

Magyar

Alapította 1999-ben: Tar Károly

Liggett

12. évfolyam 49-51. szám A SKANDINÁVIAI MAGYAROK CSALÁDI LAPJA 2011/1-3

**Magyarok
története**

**„Az iskolák
fölöttébb
szükséges
voltáról”**

Vídám oldal

Olvasmány

Idegenlégió

Levelek Lundból

KELLEMES HÚSVÉTI ÜNNEPEKET!

Én kis lundi /dundi
legény vagyok
Évtizede erre járok
Hagyomány
húsvétkor öntözni
Piros tojást
szoktatok festeni?

KÖZÖSSÉGSZOLGÁLAT

Egy év otthon- öt év távlatából?

A MAGYAR NEMZET PRÓFÉTÁI

Az Ághegy dicsérete

A tartalomról:

Könyves történet 4

Húsvéti készülődés 6

Egy év otthon—öt év távlatából 8

Levelek Lundból 11

A magyar nemzet prófétái 14

Ábel Svédországban 18

Könyveink 23

Liszt 30

Találkozásaim 34

Magyarként norvég népőiskolán 36

Magyarok története 38

„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról”

Idegenlégió 42

Zene 44

Ki a magyar? 48

Lovagok bálja 50

Olvasmányok

Vidám oldal 52

Szerkesztő:
Tar Károly
tar.karoly@gmail.com

Munkatársak:
Dr. Bartha István - bartha@telia.com, **Dr. Békássy N. Albert** - albert@refnet.cz;
Lőrinczi-Borg Ágnes - agnesborg@yahoo.se; **Mészáros Márta** - marta.mesaros@hotmail.com

Fiókszerkesztőségek:
Malmö: **Dr. Szalontai Éva** - evaszal@axelero.hu
Oslo: **Kovács Ferenc** - ferenc.kovacs@media.uio.no
Stockholm: **Moritz László** - laszlo.moritz@spray.se
Budapest: **Aniszi Kálmán** - aniszi_kalman@g51.kibernet.hu
Nimes: **Tar Imre Charles** - charlesnimes@yahoo.fr

Korrektor:
Dr. Kunszenti Ágnes

Az aláírt írásokért a szerzők felelősek. A szerkesztőség a beküldött írások magyarítását kötelességének tartja. A lapot a skandináviai magyar egyesületek és jóakaróink sokszorosítják és terjesztik.

Lapunk a világhálón: <http://magyarliget.hhrf.org>
ISSN 1404-7780

Közösség- szolgálat

Az Egyesület Államokban ismerik, tanítják, alkalmazzák. Most Magyarországon is próbálkoznak azzal, hogy belekóstoljanak nemcsak a középiskolások, hanem a társadalom minden aktivizálható tagja. Valószínűleg mindnyájan gyakoroltuk már a közösségért végzett szolgálat valamilyen formáját, még ha nem is tudatosan. A szociális érzékenységre és a közösség iránti felelősségvállalásra nevelés rendkívül fontos és véleményem szerint mindenfelé, a skandináviai magyar egyesületekben is kiterjeszthető. Közösségért végzett szolgálat azt is, amikor locsoljuk a szomszéd növényeit, amíg nyaral, amikor segítünk megjavítani egy ajtózárat, vagy amikor elvisszük a postára a feladandó levelet - írja egy középiskolai tanár. Találkozhatunk ma már helyi rendezvények önkéntes előkészítőjével, könyv- és lapterjesztővel. Mindenkinek joga van arra, hogy közösségi élményeket szerezzen, s megtanuljon együttműködni, feladatokat elosztani, ütemtervet készíteni. Itt van a lehetősége annak, hogy ne otthonülő, magányos, hanem közösségi ember váljon belőle, és részeseülhessen a közösségi szolgálat, a társadalmi felelősségvállalás, az önkéntes tevékenység élményében. E nélkül nem is működhetnek megfelelően egyesületeink. S mert mindenütt van még mit javítani, hiszen egyesületi rendezvényeink résztvevőinek száma az utóbbi években egyre csökken, s még istentiszteleteken sem számolhatunk néhány tucatnyi résztvevőt, ideje tudatosítanunk az önkéntesség egyénekre és közösségekre egyaránt hasznosságát.

Kapóra jön, hogy az Európai Unió a 2011-es esztendőt **Önkéntesség Európai Évén**ek nyilvánította. Itt az ideje, hogy mi is összegyűjtsük és bemutassuk eddigi példaértékű jó gyakorlatainkat, amelyek tagjaink önkéntes munkáját példázzák.

„Az aktív polgárságot előmozdító önkéntes tevékenységek európai éve segít majd bemutatni, hogy az önkéntesség az aktív polgárság és a demokrácia egyik kulcsfontosságú tényezőjének számít, mivel olyan európai értékeket erősít meg, mint például a szolidaritás és a megkülönböztetésmentesség, és ezzel hozzájárul az európai társadalmak harmonikus fejlődéséhez. Az **önkéntesség** az EU egyik alapelve, hozzájárul a demokrácia fejlődéséhez, mindemellett az önkéntes tevékenységek fejlesztik a szociális készségeket és kompetenciákat, segítik a társadalmi szolidaritást, valamint sokoldalú tapasztalatot nyújtanak. Az önkéntes tevékenységek - kifejezés a bármilyen formában végzett, formális, nem formális vagy informális önkéntes tevékenységekre vonatkozik, amelyeket a személy szabad akaratából, egyéni választása és motivációja alapján, a pénzügyi haszonszerzés szándéka nélkül végez. Az önkéntes tevékenységek mind az önkéntesnek, mind a közösségeknek és a társadalom egészének a javára szolgálnak. Emellett az emberi, társadalmi, generációs vagy környezetvédelmi szükségletek és problémák kezelésének eszközei is az egyének és a szervezetek számára, és gyakran egy nonprofit szervezetet vagy közösségi alapú kezdeményezést támogatnak. Az önkéntes tevékenységek nem helyettesítik a hivatásszerű, fizetett munkalehetőségeket, de

hozzáadott értéket nyújtanak a társadalom számára.”

A közösségért végzett munka lehet irányított, és a kezdeményező vagy kezdeményezők lelkesedésével eredményesebb civil kezdeményezés. Mindkettő hasznos, ha közérdekű a célja, de a gyakorlat azt mutatja, az utóbbi nálunk ritka, mert valamiféle régről örökölt gyakorlat szerint a vezetők csak a saját kezdeményezésüket érzik magukénak, az alulról jött ötleteket tolatodásnak veszik.

A skandináviai magyar egyesületek tevékenységét figyelve, a közösségi szolgálat fokozottabb hasznosításának sokféle lehetősége közül válasszuk az egyik sürgőset: megszámlálhatóságunk szükségességét.

Előző lapszámunkban, a *Magyar nyilvántartás* című írásomban amellet érveltem, hogy nemcsak azért hasznos megszámlálhatóságunk, mert ezzel követjük az anyaországban Semjén Zsolt nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes által meghirdetett összmagyar nyilvántartás megvalósítását, hanem mert valójában nagy szükségünk van arra, hogy tudjunk egymásról és megszólítsuk azokat az itt élő magyarokat, akik valóban eltökélten szeretnék ápolni anyanyelvüket, megőrizni hagyományainkat. Ha elfogadjuk azt a feltételezést, miszerint Svédországban 30-35 ezer magyar él, és összevetjük a 35 magyar egyesület tagjainak valószínű létszámával, akkor látnunk kell, hogy minden tízedik vagy hatodik magyar tagja valamely magyar egyesületnek. A tevékeny tagokat számolva ez az arány sokkal rosszabb. Mondhatnánk elkeserítő. De nevezük inkább tettekre buzdítóknak.

Úgy tetszik, a szórvány magyarság mindenütt egy nagy és egy apró csoportra osztható: Vannak, akik tevékeny résztvevői a közösségi életnek, de a nagy többség tétlen, ahhoz szokott, hogy ha elmegy egy-egy előadásra, rendezvényre, megtapsolja a szereplőket. Nyilván ennél többre képes, és saját maga és a közösség érdekében előbbre léphet valamely értelmes szolgálatban. Például a összeszámlálásunk kivitelezésében.

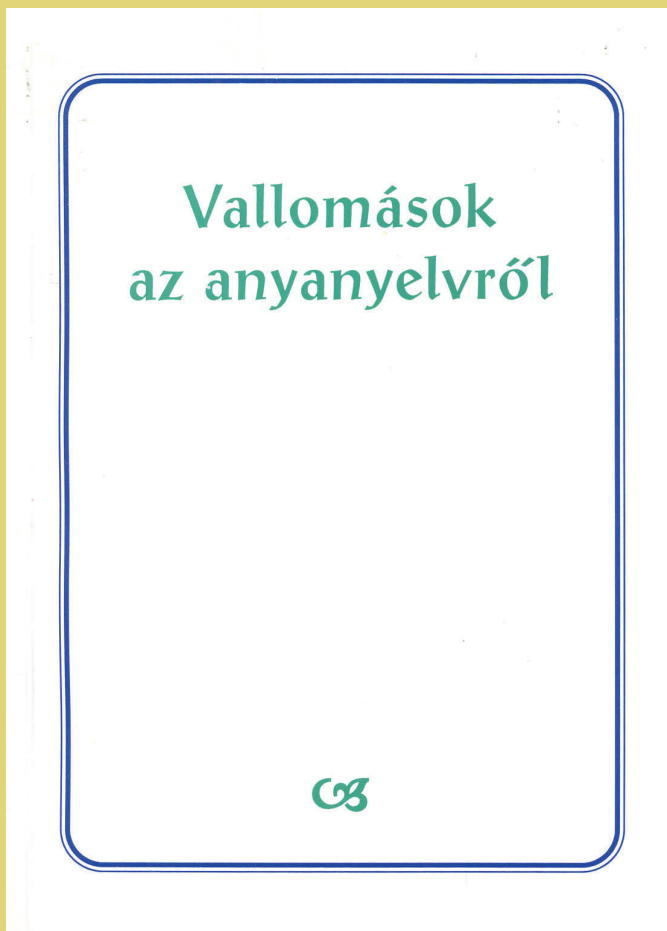
Évekkel ezelőtt az egyik magyar egyesület vezetőségében azt javasoltam, töröljük el a tagdíjat, ajánljunk helyette néhány önként vállalt órát, amikor a tagok a közösség érdekében, összefogást erősítő munkát végeznek. Mondjuk felkeresik tömbházuk, utcájuk, lakónegyedük magyarjait, magyar óvodát alakítanak, könyvterjesztést végeznek stb. Értetlenül fogadták javaslatomat. Többnyire csak azzal foglalkoztak, hogy a tagdíjából és a támogatásokból befolyt összeget mire költhetik el. Néhány ügyes szervezőn múlik, hogy kifizetendő bálakat, előadásokat, néha pedig közös kirándulásokat, táborozásokat rendezhetnek, a tagságot többnyire a maguk színvonalán, a maguk ízlése szerint kiszolgálják.

Immár olyan időket élünk, amikor ennél többet kell tennünk ahhoz, hogy magyarságunk megmaradását valóban és eredményesen szolgáljuk. Minél kevesebben végzünk közösségiszolgálatot, annál nehezebben jutunk célunk közelébe. Minél többen leszünk, annál inkább eredményes lesz törekvésünk. Ehhez nem elég a vezetőségek által kigondolt közösségi szolgálat, ehhez alulról jövő civil kezdeményezés szükséges. A vezetők dolga, hogy minden illet felkaroljanak, ha bevált terjesszék, átadják. A Svédországi Magyarok Országos Szövetsége és más ilyen összesítő szervezetek éppen erre valók.

A szerkesztő

Könyves történet

Éppen tizenkét esztendővel ezelőtt jelent meg a SMOSZ Anyanyelvünk Alapítványának támogatásával Vallomások az anyanyelvről című gyűjtemény, amelynek gondozója voltam, és amelyet a kolozsvári Glória Kiadónál nyomtattunk hatszáz példányban. A kötet tartalmáról a következőket írtam az előszóban:

Ezt a gyűjteményt magam is összeállíthattam volna - mondanám az olvasóval - miután elgondolkodva igazat adunk Illyés Gyulának. „Alig van ország, ahol, mint nálunk, annyi szépítő műveiből lehetne külön könyvet vagy könyvecskét összeállítani ilyen címmel: Anyanyelvemről.” Mert az évszázadokon át gondjaink sűrűjéből kivilágító szükség valamiféle szentséget alkotott anyanyelvünkéből, amelyért sírig tartó fogadalommal tiszteletet, imádatot és szolgálatot vállaltunk. Naponta illik leborulnunk előtte, és nagyon igyekeznünk kell, hogy tisztaságát be ne szennyezzük. Sütő Andrással köszönéseink közé iktathatjuk: „hogyan és mint szolgál. uram, az édes anyanyel-

ve!” És válaszként a minket sűrűn megpróbáló sanyarú történelmi időkre „gyógykezelés” végett rendszeresen el kell járnunk Csokonai, Vörösmarty, Petőfi Sándor, Ady Endre, Arany János, Krúdy Gyula, József Attila, Babits Mihály, Tamási Áron, Áprily Lajos, Székely János, Nagy László, Kányádi Sándor és más tekintetes urak klinikájára”.

A nyelvápolás olyan, mint az egyszemélyes párt: magunknak kell abban mindent elvégeznünk. Éppen ezért is példamutató ez a kis könyv, amelyet kezében tart az olvasó. Gyűjtője évek hosszú során át, fáradtságos, nehéz kenyérkereső munkája után kitartóan összeszedte és a lesben álló vadász figyelmével észrevételezte, a szegény ember módján tágitó igyekezettel figyelte a világot. (gyűjteményéhez keresztül-kasul „járta” a magyar irodalmat és a világirodalom nagyjainak munkáit.

Gyönyörű dolgokat látott és tapasztalt. A javából merített, hogy előbb csak saját maga gyönyörködjék benne, aztán szeretteire, barátaira és az olvasóra is gondolva készített válogatást féltett kincseiből. Haszonnal forgatható ez a gyűjtemény a legkülönbféle alkalmakkor, amikor a sorunkról, jelenünkről, az utánunk következők jövőjéről gondoskodunk. A percekre töredezett időben lélektágító kedvtelés belelapozni ebbe a könyvbe, és akár az Anyám tyúkja, szemenként fölcsípve a gondolatcserében jeleskedő írók aranyrögeiből és gyémánt magvaiból néhányat, jó irányba betájolódva az önmegvalósítás, a céltudatos önépítés útján biztosabb léptekkel folytathatjuk menetelésünket. Valljuk be, hogy életünk szépséges perceihez tartozik az, amikor felemelő gondolatokra találunk. Életünknek tartalmat az ilyen felszippanzott gondolatok adnak és gazdagíthatják azt. Jó az, ha értjük, magunkénak vallhat-

juk és létünk értelmének kutatásához felhasználhatjuk ezeket. A világszerte terjedő locsogás és a „mögöttes beszéd” szokása ellenében szükségét érezzük azoknak a gondolat sűrítvényeknek, amelyeket a hívők imádságaihoz hasonlóan lelkünk titkos rekeszeibe gyűjtünk, hogy felüdüljünk tőlük, és értelmünk szerint tetteink mozgató rugóivá tegyük mindennapi cselekedeteinkben.

Az anyanyelvünkről szóló okosságokra pedig manapság nekünk különösen nagy szükségünk van. Mi itt Kelet és Nyugat, a civilizáció és mások ellenében erőltetett nemzeti gőg felvirágzása földjének határán tudjuk, tapasztaltuk és megtanultuk, hogy emberi létünk kiteljesedésének lehetőségét szalasztjuk el, másodrendű polgárokká silányulunk, ha anyanyelvünket veszítjük, szegényítését lustán elnézzük, ha saját szavainkra kellőképpen nem vigyázunk. A babiloni zűrzavarból nem juthat lélekig a szó, a felszínes élet pedig nem igaz embernek való. Anyanyelvünk szavai „hétyszer csapolt ezüstként” esengenek, és így van ez másokkal is. Gondolkodásunk gyöngyszemei az anyanyelv kagylójában keletkeznek. Sohasem leszünk olyan gazdagok, hogy tenger sírjába temetve hagyjuk kincset őrző kagylóinkat. Ezen kézikönyv összeállítói arra mutatnak példát, arra ösztönöz az olvasót, hogy maga is időt szakítson a bűvárokodásra. és lemerülve a betűtengerbe, tudását, anyanyelvének szépségét tapasztalva rendszereset gazdagodjék.

Ez a gyűjtemény nemcsak haszonnal forgatható és hasznosítható a mindennapi életben, iskolában, főiskolán, a közéleti gyakorlatban, hanem a nyugati magyarság szórványai-ban is éppúgy, mint az anyaországban, mindenütt, ahol egyben régi jó szokásaink felelevenítése is. Gondoljunk a már elemiben használatos emlékkönyvekre, vagy a nagyobbak aranymondás-gyűjteményeire, amelyeket időnként (sokan talán idős korukban is) szívesen lapozgatunk. Ki nem mondott fohász: A mi mindennapi jó gondolatunkat add meg nekünk... Mert nemcsak hazugsággal él az ember, hanem főként szép igazságokkal, amelyek nélkül nincs tartalmas és igaz élet. Régen hangoztatott bölcsesség: Szülőházánkon kívül nincs élet! Ma inkább úgy igaz ez, hogy anyanyelvünkön kívül számunkra nincs és nem is lehet otthon. Péterfy Mihály gyűjteménye minden sorával legfőbb lételemünk kitartó gazdagítására biztat. És példát mutat arra, hogy ez az olvasóra szabott munka kellemes, nemesítő és széthullásra ítélkezésünkben szomorú szívünket bátorító is lehet.

Tanulságos könyv. De nemcsak a tartalmát illetően, hanem a sorsát illetően is. A könyvben sorakoztatott idézeteket Péterffy Mihály kolozsvári agrármérnök gyűjtötte, kiadásra előkészítettem és bővítettem az általam alapított és 22 kötetet megért Erdélyi Kiskönyvtár sorozatába illeszthetően, azzal az akkori pénzürlős időkben meghirdetett céllal, hogy a sorozat egyetlen kötete sem kerülhet többbe, mint négy-öt tojás ára. Családegysítéssel érkeztem Svédországba, s hoztam magammal a kiadás előtti gyűjteményt. Ez lett volna első darabja annak a tervezett sorozatnak, amely-lyel a svédországi magyarok anyanyelvi ápolását kívántunk szolgálni. Törekvésemben olyan támogatókra találtam, mint Lázár Oszkár, a lundí egyetem finn-ugor karának tanára és Bihari Szabolcs a SMOSZ elnöke. A száz oldalas könyv nyomtatására ötezer koronát szavazott meg az Alapítvány. Miután a könyv elkészült, gondoskodtam arról, hogy Budapestre szállítsák, és felkértem az Alapítvány akkoriban választott elnökét, hogy gondoskodjon a hatszáz kötet Svédországba szállításáról. Meghirdetett tervem volt,

hogy a könyvet 20 koronás csekély áron, a magyar egyesületekre arányosan elosztva eljuttatjuk az olvasókhoz, és a hétezer koronás hasznót, az anyanyelvápolást segítő könyvsorozat újabb kötetének kiadására fordítjuk. El is készítettem *Molnos Angéla: Magyarító könyvecskéje* mintájára a *Svédországi Magyarító Szószedet*et, amely azonban nem jelenhetett meg a saját pénzünkéből, mert a vallomások az anyanyelvről egy évig hevert Budapesten, amíg Ilona buszvállalkozása önzetlen segítségével magamnak sikerült kieszközölnöm a szállítást. A kötetek az Anyanyelvünk alapítvány elnökéhez jutottak, aki megválasztásakor kijelentette, hogy bár nem tud jól magyarul, de jó szervező. Aztán, valószínűleg anyagi támogatás híján megszűnt az Alapítvány, és a *Vallomásokról* azt hallottam, hogy egy pincében hevernek. Kétszeres bánat: nem sikerült eljuttatni az értékes gyűjteményt a magyar egyesületek tagjaihoz, és nem sikerült visszaforgatni az erre áldozott pénzt. Talán azért nem, mert ez utóbbi, tudtommal, ismeretlen a magyar egyesületek háza táján.

A történethez vigasztalásképpen tartozik az a tény, hogy a *Svédországi Magyarító Szószedet* Molnos Angéla segítségével megjelenhetett és ajándékképpen el is fogyott az eltelt évek alatt. Az ehhez a kiskönyvhez szükséges anyagiakat száz *Magyarító könyvecské* svédországi forgalmazásának hasznából állta a debreceni Kiadó. Ilyenformán magyarjaink nyelvének ápolása is lépett valamiképp előbbre, a közösségi szolgálat időnként kiszámíthatatlanul kanyargós és rögzös útján.

Húsvéti készülődés

*Eljött a szép Húsvét reggele,
feltámadásunk édes ünnepe,
ünneplő ruhákba öltöztek a fák,
pattognak a rügyek és virít a virág!
A harang zúgása hirdeti ünnepet,
egy kismadár dalol a zöld rétek felett,
hadd kívánjak kellemes húsvéti ünnepet!*

Húshagyókedd a Farsangtemetés időpontja, a farsang utolsó napja, a farsangi multságok csúcspontja, azonban mulatozni csak éjfélig szabad. Régi szokás volt, hogy a bálozók az utolsó napon nagyokat ugrottak, hogy a kender nagyra nőjön. Hagyomány volt a szőlő négy sarkán egy-egy tőke szőlőt megmetszeni, sőt ezen a napon tanácsos volt lemorzsolni a vetésre szánt kukoricát is.

Hamvazószerda volt a húsvéti 40 napos nagyböjt első napja, melyen szigorú böjtöt tartottak. II. Orbán pápa 1091-ben rendelte el, hogy a papok minden keresztény homlokát hamuval kenjék meg ezen a napon, ez a szokás a katolikusoknál mindmáig fennmaradt. A templomban a mise után a pap az előző évi szentelt barka hamuját ismét megszentelte, s azzal rajzolt keresztet a hívek homlokára, annak bizonyosságára, hogy a halandók porból lettek, s porrá lesznek. A hamuval hintés ősi jelképe a bűnbánatnak, mivel a hamu az elmúlásra, a halálra figyelmezteti az embert.

A következő említésre méltó nap a torkos csütörtök. Annak ellenére, hogy a húsvéti 40 napos böjt kezdetét jelentő Hamvazószerdát követően ünnepeljük - ismét szabad volt húst fogyasztani, sőt bizonyos területen a csütörtöki torkoskodás "kötelező" volt, már csak a farsangi maradékok elfogyasztása céljából is. Húsvétig az utolsó alkalom a kiadós étkezésre. Régen szokás volt, hogy ezen a napon csak az asszonyok mulattak. Lementek a borospincébe, ettek, ittak, énekeltek, táncoltak. Azonban pénteken folytatódott a nagyszombatig tartó 40 napos nagyböjt.

A húsvét vasárnap időpontja a 325-ös niceai zsinat határozata szerint a tavaszi napéjegyenlőséget (március 21) követő holdtölte utáni első vasárnap. A húsvét úgynevezett mozgó ünnep, ezért ellentétben a karácsony ünnepével, minden évben más és más napra esik, de mindig március 22. és április 25. között. A húsvét meghatározza a többi mozgó ünnep dátumát is: farsangvasárnap, virágvasárnap, áldozócsütörtök, pünkösd, Szentháromság vasárnapja, Úrnapja.

A keresztény egyház már az 1. századtól alkalmazott étkezési előírásokat és évi 150 böjtös és 210 húsevő napot határozott meg. A böjtre vonatkozó előírásokat nem tartották be egységesen, s ebből adódott a 17. század egyik legismertebb böjtvitája. Magyarországon ugyanis böjt alkalmával megengedett volt a vaj, zsír, tojás és tejtermékek fogyasztása, míg más országokban nem. 1611-ben a helyzet megoldására Forgách Ferenc esztergomi érsek pápai felmentést kért és kapott Magyarország számára a fenti ételek böjti tilalma alól.

A böjt összetett fogalom, lehet csak egyes ételektől, húsoktól tartózkodni, kevesebbet enni és koplalni is. Azonban a böjt tágabb értelemben önmegtartóztatás is a testi, érzéki örömeiktől, mulatozástól. Vallási szokásként célja a testi megtisztulás, a lelki, szellemi harmónia elérése és felkészülés a húsvét üzenetének befogadására.

Szándéka a lemondás, áldozatvállalás, amely a vallásos embereknek alkalmat ad a hitben való elmélyülésre és kienyésztelődésre. A lelki megtisztuláshoz szorosan hozzátartozott a külső megtisztulás is, tehát ilyenkorra túl kellett lenni a tavaszi nagytakarításon, amelynek szimbolikus jelentősége is volt. A belső megtisztulást a vallásos szertartásokon való lelki elmélyülés biztosította, a külső tisztaság pedig sok helyen az egész ház rendbetételét is jelentette és egyes helyeken még a házat is frissen meszelték Nagycsütörtök felvirradtaig.

A böjtnek azonban egészség megőrző szerepe is volt. A téli időszakban az anyagszere és a mérgek eltávolítása lelassul. Ettől kívül-belül szürkébbnek érezzük magunkat. Ez ellen lehet és érdemes is tenni, hiszen a tisztítókéúra nem csak fogyaszt, ami önmagában sem utolsó szempont, de tisztítja a májat, a vesét, és a nyirokrendszert is. Emellett energetizál, és még a gondolkodásunkat is megváltoztathatja. A tisztítókéurák száma szinte végtelen, de általában az állati eredetű fehérjék elhagyása áll a középpontban. Ilyenkor ihatunk többek között gyógyteát, zöldséglevet, gyümölcslejt és napi egy tányér zöldséglevest is ehetünk. A kúra második részében pedig már szilárdabb ételmet is ehetünk, természetesen csak módjával. Aki persze «csak» normális böjtöt tart, annak nagyobb a választási lehetősége. Az évszázadok alatt fokozatosan enyhült a szigorú böjt. Korábban gyakran került az asztalra ciberelevés. Ennek az ételnek az alapja a búza vagy rozskorpa, melyet cserépedényben forró vízzel felöntve néhány napig erjesztenek, majd liszttel, tejföllel behabarják, és kölest vagy hajdinát főznek még bele, hogy laktatóbb legyen. A mindennapok ételei a káposztafélék, a hüvelyesek, a borsó, a bab a lencse és a tésztafélék voltak. Egy-egy alkalommal hal is kerülhetett az asztalra.

A negyvennapos böjt utolsó hete, a nagyhét, virágvasárnapkal kezdődik, mely a bevonulás napja. Ekkor az emberek palmaágakkal, vagy barkákkal mennek a templomba. A nagycsütörtököt szokás zöldcsütörtöknek is nevezni. Ilyenkor került terítékre a tavasz első zöld primörje a tavaszi friss paraj vagy más néven spenót. Finoman, tejjel készítve és rántott zsemle került rá feltétként. A reggelik elkerülh-

tetlen tartozéka a friss juhtúró újhagymával és pirosló, hónapos retekkel.

Nagycsütörtökön, Nagypénteken a miséken a Passió éneklésével idézik fel Jézus Krisztus kínszenvedéseit, keresztre feszítését, majd Nagyszombaton a körmenetben ünneplik Jézus feltámadását. Ezzel veszi kezdetét az igazi Húsvét. A körmenet során a hívők a Krisztus szoborral körüljárják a templomot és környékét.

A nagypéntek hagyományos étele a hal. Nagyszombaton pedig megszegik a húsvéti sonkát, amit tojással, kaláccsal és az elmaradhatatlan ízes tormával tálalnak. A húsvét magyar elnevezése is onnan származik, hogy ekkor ér véget a nagybőjt, a hústól való 40 napos tartózkodás, vagyis ismét vehetünk magunkhoz húst.

A vasárnap különleges nap, a gyerekek már reggel jó korán kipattannak az ágyból és izgatottan keresik, hogy vajon mit is hozott a nyuszi. Akik kertes házban laktak, azoknak rendszerint a kertben, a már zöldülő bokrok aljában rejtőzött a nyuszi tojta ajándék.

Egy ilyen különleges napon különleges étel kerül az asztalra. A bárány nemcsak íze miatt kerül az ünnepi asztalra, hanem szimbolikus értelemben is, mint Isten báránya.

A vasárnap fénypontja az esti bál volt. Ilyenkor még a fiatalabbak is elmehettek, persze szülői kísérettel. Igaz, ma

már a szülői kíséret elmarad és sajnos egyre kevesebb helyen rendezik meg a hagyományos húsvéti bált is.

Húsvét hétfőn a lányok, asszonyok természetesen mindenféle finomsággal várják a locsolkodókat: kalács, friss kenyér, pogácsa, sütemény, füstölt sonka és kolbász illatozik az asztalon a vendégek tiszteletére. A gyerekeknek festett tojás dukál (a zsebbe dugott pénz szokása csak az utóbbi évtizedekben terjedt el), a felnőtt férfiak felhőrpínthetnek egy-egy pohár jó bort vagy pálinkát.

A locsolkodás a megtisztulás jelképe, mely utal a keresztségre is, és a termékenységre is. Az a legenda húzódik meg e szokás mögött, miszerint a Jézust őrző katonák vízzel öntötték le, hogy hallgassanak. A termékenységre vonatkozóan pedig íme a Bibliából egy kis részlet: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá” (Ter 1,28). S ha mindehhez hozzávesszük Yotengrit ősi magyar tanítását a női test szentségéről, Isteni mivoltáról, nagyon szép és teljes képet kaphatunk e szokás mélyebb üzenetét illetően!

A tojás az élet, a szeretet, az átalakulás, a megújulás, újjászületés és a termékenység ősi szimbóluma.

Ne feledkezzünk meg lakásunk, környezetünk feldíszítéséről sem. Használjuk fel ősi szimbólumainkat, hogy erőt adjanak nekünk és a helyiségnek, amiben elhelyezzük őket! Használjunk barkát, aranyesőt mindezek kombinálásával előkészíthetjük a megújulás és feltámadás meghitt, örömteli pillanatait. Készítsünk tojásfát, melyre felakaszthatjuk a saját készítésű, festésű tojásainkat. Különböző tálakba, kosarakba ültessünk el sok hagymás virágot: jácintot, krokust, tulipánt, nárciszt. Napfényt csalogat otthonunkba.

Húsvétkor, mindannyian a legszebbet, legjobbat és a legfinomabbat szeretnénk, azt, hogy díszes asztalunk, ünnepi finomságaink másokat is örömben részesítsenek. Ilyenkor minden megújul, fényben és áldásban fürdik. A feltámadás, a megújulás és az újjászületés ünnepe, a kételkedés legyőzésének, az élet halál feletti győzelmének örömmünnepe.

Kellemes Húsvéti ünnepeket kíván minden kedves olvasónak !

Nádasdy Farkas Irén

Ezt a lapszámot **Rokenes Erzsébet** művészi tojásműveivel illusztráltuk. A róla szóló írásunk, nagyobb lélegzetű riportunk a következő számban jelenik meg **Bendes Rita** tollából.

Bevezetőként csak annyit Erzsébetéről, hogy Magyarországon született, 1956 óta él Norvégiában. Minden felmenője valamilyen művészi pályán mozgott. Erzsébet történelem és testnevelés szakos középiskolai tanárként dolgozott nyugdíjazásáig. Különböző tanfolyamokon tanulta a porcelán-, tojás- és kelme-festést. Danilo Ivanovic irányításával az ikonfestést is elsajátította és magas szinten műveli. Számtalan kiállítása volt Norvégiában és külföldön. Könyve 1998-ban jelent meg *Tojásfestés – amatőr és művészi szinten* címmel (Cappelen Damm AS). Képgalériája az alábbi címen látható: <http://www.ikon-egg.no/>

A tárgyfotókat **Dávoti Barna** készítette.

Egy év otthon – öt év távlatából

Már 35 éve Norvégiában laktunk, mikor az az ötletünk támadt, hogy újra Magyarországon kellene élni, és ott tölteni nyugdíjas éveinket.

A ház és a kocsis eladása után 2004-ben Pestre költöztünk, és egy ír ingatlanközvetítő révén sikerült a Nagykörúton lakást bérelni. Akkor még, 2004-ben, az írek nem tudván a közelgő gazdasági összeomlásról, egymás után vásárolták fel az ingatlanokat Magyarországon. Terveik közé tartozott a West End mögötti hatalmas terület megvétele is. A lakást Mr. Young alkalmazottja adta át nekünk. A csinos orosz hölgy az egyetemen szerzett közgazdász diplomáját budapesti lakások mutogatására tudta csak használni. Elajándékoztunk rengeteg holmit, de még így is annyi maradt, hogy megtöltöttük a több, mint 100 négyzetméteres lakást.

A körúti ház sokat tudna mesélni Magyarország történetéről. 1910 körül épült, amikor gépkocsiforgalom még nem volt, és lakói a közép- és nagypolgárság képviselői lehettek. Az 50-es években a Rákosi-rendszer mindent megtett annak érdekében, hogy a középosztályt tönkretegye. Akiket a náciizmus vagy a Rákosi kor első éveit még nem irtottak ki, azokat kitelepítették: Arisztokrácia, zsidó középosztály, svábok, értelmiségiek élete gyökeresen megváltozott. Kitelepítés, bebörtönzés vagy fizikai megsemmisítés várt rájuk. Recsk, Sopronkőhida. A körúti házakba – a kilakoltatottak helyébe – olyanokat telepítettek be, kiknek fogalmuk sem volt az urbánus életéről.

Az ötemeletes házban egyetlen gyerek volt. A férjezetlen mama időnként fagyaltot árúsított a ház előtt, az élettársa meg rendszerint elverte. A felettünk élő idős hölgy időnként beázta a mennyezetünket. A már 80 felé közeledő néninél csak a beázás ügyében jártunk, és akkor láttuk a padlón heverni a rengeteg könyvet, (Marx, Lenin, Sztálin, Mao, Rákosi), melyektől, úgy látszik, már se nem tudott, se nem akart megszabadulni.

A 100 év körüli házat úgy konstruálták, hogy sok alkalmat adjon az emberi interakciókra. Ha este nem túl későn értünk haza, akkor alkalmunk adódott arra, hogy átlépünk a folyosón heverő tökrészeg, munkanélküli úron.

A beáztatás nemcsak a kommunista hitéhez ragaszkodó fenti szomszéd kiváltsága volt. Alattunk egy ismert gyémántvállalat képviselője lakott. Egyik nap becsöngetett hozzánk, hogy nézzük meg, mi történt. Valami miatt eltömődött a toalettje, és előtötte a lakást a szennyvíz. Maig sem tudom, mi voltunk-e a bűnösök, viszont a gyémántkereskedő visszaköltözött a házába. Magas lett a vérnyomása.

A körúti házunk idős lakóinak rendszeres szórakozása volt az egymással való ordítózás. Ehhez még hozzájárult a közeli mentőállomást elhagyó autók zaja. Szirénájukat minden napszakban használták. Egyik szomszédunk, legálabb 80 éves, vélhetően a spanyol polgárháborúból menekülhetett. Annyira tellett csak neki, hogy a folyosón üljön napszámra.

Mellettünk egy iraki és egy szír orvos lakott. Az egyiknek vakbélgyulladásra utaló tünetei voltak, sikerült befektetni a János Kórházba. Ekkor láttam, hosszú idő után először, egy magyar kórház minimum 12 ágyas kórtermét közelebről. A kórház kívülről úgy néz ki, mint azok a marmanszki kórházak, melyeket az 1920-as években építettek.

Volt egy „intellektuel” is a házban. Marx Károly Közgazdasági Egyetemet végzett természetgyógyásznő. Klientúráját nem láttam, de

egyszer bejött hozzánk sírva, félrészezen, mert a kapu alatti névtábláját ismeretlen tettesek összetörték.

Mivel magyarországi tartózkodásunkat hosszabb időre terveztük, gondoltam, hogy felajánlom 35 éves norvégiai tapasztalataimat a magyar egészségügynek. Elindítottam a folyamatot. Első lépésként megkíséréltem, hogy újra felveszem az országos nyilvántartásba. Ebből ugyanis az előző rezsim, 2-3 évvel az országból való távozásom után, boszszúból eltávolította a nevem. Az illetékes minisztériumban a renosztrifikációt elég hamar elintézték. Bementem a rendőrségre, hogy megnézzem a kartotékomat. A “tett” után 35 évvel ez az irat fellelhető volt, és az állt rajta, hogy illegálisan hagytam el az országot.

A hivatalos ügyek formalitásai után, mely az orvosi kamarai tagságomat is magában foglalta, állást kerestem. Sok helyen fogadtak, de nem volt hely. Tudtam volna norvégul, angolul és magyarul is tanítani, de ez nem felelt meg. Szakemberekre otthon látszólag annyira nincs szükség, hogy azoknak is felmondtak, akikkel annak idején szakmai kapcsolataim voltak. Évente több száz orvos hagyja el Magyarországot.

Megpróbáltam receptírásra is engedélyt kapni. Az Országos Egészségügyi Pénztárban egy kolléga másfél óras beszélgetés után elém tett egy 15 oldalas dokumentumot, amit *minden oldalon* aláírással és dátummal kellett ellátnom. Néhány hónap után kaptam is 1000 receptből álló blokkot, mit azóta már másfajta tömb helyettesít. Vonalkód segítségével a gyógyszertárak mindent és azonnal tudnak ellenőrizni. Egy, az előbbihez hasonló, 15 oldalas dokumentumot 2005 telén újra kitöltöttem, s minden oldalát aláírtam. Ennek logikáját nem is próbáltam megfejteni, de talán az áll mögötte, hogy az egészségügy újabb megszorításokat vezet be, és így próbálja az orvosok gyógyszerfelírási lehetőségeit korlátozni. Ami talán nem is nagy baj, mert otthon már 10-15 éve tapasztalható volt, hogy megjelentek azok a mikrobák, melyekre a penicillin már nem hatott.

Hozzátenném, hogy 2005 óta új receptblokkokat kell használni – állítólag nyomtatását egy olyan cég nyerte el, amelynek jó összeköttetései voltak kormány közeli körökben.

Hadd szóljak néhányérdekes csoportosulásról. Van egy *Project retour* nevű civil szervezet, melyet egy rendkívül ügyes amerikai magyar hölgy, *Dr. Regina Saphier* indított el. Akkor a Madách térhez közeli kis preszszóban tartották összejöveteleiket. A Project Retour célja az, hogy a visszatérő, egyetemet végzett magyaroknak segítsen. Több információt erről az interneten lehet beszerezni. Nem tudom, mennyien tértek vissza e szervezet segítségével. Az otthoni egzisztenciát aligha alapozhatják kizárólag a magyar fizetésekre.

Megemlíteném a *Viking Club*-ot, melyet a norvég fejvadász *Jan Mosæther* alapított (ref. Facebook, LinkedIn). Egy ír pub-ban, a belvárosi Fehérhajó utcában, minden hó első csütörtökjén tartják összejöveteleiket, a szendvics, a sör általában kedvező áron kapható. Norvégok mellett sok dán, svédet, kanadait, amerikaiakat lehet itt találni. Jó beszélgető-

partnerek. Számos norvég telepedett le Magyarországon, és remekül érzik magukat. Egy Libanonban szolgált norvég exkatonatiszt szerint nem érdemes Norvégiába visszamenni, mert "kommunista ország". Az időnként váratlanul megjelenő skandináv nagykövetek barátságosan elbeszélgetnek a jelenlevőkkel, kik között vannak üzletemberek, filológusok, egyetemisták és újságírók is.

Több kórházban jártam. A helyzet siralmas. Ha valaki a norvég kórházak színvonalához szokott, készüljön fel arra, hogy leírhatatlan állapotokat talál. A kórházakban ellopják a WC-papírt, szappan nincs, tömegek várnak rendelésre a folyosón. Persze, ha az *American Clinic* utal be, akkor soron kívül mehetsz be. Hasznos az európai biztosítási kártya (Europeisk Helsetrygdkort) mellé külön biztosítást kötni (pl. Europeiske), mert különben csak hosszú folyamat után lehet költségeinket Norvégiából visszaigényelni. Sokszor végeztetnek túl sok vizsgálatot külföldiek esetében, mert ilyenkor nagyobb összeget kapnak Norvégiától.

Sok otthon működő orvost szinte kizárólag osztályalapon vettek fel az egyetemre. Ha emellett még az egyetemen beléptek a kommunista pártba, minden lehetőség nyitva állt előttük: kórházigazgatói poszt, professzorátus. Ez egyfajta numerus clausus volt. De míg a két világháború közötti időben a vallási alapon korlátozott zsidó származású fiatalok Bécsben, Berlinben vagy Bolognában tanulhattak, addig a Rákosi korszak alatt, és még rendkívül sokáig, 1989-ig az otthoni tanulmányoktól elzárt fiataloknak szóba sem jöhetett a külföldön tanulás lehetősége. Sokan feladták, de voltak olyanok is, akik nem. Néha 5 évet késve kerültek egyetemre olyanok, akiknek színjeles volt az érettségi bizonyítványa. Kérdés, hogy meddig lehet ennek a kontrasztelekciónak az utórezgéseit érezni. A szakmai tudás persze sok esetben elérheti vagy meg is haladja az ittenit, viszont a felszerelés, a környezet és a higiénia balkáni állapotokra emlékeztet. Az épületek állaga rettenetes.

Az orvosok által hálapénznek nevezett baksist mindenkitől elvárják, az összeg lehet alkalmanként csak néhány ezer forint, de lehet, a beavatkozástól függően, tízezrekben is mérni. 2004-ben mutatta a norvég TV2 csatorna, hogy norvég orvostanhallgatók lefizették a debreceni orvosi egyetem boncmesterét, és hullák szerveit vitték haza, hogy otthon tanulmányozhassák. Míg a boncmester fegyelmet kapott, az intézet igazgatója simán megúszta, mert épp egy állami díj átvételén volt. A boncmester ezt velem telefonon közölte, amikor érdeklődtem a sorsáról.

Mint egy medikus említette, ilyen jelenség nem ismeretlen a fővárosban sem, ezt mutatja, hogy az ottani anatómiai intézet beosztottja luxus kocsival közlekedik, amit nyilván nem a rendes fizetéséből vett.

Egy medika mesélte, hogy csak akkor engedték volna vizsgára, ha „kegyeit” megosztja a vizsgabizottság egyik tagjával. Ekkor úgy döntött, hogy külföldön folytatja tanulmányait. Szomszédunk volt, ránk hagyta a virágait.

A magyar állam valószínűleg legalább olyan súlyos bevételi gondokkal küzd, mint a görög. A mesteremberek nagy része kérdezi, adjon-e számlát. Számlával minden jóval többbe kerül. Persze komolyabb munkát nem nagyon érdemes számla nélkül intézni, mert a számla egyfajta garancia is arra, hogy reklamálni lehet. Pénzzel otthon sok mindent el lehet intézni, meggyorsított villanyóra -beszerelés, vámrörök lefizetése gyorsabb ügymenet érdekében, építési engedélyek felgyorsítása, "nagyobb sikerült" házak, engedély nélkül épített úszómedence megváltása stb.

A fodrászok és a vendéglősök rendszeresen lefizetik a parkőröket, így nekik nem kell a tényleges parkoló díjat megfizetni, tehát a pénz nem a parkolóórákban, hanem az

örök zsebében köt ki. Az éttermek kedvező étkeztetéssel is dotálják a parkőröket.

olvasmány

Magyarország mosolytalan. A hentes ráförmé a vevőre, hogy „*tessék kérni*”. Ha nem elég gyors a vevő, akkor félő, hogy a húsbárdal megfenyítik. Ha két hentes dolgozik a pult mögött, akkor egymással meg is beszél, hogy a vevő mennyire lassú, vagy nem tudja mit akar – mintha tárgy vagy bábu lenne. A húsbolti eladó *nem használ kesztyűt*, a húst pusztá kézzel fogja meg, hogy előtte mit markolászott, azt az olvasóra bízom. Az ezzel kapcsolatos panaszlevélre nem is válaszol a felettes hatóság.

Norvégiában a kenyeret papír vagy műanyagzacskóban tárolják. Magyarországon piszkos ládákban szállítják, és pusztá kézzel teszik a polcokra. Az üzletekben sokszor kigyózó sorok állnak. Üvegviszaváltó-automata nem létezik, emiatt tömegével halmozódik a környezetre káros műanyag és üveg. Ha a vásárlást befejezendő megállunk a pénztár előtt, akkor készülünk fel arra, hogy a sor csigalassúsággal halad. A pénztárosok szinte egytől egyig barátságatlanok, sok helyen azzal is telik az idő, hogy bónuszpontokat osztogatnak. Az árut nem a pénztárnál mérik, a vevőnek kell megtennie. Ha netán, és vesztere ezt elfelejti, akkor vagy vissza kell mennie, és akkor újra sorba állhat, vagy a pénztáros megmérni az árut, s ezalatt áll a sor, felmegy a vásárlók vérnyomása, vagy Isten ments, agyvérzést kapnak. Az ineffektivitás a közel 50 éves szovjet és a 150 éves török megszállás eredménye? Talán. Ne feledjük, hogy őseink több száz évig éltek közösségben a törökökkel, melyet – nyelvtudásaink szerint – az alapszókincsünk egyes szavai is visszatükröznek. E szavak viszont nem képzik a jelenlegi áttekintés tárgyát, itt most csak a mentalitásról írok.

Ha Norvégiában keres valamit a vevő az üzletben, az alkalmazott megmutatja a keresett árut, otthon csak intenek „*Ott van*”. Ez nemcsak az élelmiszerboltokban fordul elő. Van-e 39-es cipő, kérdezte nejem az egyik neves Váci utcai üzletben. A három eladónőt persze nem rendítette meg a „meglepő” kérdés. „*Igen, van*”, válaszolta az egyik, majd ették tovább a pattogatott kukoricát. Nekünk is kedvünk lett volna beszállni, de nem volt időnk, mert tényleg szerettünk volna cipőt venni.

Sokan azt hiszik, hogy otthon remek, friss gyümölcsöt lehet kapni. Szinte akárhová mentünk, a gyümölcs fele rohadt volt. Alig volt olyan hely, ahol válogatni lehetett, mert rászóltak az emberre. A gyümölcsládák tetején szép lehet az áru, az alsóbb rétegek majdnem mindig rohadtak, ütdöttek, emberi fogyasztásra kevésbé alkalmasak. Érdekes jelenetnek voltam tanúja a Vármház körüti Vásárcsarnokban. Egy sötéthajú hölgy, mit sem gyanítva, az ehető gyümölcsöket válogatta ki magának. Mire az eladó rászólt: Ahonnan maga jön, *ott* biztosan lehet válogatni. *Itt* nem.

Csodálkozni nem lehet, mert egy bolti eladó havi 70 000 forintot keres. Szakszervezet nem létezik, vagy nem látja el a feladatát. Még egy orvos is, két szakvizsgával, napi 10 órás munkával, 40 éves szolgálati idő után elbocsájtva, alig havi 150 000 forint nyugdíjat kap.

A magyar árak nem alacsonyak, talán kivétel a zöldség és a gyümölcs. Bár norvég nyugdíjból elméletileg jól lehetne élni, de hiába költözünk külföldre, a 2004-ben hozott törvények szerint a norvég kötöttség és adó még évekig kísérti az emigránsokat. Aki arra számít, hogy Magyarországon Krőzusként fog élni norvég nyugdíjából, annak meg kell gondolnia a hazaköltözést. Az éttermek színvonala sem a régi. Magyar ételt már alig lehet kapni, török, olasz és kínai étte-

rem mindenütt. Talán vidéken még más a helyzet. A fővárosban az apró kifőzdékben jobb az étel, mint az osztályon felüli éttermekben. Érdekes persze a sok új éttermet is kipróbálni, mielőtt ítéletet mondunk. Egyes norvég barátaim ennek mesterei. Ha már itt tartunk, akkor megemlíteném a Várban, a Hiltonnal szembeni bormúzeumot, ahová a szellemi élmények (pl. a Nemzeti Galéria) kielégítése után betérhetünk.

Érdekes és tanulságos hamvába hullt autótételünk története. Az autók ára Magyarországon alacsonyabb, úgy számoltunk, hogy fél áron sikerül megkapnunk egy kocsit. Be is mentünk a Toyotához. Először senki sem tudott arra a kérdésünkre válaszolni, hogy mibe kerül exportra egy járgányuk. Jöjjenek vissza, mondta az eladó. Másnap visszatértünk, addigra meg is született a válasz. Kiderült, hogy exporttal nem foglalkoznak. Ekkor is megtapasztalhattam, hogy mi a leggyakoribb magyar szó. A "nem". Még eltökélten elmentünk (azt hiszem, trolibusszal) a BMW kiállítótermébe is. Ott ült három, koromfekete öltönybe öltözött férfi, kiket nem mernék úrnak nevezni. Mindhárom rendkívül elfoglaltnak mutatkozva ült számítógépe előtt. Még arra sem volt idejük, hogy felnézzenek, és energiájuk sem arra, hogy a vevőt egy „jó napot”-tal üdvözlőjkék. Rajtunk kívül nem volt egy lélek sem. Mivel nem akartuk őket az emberiség érdekében folytatott tevékenységükben megzavarni, csendben elhagytuk az autószalont. Ahogy jöttünk, azt hiszem, trolival, utaztunk tovább.

Mi a trolí? Nosztalgikus emlékeket idéző közlekedési eszköz. A viccesen prolibusznak is nevezett járgány Sztálin emléktétlét őriz. Még az 50-es években importálták a Szovjetunióból. A buszvonalat Sztálin életkora után számozták. Tehát a Szovjetunió generalisszimusa 70-ik születésnapját abban a tudatban ünnepelhette, hogy Budapesten elindult a 70-es járat, s így folytatódott egy ideig. Lett 73-as, 75-ös is. 2010-ben erre még senki nem jött rá? Budapestnek nem sikerült a 80-as évek végén az Újpesti rakpartot Kun Béláról elnevezni, de Szt. Pétervár utcát nevezett el az 1919-es tanácsköztársaság külügyi népbiztosáról: „Ulica Bjeli Kuna”. Nemcsak a trolibusz hívei hagyománytisztelők, úgy látszik, az oroszok is. Az egyik ismert magyar író néhai mamája szerint a javasolt névváltozás indokolt is lett volna. Lehet, hogy valahol Szibériában ma is létezik utca, amit a vörös uralom ismert alakjáról Szamuely Tibor utcának hívnak?

Magyarország az igazolványok országa. Érvényes személyi igazolvány és lakcímkártya nélkül nagyon nehéz ügyeinket intézni. Ezek beszerzése meglehetősen sok időbe és utánjárásba telik. Ha banki ügyeket intézünk, azonnal kéri ezeket az igazolványokat, még abban a bankban is, melynek ügyfelei vagyunk. Ehhez még kell a bank saját kártyája, melynek PIN-kódját a bankhivatalnok előtt kell bepötyögni. Persze vannak online megoldások is. Édesanyám bankszámlájára fizettem be egy összeget (a számlaszám nem volt a fejemben). A bankhivatalnok erre *anyai nagymamám* nevét kérdezte, amire persze emlékeztem. Ez a Marx téri, most Nyugati téri OTP fiókban történt. Marxból lett Nyugati, de inkább csak papíron. A bizalmatlanság jeleként a boltokban számítsunk arra, hogy örök vigyáznak minden lépésünkre, teljesen rámásznak a vevőkre, így a vásárlás meglehetősen szorongással teli élmény lesz. Elektronikus örök helyett még mindig olcsóbb embereket alkalmazni.

Az elbalkánosításban jelentős szerepük van. Mint a volt miniszterelnök is, saját anyagi helyzetük javításával törődnek, a köz akkor sem számít, ha maguk közalkalmazottak. A hivatalokban, bankokban akkor is sor van, ha csak 1-2 ügyfél van. A kádári szellem mindenre rátelepszik. A rendszerváltás idején mindent átjátszottak külföldi érdekeltségeknek, és maguknak olyan palotákat építettek, melyeket Florida exkluzívabb részén is megcsodálnának.

A nyugdíjak alacsonyok. Egyesek 30-40 000 forintból élnek, hogy miként, az felfoghatatlan. Bár szocialista kormány volt hatalmon az elmúlt 8 évben, mégis tömegével látni hajléktalanokat. Ebből a szempontból ugyan hasonló Oslo és Budapest! Otthon, bár sokan fekszenek utcán, kapuk alatt, de kábítószeres aligha. Ennek oka talán az, hogy nincs olyan támogatási rendszer, ami a kábítószereket segítené. Más a helyzet a bevándorlás terén is: míg Norvégiában láthatólag teljesen más kultúrából származókat is befogadnak, ez szinte alig jellemző Magyarországra. Otthon többnyire munkát kereső felvidéki vagy székelyföldi magyarokkal találkozhatunk. A saját munkanélküli réteg mellett másokat is eltartani lehetetlen feladat.

Volt nagykövet mondta kényszernyugdíjazása után: „három egyetemen tanítok, hogy ki tudjam fizetni a villany-számlát”.

Hogy ment a beilleszkedés Magyarországon 35 év elteltével? Ilyen hosszú idő után egy kapcsolatrendszer újra felépíteni szinte lehetetlen. A közeli rokonok nem értek rá, az 1 év alatt ha 2-3-szor sikerült találkozunk. Nem mondhatom, hogy passzív lettem volna a kapcsolatteremtésben. Három osztálytalálkozót szerveztem. Az volt a tervem, hogy régi ismerőseimmel, barátaimmal felújítsam a kapcsolataimat. A találkozók sikeresek lettek. Az 56 után eltávozottak közül sokan jöttek el Svédországból, Kanadából, Chiléből és Szaúd-Arábiából is. Meglepő módon 2006-ban, a beszélgetéseink alatt, a forradalom 50 évfordulóján 1956 tabutéma volt. Rá kellett jönnöm, jönnünk, hogy a norvég kapcsolatrendszerünk nagyobb, nyíltabb, segítőkészebb. Ismernek, talán a maguk módján kedvelnek is. Másképp nevetnek, más szívvel fogadnak. A visszaút Magyarország felé ma már mindenki előtt nyitva áll, és el lehet indulni rajta. A fenti tapasztalatok csak a mi meglátásainkat tükrözik. Biztosan van sok emigráns(*ex-pat*) norvég és norvégiai magyar, aki itteni évtizedes tapasztalatait felhasználva sikeresen tud otthon üzletet kötni, ott élni és dolgozni. Talán fiatalabbnak kell lenni hozzá. A bürokrácia ellenére is remekül érezhetjük magunkat otthon. Az eszpresszók, az éttermek, az illatok, a nyelv, a zene, a kultúra, az épületek, a régi ismerősök, barátok végül is ott vannak, és várnak. Hol van Norvégiában akácfailat? Mások a szabályok, más a lét. Egy tanulmányi évet mindenkinek ajánlunk. A tapasztalatok és az abból adódó tanulságok bizonyára eltérőek lesznek a mieinktől.

Summa summarum. Hazatelepülési terveink esetén érdemes a saját házunkat kiadni, az állásunkból fizetés nélküli szabadságot kérni (nem árt egy adóügyi szakember véleményét is kikérni); otthon minden lényeges dolgot ügyvéddel, közjegyzővel intézni.

És végezetül: Legyen visszaút!

Miért tértünk vissza Norvégiába? Itt megbecsülnek, és hagynak dolgozni. Visszatértem után 5 év alatt 4-5 álláslehetőségem adódott. Három állásban dolgozom. Nem hátra, hanem előre nézek.

Levelek Lundból

1.

Kedves Régi-új Életem,

Hosszú szünet után ismét

itt vagyok. Engedd, hadd karoljak beléd, és folytassuk a lundi kirándulást. Amikor elváltunk fehér utcákat, mínuszokat, karácsonyi hangulatot és kedves barátokat hagytam itt. Már szinte alig emlékszem a búcsú pillanataira. Arra a kandalló melegében elfogyasztott vacsorára Mariánál, kerek arcú, búzavirág szemű, mosolygós svéd barátnőmnél. Már csak néhányan maradtunk Lunban, de mi is indulásra készen. A régi parasztház mélyén karácsony hangulata lebegett a levegőben és glög illatába burkolózva búcsúztattuk az elmúlt szemeszt. Az izgatott készülődés, hogy hamarosan ismét otthon leszek és a ráeszmélés, hogy öt hónap egy szempillantás alatt elrepült édeskeserű érzést kölcsönzött az utolsó napoknak.

De mostanra az otthoni idill, a karácsonyfa és a beigli illata is a távolba vész, a helyére pedig a hétköznapi kávé illata szökik. Nehéz volt ismét kirepülni az otthoni melengető fészekből. Kicsit meghal és újjászületik ilyenkor az ember. Hazza mindig egyszerű visszatérni, és a védelmet, biztonságot adó szeretet közepette nehéz megfejteni, miért kellett olyan messze repülni. Aztán kénytelen rájönni a fióka, hogy többé már nem kis fióka, és a saját fészkében a helye.

Útra keltem tehát, hogy birtokba vegyem az összes új élményt, ami vár. A buszról leszállva a már megszokott illatok csapták meg az orromat, ismerős utcák tárultak a szemem elé és az itteni lét természetessége lépett a nehéz, kelletlen búcsú érzetének helyébe. Ismét itt vagyok, tele új elhatározásokkal, tele energiával.

Kedves lundi életem, karolj belém! Induljunk! Izgalmas lesz ez a tavaszi túra.

Szeretettel, hű barátod **sárgarózsa**

2.

Tegnap, amikor rohantam a könyvtárba, hogy még gyorsan átfussam az adott időtartam alatt legyűrhetetlen pár száz oldalt a mai szeminárium előtt, aztán találkozok a csoportommal és felkészülünk a holnapi prezentációra, rápillantottam a telefonomra. Közben gondolatok tömkelege futott át az agyamon, hogy ma még milyen cikkeket kell elolvasnom, tökéletesítenem a prezentáció rám eső részét és meg kell javítanom a biciklimet, mert tarthatatlan, hogy egy lyukas gumi miatt a gyaloglással naponta értékes órákat vesztek. Mindez csak az aznap napi teendő lista, és még mi minden van, aminek a héten eleget kell tennem. El kell olvasnom egy könyvet a jövő heti órákra, beadnom az ösztöndíj jelentkezést, találkoznom kell a programkoordinátorral és jó lenne eljutni a tornaterembe is. Rá kéne nézmem a svéd könyvemre, mert a héten két svédórát szalasztottam el. De mikor lesz minderre idő? Ráadásul jövő héten kezdődik a tévé tanfolyam, majd a talk show körüli munka. De vissza a pillanathoz, amikor rápillantottam a telefonomra. Általában csak az időt veszem észre, pontosabban a percmutatót. Most viszont megakadt a szemem a dátumon. FEB 10! FEBRUÁR 10??? Hát ez, hogy történ és mikor? Már három hete visszajöttem

Magyarországról és észre sem vettem, hogy az idő elszaladt mellettem. Gondolataimban megtorpantam. Hirtelen egy gigantikus zsebóra zuhant le az égből, ami eltakarta az egész kilátást és mutatói sebesen forogtak körbe. Én pedig csak álltam előtte légszomjasan, tehetetlenül. Az első szemeszter szitakötő élet hosszúságú volt és most már február 10-et írunk. Ilyen gyors lesz az elkövetkezendő időszak is? Amiért küzdöttem egy szempillantás alatt tovaszáll a mutatókkal? Meg akarom állítani az időt, vagy a végtelenbe fordítani, mint Dorian Gray, Dickens regényében.

A következő pillanatban azonban élesen képzeletembe villant a felismerés. Az idő végtelensége nem ad több motívációt a cselekedetre. Sőt! A végeessége az, ami megtanít arra, hogy kihasználjuk és én most éppen ezt teszem. Minden pillanatot kihasználok? Igen. Hasznos dolgokat csinállok? Igen. És mindez boldoggá tesz? Mérheteretlenül. Ekkor a mutatók csikorogva lelassultak. Néztem egy ideig, hogy minden másodperc megteszi útját a maga komótos tempójában és a könyvtári lámpák zöldes fényében megnyugodva kinyitottam Bauman művét.

3.

Vasárnaponként Lund északi részén egy apró garázsban komoly munka folyik, igazi varázslat, melyet csillogó szemekben, örömteli sikolyokban és apró cipők trappolásában mérünk. Néhány svéd és nemzetközi diákkal délutáni foglalkozást tartunk menekült gyerekeknek. Csupán két órát töltünk velük, mely után a felnőttek kifacsart citromként, a gyerekek pedig ugyan olyan energia bombaként távoznak, mint ahogy érkeztek. Hogy lehet ez, amikor pár sorral feljebb még varázslatról és csillogó szemekről írtam? Ezért a varázslatért meg kell dolgozni.

A gyerekek rúgnak, tiszteletlenek, verekednek, és sohasem jutna eszükbe hallgatni ránk. A fegyelmezés, vagy egy új játék bevezetése küzdelmes harc néha. De megéri a heti türelempróba, mert mindannyian tudjuk, hogy ezek a gyerekek nem azért jönnek, mert a szüleik hozzák őket. Jönnek hétről hétre, sokszor a szülői ellenzés ellenére, mert szeretik.

A gyereksereg könyörtelen kiképzést tart, melyben a kreativitás és a türelem a leggyakrabban bevetett fegyvere.

Újabb és újabb érdekes játékokat kell játszani, mert fél óra túl hosszú a pöttömseregnek

Vannak aprócska 4 évesek, nagyobb 10 évesek. Sokan testvérek közülük, a nagyok hozzák a kicsiket magukkal, öltöztetik, vigyázzák őket. Kicsik gondoskodnak a még kisebbekről. Óriás meleg barna szemekkel, hosszú szempillákkal pislognak ránk, vagy futnak előlünk, mert nem akarják felvenni a kabátot, hogy kint játszunk a késő téli napárításban. Rajzolás, sorjátékok, sütés-főzés, állarc készítés és még ezernyi dolog zajlik a garázs zugában eközben örömvészekedés, szeretet és harag kézen fogva járnak. A kérdés pedig számtalanszor megfogalmazzuk lelkünk mélyén: Miért csinálom ezt?

Az idő megtört vándorként vándorog előre és mielőtt a türelem könnyű légtáncosa leszédülne a magasból, ötletmanó pedig nyugdíjba vonulna, kinkeservesen ötöt üt az óra. A gyerekszivaj távolodásával, fáradt, jóleső csend ül a teremre. Indulás előtt még odarohan hozzám Cindarella, hosszú barna hajú, meleg szemű vékonyka, törékenynek tűnő harcos „gyerekünk” és egy rólam készült dedikált portrét nyom a kezembe. Ez a portré mosolyog vissza rám az asztalomról és emlékeztet, hogy az alkotójának egy biztos pont vagyok az életében. Ez a tudat visz vissza hétről-hétre a csatatérre.

Gödri Mártis Ilona

Itt a kikelet

Örvénylő, kacagó tavasz,
olyan, mint egy ifjú kamasz.
Egyszerre tör ránk erővel,
Vidám, éltető meleggel.

Bezörget minden ablakon,
végig csókol az ágakon.
Minden jókedvvel ébredsz,
Hahó! Itt van a kikelet.

Zöldbe borulnak a rétek,
zúgva repülnek a méhek.
Felhők iramlanak tova,
hegycsúcson havat olvasztva.

Madarak ezrei érkeznek,
csicsérgésükkel ébresztenek.
A világ ismét megszépül,
mi is lenne tavasz nélkül ?

József - napi tavasz

Két vágató tüzes paripa,
röpített a József-napokra.
Csípős tavaszi szél, dühösen
kapaszkodott a sörényeken.

Nem fékezte ez a száguldást,
érezte a tavasz illatát.
Remegő inakkal, de büszkén,
taktust vert nyakuk csengettyűjén.

Tavasztól bódultan érkeztünk,
és terített asztalhoz ültünk.
Töltött káposzta, kürtöskalács
Székelyföldön ez a jó szokás.

Vidám lakománkon szálldogált,
ős régimájó magyar nótánk.
Sorjáztuk a dal repertoárt,
hol kacagott, hol búsult a szánk.

Lassan itt a búcsú ideje,
szeretettel telt szívünk tele.
Boldogan visszük ezt magunkkal,
találkozunk jövő tavasszal !

Ámde korai volt még örömünk,
a tél csak tréfált, viccelt velünk.
Visszajött az éj leple alatt,
de legyőzni nem tudta a tavaszt.

Húsvétköszöntő

Tóth Ildikó füzetéből

Ósatyáink hagyták ránk e szép szokást,
Hogy öntözzünk vízzel viruló rózsaszálat,
Őseink szokását tehát ismételem
szép, tiszta vízzel magukat öntözöm.
És így érhessenek szép Húsvét napokat,
nekünk adhassanak piros tojásokat.
Kis pohárból öntöm, tartsák kezeiket,
Ifjak és vének, jó barátszemélyek
békében legyenek.

Ó, tavasszal újult ékes liliomok,
öntözésre méltó gyönyörű virágok,
már eljött az idő, hogy megújuljatok,
a Szentlélek Isten szálljon tireátok.
No csak jó barátom, csuporra, vederre,
adjuk meg a lányok tiszteletét reggelre.
Hanem egy szót szólok azon szép leánynak:
Kegyelmeiből magamnak, egészségére kívánom!

Álmomban egy tündér elvitt egy szép helyre,
aranyágon aranyvirág hajladozik benne.
Kelyhén szép harmatot nem látok gyöngyözni.
Aranyágon aranyvirág – meg szabad öntözni?
Szép a pipacsvirág, szép a gyöngyvirág is,
de a legszebb virág itt virul előttem.
Sohasem fog elhervadni, ha én megöntöztem.
Itt a tavasz újra, mosolyog a világ,
kertek aljában nyílik a sok virág.
Elindult a kertész virágot locsolni,
én is elindultam lányokat öntözni.
Ha van piros tojás, kérem adják ide,
hisz a főtt tojásból úgy sem lesz már csibe.
Kertek szép virága, hajtsd ide a fejed,
hogy e kicsiny kertész hadd locsolhasson meg.

Jó napot, jó napot, talán el is késtem.
Van-e számomra egy-két hímes készen?
Mondja hát meg néném annak a kislánynak,
hogy engem a lányok más helyen is várnak.
Adjon egy pár hímes a gyöngyös kosarából,
én is áldást mondok szívem legjavából!
Szabad-e öntözni?

A megbékélés chartája

Kedves Testvérek!

Nem kell különösebb jóstehetség, csak józan gondolkodás ahhoz, hogy rájöjjenek: közéleti pályámnak nem az elején, hanem a vége felé járok. Ilyenkor az ember elgondolkodik: tud-e még valami fontosat, hasznosat tenni. Ez a megfontolás késztetett arra, hogy nemzetünk sok gondja-baja közül kiemeljek egyet, amely megoldatlan. Trianon sebeire gondolok. A Kárpát-medence lakói sok évszázadon át békében és egymást segítve éltek. Az Európai Unió tagjaként most is rászorulnak egymásra. Nem lehetünk eredményesek, ha acsarkodásra mennek el az energiáink. Kiengesztelődésre, egymás iránti keresztény szeretetre van szükség, hogy megmaradhassunk. Ez a kiengesztelődés nem történhet parancsra és nem a pártok ügye. Ember és ember között kell hidat építeni.

Ezért gondoltam el egy megbékélési mozgalmat, amit 2010 októberében meg is indítottam, és amit most sikerült lendületbe hozni. Ma két hete él a mozgalom honlapja, amelynek címe: <http://chartaxxi.eu> Ha behívod a böngészőbe, olvashatod a Megbékélési Charta szövegét, amely XXI. századi feleletet ad a sikertelen XX. századi próbálkozások után. A múlt héten tartottuk Szabadkán a második megbékélési konferenciát, szerb és magyar résztvevőkkel. Azoknak a száma, akik aláírásukkal csatlakoztak, s akiktől nem egyesületesdit, hanem gondolkodásmódot várunk, már meghaladta a félezret. Negyven százalékuk a harmincas éveiben van, vagy fiatalabb. Arra kérlek, látogass el az említett <http://chartaxxi.eu> honlapra, olvassad el a charta szövegét, nézzed meg a magyar híreket, s dönts: ha tetszik a gondolat, csatlakozz. Tudom, senki nem próféta a saját hazájában, de mégis, próbáljuk meg.

Szeretettel köszönt: **Surján László**

A megbékélés chartája

Mi, a Kárpátok ölelte térben élő közép-európaiak, az elmúlt évezredben gyakran változó országhatárok közé szorultunk. Történelmünk viszontagságai közepette megtapasztaltuk az összetartozás és a közös munka örömét, de a megosztottság és a viszály keserveit is. A XX. század végén e térségen hét állam osztozott, közülük Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia már az Európai Unió tagjai, s önazonosságuk megtartásával megkezdték a köztük lévő határok felszámolását.

Miközben térségünk államai között általában folyamatosan javuló kapcsolatról beszélhetünk, nem tagadjuk, hogy időről-időre komoly feszültségek gerjednek közöttünk. A kölcsönös megértést nehezíti, hogy nem ismerjük egymás kultúráját, történelmét. A közeledés gátja az is, hogy több országban léteznek szélsőséges, és a szomszéd népek elleni hangulatkeltéstől szavazatokat remélő pártok. Sikerük a múlt mély sebeiből fakad. A XXI. század mást kíván.

Észrevéve, hogy nemzeti érdekeinket sokkal hatékonyabban tudjuk elérni, ha egymást segítjük, mintha egymás ellen fordulunk,

- tudva, hogy különösen az Európai Unión belül egymásra vagyunk utalva,
- megtapasztalva, hogy egy ilyen közeledést a pártok egy része határozottan ellenez,
- belátva, hogy a kormányok a jószomszédi kapcsolatok kialakításában csekély sikert értek el,

felismertük, hogy a nemzeteink közötti, a XXI. században oly igen fontos kiengesztelődés megvalósítása elsősorban magánemberektől, civil szervezetektől illetve az egyházaktól várható.

E felismeréstől vezettetve ezennel egy Megbékélési Mozgalom létrehozását kezdeményezzük. E mozgalomhoz csatlakozhat bárki, aki

- tudja, hogy szülőföldje számára csak előnyös, ha a térséget mások is szeretik,
- nyitott más nemzetek értékeinek felismerésére és tiszteletére,
- elutasít minden gyűlölködést, kész a szomszéd népek történelmének, kultúrájának, esetenként nyelvének megismerésére.

A Megbékélési Mozgalom elsősorban magatartási forma és életmód, nem szervezet. Csatlakozni hozzá e nyilatkozat aláírásával lehet.

Mi, a Megbékélési Mozgalom hét országból származó kezdeményezői, tudatában vagyunk a jövőendő nemzedékek iránti felelősségünknek, ezért az egymás iránti ellenségeskedés helyett a megbékélés útját választottuk. Ragaszkodunk anyanyelvünkhez, történelmünkhöz, kultúránkhöz. Nem megszüntetni, hanem elfogadni akarjuk különbségeinket. Annak érdekében, hogy elveink hassanak a társadalomra, egy alapítványt hozunk létre. Azt reméljük, hogy egyre többen felismerik: egymást támogatva megerősödünk, egymással tusakodva Európa peremére szorulunk.

Kelt Nagymegyeren, 2010. október 24-én

A Ráday Levéltár egyik öreg fém-polcán félszáznyi dokumentumtól dagadt irattartóban találhatók a Nyugat-Európai Magyar Református Lelki gondozó Szolgálat egykori tiszteletesinek tanulmányozásra érdemes iratai.

Az eddig feltárt adatokból kitűnik, hogy az 1550-es évek végén a Bécsben diákoskodó Bornemissza Péter diáktársait szállásán összegyűjtve a protestáns hit szerint Isten igéjével szolgált. Ő volt az első magyar protestáns lelkész, aki országunkon kívül lelki gondozást végzett. Az első -, majd a második világháború után a nyugatra menekülők lelki gondozására Ravasz László püspök megbízottakat küld, Nagy Sándor volt bukaresti egyházmegyei esperest bízta meg a lélek gondozás vezetésével. Rövidesen a nyugatra menekült honvédségi tábori lelkészek, a Magyarországra visszatérni nem óhajtó félszáz lelképásztor segítségével hatalmas gondozói munka bontakozik ki egész Európában. Az eredményes kezdet jótékony hatását ma is érezni, hiszen a NYEMRLSZ ma is működik, szolgálata dicséretes.

Világi elnökének, Dr. Békássy N. Albert lundi orvos irányításával, közel évtizede dolgozunk a szolgálat történetének megírásával. Nemrég Nagy Katalinnak, a Duna-melléki Református Egyházkerület Ráday Levéltára igazgatójának segítségével több napot tölthettem a patinás dokumentumok között, bepillantottam a szolgálatot vállaló tiszteletesek hatalmas levelezésébe, és jóleső érzéssel nyugtázhattam, hogy a világháború utáni szűk esztendő megpróbáltatásainak idején a szolgálat nemcsak sokféle anyagi, hanem széleskörű lelki segítséget nyújtott a szülőföldjükről menekülni kényszerülő családoknak. A lelkes lelképásztorok képesek voltak maguk köré gyűjteni mindazokat, akik közösségkialakító erővel bírtak, közösségüket tudatosan szolgálni képesek voltak. Elismeréssel nyugtázzhatjuk, hogy a kivándorlók nem feledkeztek meg anyanyelvük ápolásáról, az értelmiségiek tették a dolguk, lapokat alapítottak és működtettek, hagyományainkat őrző művelődési tevékenységet indítottak.

Ennek egyik szép példája a Ganokofenben szolgáló Kozlay Kálmán ev. lelkész családjába tartozó Jencs Jolán, aki ifjúság nevelésének céljából színjátékot írt és adott ki a saját költségén. „A magyar nemzet prófétái című szindarabja — írja a harangszó lap szerkesztőjének a lelképásztor — Széchenyi, Kossuth, Petőfi, Deák, Wesselényi, Vörösmarty, Arany, Tompa és Jókai képeivel díszített kis mű, nagy érdeme nagyjaink hagyományos történelmi arcélének pompás versekben, korszerű mellékalakok környezetében való megrajzolása, melyből ifjúságunk „nemzeti prófétáink” jellemét és érdemeit az emlékezetbe elevenen bevésve ismerheti meg.”

Jencs Jolán műve ma is használható, hangulatos, a nyugati szórványban élő fiataloknak is élvezetes játékot kínáló mű. A menekülés éveiben ilyen tisztánlátást mutató alkotást írni — igazán hazafias tett volt. Ebből a szempontból is tanulságos. Egyszerre hordozza ez a mű magában az 1848-as és a világháború utáni évek emigránsainak lelkületét, a magyarnak megmaradni tudatosságát.

A jelenetek külön-külön is előadhatók. Szívesen másoltam ide a Petőfiről szóló részt. Folytatása következő számainkban.

Kozlay Józsefné Jencs Jolán

A MAGYAR NEMZET PRÓFÉTÁI

Jelenetek az ifjúság számára egy előkép és három felvonásban

III. rész: Petőfi

Személyek:

Géniusz
Petőfi
Kossuth
Wesselényi
Kávés a Pilvaxban
Erzsi
Hammel, budai polgár
Polgárasszony
Szepe
Úrinő
Úrinő férje
János, rendőr
Mihály, verbunkos őrmester
Gyuri
Pista
Legények
Jogász
Orvosnövendék
Darina, cigányasszony
Magyarországi és erdélyi urak, népség, katonaság
Szín: a Nemzeti Múzeum kertje
Idő: 1848 tavasza.

A háttérben magas emelvényen a Nemzeti Géniusz szobra.
Előtte alacsonyabb, tágasabb emelvény. A tér üres.

GÉNIUSZ

Amit jónak láttak és bölcsen megalkottak
A haza atyái, s ami törvényt hoztak
Szentelje azt a koronás király

Magyar, rác és horvát, tót, orosz és román
Keresztény és zsidó, nemes pór és polgár
A közös munkához kézfogásra vár

Növe-növekednék a jólétnek fája,
Naggyá és boldoggá Szent István országa,
De a féltékenység kését feni már.

Habsburgok kormánya harag üskét szítja,
Másnyelvű népeit magyarra uszítja,
S tűnik a békesség, mint riadt madár.

A tömeg beözönlik.

JÁNOS rendőr
Helyet, helyet, - félre (egy nekiszaladt legénykét képen le-
gyint)
Ne fuss tenyerembe!
Tágas legyen ez az út,
Mindjárt itt lesz már Kossuth,
S az erdélyi urak,
Félre, félre – utat!

Kossuth Lajos

Jobbról jön Kossuth és kísérete, balról az erdélyi urak. A tömeg betódulása óta hangzó Rákóczi induló a két csoport találkozásánál véget ér)

KOSSUTH (kezet fog Wesselényivel)
Üdvözlünk titeket, küldötti Erdélynek!
Jó hírt hoztok-e vagy új keserűséget?
Március idusa, bizakodó kedve
Nálatok, mint hírlik, letörve, leverve.
Ellenség környékez, nyugatról és keletről,
Mi hír van keleten? Mit hoztok Erdélyből?

WESSELÉNYI

Mi magunk: hazánkért égő, hű szíveket
hoztunk nektek Testvér, - köszöntve titeket.
Bár eloszlatnánk súlyos gondjaitok,
Román népérezme bár lenne még titok!

De ha elhallgatnám fenyegető kedvük,
Ha könnyel nézném sötét gyűlöletük,
Nem világtalannak, vaknak kéne lennem,
S délibáb-kergető s hitető vón nevem.

Magyar és székely, egy törzs két hajtása,
Nem bízhatik másba, csupáncsak egymásba.
Ébredj Nemzet, ébredj! Vész támad hazádra,
ne halogasd dolgod Pató Pál módjára!
Házad, nőd, gyermeked van veszedelemben,
Fegyverre magyarok, fegyverre, fegyverre!

MIND

Fegyverre. Életünket és vérünket hazánkért és a szabadságért!

Petőfi Sándor

PETŐFI

Kimondva a nagy szó! Kardot végy kezedbe,
Árva magyar nemzet s készülj védelmedre!
Cselekedj már végre, gyorsan és eréllyel,
Haragod lángjának szent szenvedélyével!

Bontsuk ki a zászlót! Rajta magyar, rajta!
Sorakozzék alá, kinek ép a karja!
Elverjük portánkról a sisera-hadat.
Előre, ki férfi. Gyáva, aki marad!

HAMMEL (befogja a fia száját, aki együtt lelkesül a többiekkel)

Aber, mein lieber Sohn!... mit te kiabál?
Rebell jurátokkal fogsz te cimborálni?
Minek idehozta minket a mi lába,
Miért nem is maradni csendes jó Budába?

KÁVÉS

Né, milyen nagy mamlasz – hogy befogták száját!

ERZSI (nevetve)

Bajusz helyett, szegény, hord majd szájkosárkát.

SZEPI

So -, Lieschen! Még te is? Miért csúfolsz engem?
Pedig olyan nehéz tőled búcsút vennem...
Magyar bajuszom nincs, de magyar a lélek!

ERZSI (kedvesen)

Hiszen csak tréfáltam – ne haragudj – kérlek!

Wesselényi Miklós

VERBUNKUSOK és MUZSIKUSOK (színre jönnek)

MIHÁLY örmester (elszavalja Vörösmarty A katona ciklusának első, Sorshúzás című versét. Az utolsó két sor helyett így végzi)

Rajta ifjak, szép magyar legények!
Parolát ad minden bátor lélek.

(Kezét kézfogásra nyújtja)

SZEPI (hozzászalad, tenyerébe csap. Piros sapkát nyomnak a fejébe)

HAMMEL (utána szalad, vállon ragadja)

Áh sepp! – mit nem csinálni, lieber Sohn!?

MIHÁLY

Légy rá büszke, Üreg! És jajgass csak otthon!

MIND

Éljen Szepi! – a deréksváb szomszéd!

ERZSI

Szabadságharcunkban ő az első honvéd!

SZEPI (Erzsihez)

S ha a háborúból hazajövök érted?...

ERZSI

Tied lesz a kezem, ha akkor megkéred!

GYURI

Elsőnek elkéstem – legyek a második!

PISTA

Még nem az utolsó, aki a harmadik...

Vasvári Pál

JOGÁSZ

Hát én tán kevésbé szeretem hazámat?

Ha el nem mehetnék, megölné a bánat.

ORVOSNÖVENDEK

Orvosra is szükség van a háborúban!

POLGÁRNŐ (megöleli a fiát, a toborzókra mutat)

Eredj te is, fiam, – ne maradj magadban!

URINŐ

(férjéhez, ki eloldalogni igyekszik)

Éste miért nem sietsz hazánk védelmére?

FÉRJ

Minek törjem magam életem vesztére!?

URINŐ

Veszélyben a Haza, és te élted félted?

FÉRJ

Neked meg a haza drágább tán mint férjed?

URINŐ

Kedvesebb vagy nekem saját életemnél,

De imádott Hazám, férjem s gyermekemnél.

Aki nagy időkben csak magára gondol,

S elbújni igyekszik, mikor a vész tombol,

Nem érdemli az a magyar férfi nevet!

Tudd meg, gyáva lélek, - feleséged megvet.

(Otthagynak)

Az ország jelesei az emelvényről kedvtelve nézik a toborzást. Katonaság a lányokkal csárdást, vagy, ha tudnak – más régi magyar táncot jár, amit a tömeg dalolva kísér.

DARINA (Kossuth háta mögé férközik, s mikor a zene elhallgat, eléje kerül)

KÁVÉS

Cigány, hogy marad ki a sokadalombul!?
Hisz ő a magyarral együtt örül-búsul.

VASVÁRY

De csak míg az üres hordó ki nem gurul...

DARINA

Ross nyelved van, Úrfi!

ERZSI

Jobb lesz, ha odább állsz.
Locsogásoddal az urak terhére válsz.
Ne zavard dolgukban az ország nagyjait!

KOSSUTH

Hagyd!... Ebből tartja el éhes porontyait.

DARINA (Kossuth fellé fordulva)

Cigányasszony vagyok, jasnő volt az anyám,
A jövőmondást örökölt hagyta rám.
Nem kell a tenyered, csak nízsem a semed,
Sikrázó lángjából mondok jövőt neked.

Aranynál finyesebb, gyimántnál ikesebb,
Kossuth névnél nincsen magyarnak kedvesebb!
Mint a delelő nap, finylik dicsősége,
Szavára felpezseg a magyar hűsi vére.
Hangjára felkelnek sirbul a holtak is...

KOSSUTH (pénzt ad neki)

Egy húszasért elég, sőt úgy vélem sok is...

DARINA (nem zavartatja magát, sőt kezébe veszi Kossuth tenyerét)

Vitézek támadnak a földnek porából,
Gonos selek fujnak három ország tájra...
(A tenyérre mered, rémület tükröződik arcán)
Jájj nekem... mért nem vert a Devla vaksággal,
Minsem ily gyást lássak s mondjak el a sámmal!?

Merre a nap sem jár,- felhő emelkedik,
Nagy lomha testivel ráterül hazsánkra,
Kisárad alatt a szabadság fája.

Azsután sitét van!... A nap leáldozott,
Kihunytak, bujdosnak, a kisebb csillagok.
Gyertyaláng ragyogja körül és nem csillag.
S ki a mi javunkért küzdött, szenvedett itt,
Ides honi földre csak holtan tirt...

PETŐFI

Tán ő ellenségünk kéme e rút féreg?
Ők rágták szájába ezt a gyászbeszédet.
Váld meg, hogy ki küldött, - ki fizet meg érte,
Hogy gyáva csüggedést lopj a magyar szívbe?

DARINA

Fekete a bőrünk, a gunyánk is rongyos,
De azért a szívünk épp oly magyaros
Mint a tied, Uram, ne bánts, kérlek engem,
Ez a föld bizony, hogy drága hazsám nekem.

VASVÁRY

Ugyan drága Sándor, mire jó a harag?
Minden lény halandó, kiél a nap alatt.
Hogyha százszor áldott s híre, neve dicső,
Porrá kell lennie, ha órája el jő!
S mi egyebet mondott az csak cigánynóta,
Él a magyar virtus, - hát majd teszünk róla!

Ütött-kopott varú e vén cigányasszony,
Mi mást várhatsz tőle, mint hogy csak károgjon!?
Te ofjú vagy s lelkes, nemzetpacsirtája,
S ajkadról, tolladról mégis sokszor járja
Pirongatás, jslás. Vagy már elfeledted
Örökszép, bús dalod A Magyar Nemzethez?
(Halljuk, halljuk)

DARINA

Sives közeledben messe-messe látok,
Paripák robaját, ágyúdörgést hallok,
Ott... ott vív, küzsd harcra a magyar csalogány,
Fejir imagalamb repked az oldalán.

De nyomában vijjog egy fekete holló...
Ursten!... Mirt gyengébb mindig azs, aki jó?
Gyenyerő galambra kegyetlen lecsapott...
(Karját ijedten kitarja)
Megfogta!... Visi már!.. Eltűnt azs átkozsott!....
(fejét lehajtva sír)

PETŐFI

Áldott, nem átkozott! Ne sírj, derék leány!
Ily sorsról álmodik a magyar csalogány.
Ürgeszívű gyáva fut meg csal előle,
Egy Petőfi vágyva néz a vész elébe!

Hiszen egy gondolat bánt mindig engemet:
Ágyban, párnák között, sínylődve halni meg.
(az ég felé kiáltva)
Ne ily halált adj istenem
Ne ily halált adj énnekem!
Ott essem el én a harc mezején!...

(a toborzókhöz siet kézfogásra)

MIND

Fel-fel vitézek a csatára!
A szent szabadság oltalmára.
Mennydörög az ágyú, csattog a kard,
Ez lelkesíti csatára a magyart!

(ének közben kivonulnak a színpadról. A függöny lassan le-gördül).

Megj. Történeti tény, hogy a szabadságharc legelső önkéntes honvédje egy budai sváb legény volt, s az is való-ságon alapszik, hogy egy cigányasszony megjósolta Kossuth és Petőfi földi sorsát

Ábel

Svédországban

A szerző készülő önéletrajzi regényéből

Hősünk ugyancsak gyermekköszinteségű székely Ábel, és éppen ezért választottam ezt a címet, mert ha nem is Surgyelán és Fuszulyán jellegű tapasztalatokra tett szert a mi Ábelünk, de számos kérdést és problémát Ábel-módra oldott meg. Több mint 55 éve él Svédországban, és legalább olyan jól érzi magát, mint Ábel a rengetegben, persze bizonyos módosításokkal, amelyek később részletes megtárgyalásra kerülnek. Mivel nem szándékom megugatni svéd „vackomat”, hisz jól fogadtak, jól elláttak és hagytak is kedvemre dolgozni, ezért kérem a Fenn valót, hogy Tamási humorának legalább egy kis hányadával ajándékozza meg engem, hogy tényleg a humor tündököljön az elmondottak olvasásakor, s ne pedig a kritika domináljon, amit a svédek egyáltalán nem szeretnek és „külfölditől” nem is fogadják szívesen (talán sehogyan sem), elengedik a fülük mellett, mondván, hogy mi nem vagyunk ilyen gyagyások.

Tényleg nem szándékom lerontani a svédek nimbuszát, de szeretném elmondani, hogy egy nyíltszívű, őszinte góbé mennyi kellemetlenségnek lehet kitéve egy olyan nép között, amelynek más a temperamentuma, más, hidegebb, ridegebb az érzelmi világa, és főleg nincsenek friss emlékei a nyomorúságról, az éhezésről és a szabadság hiányáról. Ott ahol tudok segítséget felhozni befogadóim viselkedésével kapcsolatban, azt igyekszem lelkiismeretesen megvallani, ahol azonban nem találok segítséget, vagy logikus magyarázatot, ott hadd éljen a humor, nem baj, ha esetleg egy kis szarkazmussal keveredik is.

Előre kell bocsátanom, hogy Ábel elég vad székely ember, aki a diplomáciához nem igen értett, és spontaneitása olyan volt, hogy egy Dvorzsák nevű zászlósra, aki őt minden ok nélkül megfektette annak idején Tekében, mert ő is szeretett volna hetyegni azzal a fényképésznővel, aki éppen Ábel szakaszát fényképezte, szóval nyolcvanszor fektette meg a barak háta mögött, miközben mondta, hogy a „karpaszományos tizedes úr ne szégyellje magát a hölgy előtt”, s miután a fekügyeket elvégezte „Lelépni!” paranccsal elzavarta a szakaszától. Az Isten aztán alaposan megalázta Dvorzsák urat, akit Ábel soha azelőtt nem látott, mert egy olyan szakadó esőt bocsátott a földre: villámlásokkal és süketítő dörgésekkel, hogy mindenki menekült amerre látott, Dvorzsák úr pedig pechére a fényképésszel és annak fullajtárjával éppen Ábel barakkjában keresett menedéket. „Vigyázz, tisztelegj” vezényszavak szakították félbe Ábelék disputációját, amely azt taglalta, hogy egy ilyen tökfilkót, mint ez a zászlós, párbajra kellene kihívni, vagy valamilyen más úton módon érvényt szerezni annak a tekintélynek, ami a karpaszományos tizedeseket is megillette, a szolgálati szabály szerint. Ábelünk ott állt közvetlenül a bejárati ajtónál a pricse mellett, s amint zászlósunk Ábelt, megpillantotta, mindjárt újra belékött: „Áh, tizedes úr maga itt van!? - kérdezte a zászlós, cinikus hangon.

– Igen, alázatosan jelentem itt vagyok - felelte Ábel határozottan..

– Na, akkor nyomjon le itt az ajtóban még harmincat. Ez aztán már több volt, annál, amit az idejekorán katonának behívott ifjú góbénk eltűrhetett.!

– Alázatosan jelentem nem hajtom végre! - mondta ezt olyan nyomatékkal, hogy összeszorított fogai majd kiestek a szájából..

– Nem!? – hökkent meg a zászlós, akin látni lehetett, hogy egy kicsit pityókás ökelme.

– Nem! – ismételte Ábel újra.

– Hamar a készültséget! – parancsolta Dvorzsák (cseh tartalékos magyar tisztünk egyébként valami firkász volt civilben, és alig 150 centi magas.)

Erre Ábelünk kirántotta a pisztolyát, csőre töltött, csak úgy csattogott a zár, és Dvorzsáknak szegezve a fegyvert, ráparancsolt, hogy üljön le a padra. Mint ártatlan nyuszika úgy engedelmeskedett a tiszt úr, és sápadtan figyelte Ábelünk minden mozdulatát. A barakknak ebben a felében lévő katonák kissé dermedten nézték, hogy mi lesz a bonyodalomból, mert Ábel elkiáltotta magát, hogy emberfia ki ne menjen a készültségért, mert mindenkit keresztüllő.

A készültségért senki nem ment, az eső tovább ömlött, és Ábelünk, mint egy hős fogva tartotta áldozatát. arra nem gondolva, hogy milyen következményekkel járhat egy felesleges pisztolyt ragadni.

Lassan megszűntek a dörgések, az eső is elállt, és Ábel úgy látta, hogy foglyát felszabadíthatja, pisztolyából kivette a golyót, a pisztolyt bedugta a tartójába, és a zászlós urat felszólította, hogy elmehet. Mindenki megkönnyebbült, hogy az eset véráldozat nélkül végződött. Ábel nyugodtnak látszott, de közben arra gondolt, hogy tetteért a hadbíróság parancsmegtagadásért halálra ítélteti. Hamarjában felhívta közvetlen parancsnokát, egy Német névre hallgató tüzérszázadost, akit nagyon szeretett, mert stramm katona volt. Lélekszakadva előadta, hogy mi történt.

Németh százados nyugodtan meghallgatta Ábelt, aztán azt kérdezte, hogy a zászlós próbált-e védekezni, pisztolyt rántani, vagy ököre menni.

– Oh dehogy mondta Ábel, úgy leült mint egy idomított kutya.

– Akkor semmi baj Ábel! – mondta Német – Ellened semmi eljárást nem indítanak, mivel te is tisztjelölt és szakaszparancsnok vagy. Nagy kő esett le Ábel szívéből és örvendett, hogy hirtelenkedése miatt nem kellett meghalnia.

Az ügy békésen intéződött el, oly módon, hogy a zászlós úr főnöke, a helyőrségparancsnok (szintén tót, akinek a nevére nem emlékszem) és Ábelünk parancsnoka, Németh százados jelenlétében bocsánatot kellett kérnie Ábeltől, amiért ok nélkül megfektette.

Ilyen előélettel, háromévi hadifogsággal és két ország börtönében elszenvedettekkel Ábelünk nehezen tudta elviselni a hazugságot, az igazságtalanságot, és a megalázást. Hát ilyen több mint ötven évvel ezelőtti előzmények alakították Ábelünk magatartását új hazájában, ahol később „Kár hogy nem svédnek született!” véleménynyel dicsérte egy őshonos öreg néni.

*

Valami misztikus félelem, vagy irtózás, vagy mi a szösz, ami miatt bennszülöttem nem tudnak minket elfogadni. Hisz ellenük nem háborúztunk, sőt egyik királyuknak segíthettünk volna a lengyeleket elverni, na meg Beth-

len Gáborunk sógorsági viszonyba került II Gustav svéd királlyal.

A svédek pedig Budapest felszabadítására a török elnyomás alól ezerkétszáz vikinggel képviseltették magukat a vár ostromában. A magyarok hűségesen vásárolták az SKF golyóscsapágyait még a kommunista időben is.

Eredetileg svédül szerettem volna írni ezeket a sorokat, de svéd újságíró barátom lebeszélte róla, azt állítván, hogy a svédek úgysem hiszik el, hogy ők „olyanok”, legfentebb megutálnak amiért hála helyett kinevetem őket.

Távol álljon tőlem hasonló szándék. Máris előre megkövettem svéd honfitársaimat, ha netalán valamelyiknek a tyúk-szemére találnék lépni.

Ha svédül írtam volna Ábel történetét, akkor a cím egészen más lett volna, és pedigré: *Kár hogy ti csak svédek vagytok*. Erre a címre az szolgált ösztönzésül, hogy amikor Ábelünk feleségestől, még csak alig három hónapja volt az országban 56-os menekültként, s már beszéltek svédül, összeháldoztak egy bájos öreg nénikével, aki legalább olyan őszinte volt véleménynyilvánításában, mint Ábelék.

A néni töviről hegyire kifaggatta a két jövevényt, s a több mint félórás diskurzust így fejezte be:

- Szép emberek! (Akkor még azok voltunk.), jó emberek, és okos emberek vagytok - hosszabb szünetet tartott.

- Kár, hogy nem vagytok SVÉDEK!

Ebből a „kedves” konklúzióból Ábelék megértették, hogyha a fejük tetejére állnak is, akkor sem lesznek igazán „befogadottak” a svéd társadalomba, merthogy hát, ugyebár nem svédek.

Az eladdig magukat szinte mennyországban járkálónak érző Ábelék leforrázva érezték magukat, és megértették, hogy csakis másodrangú polgárok lehetnek ebben a nagyszerűen berendezet és minden kádenciára alkalmas nyomtatványokkal ellátott országban

Létezik Skandináviában egy un. Jante-törvény, amelyet egy bizonyos Aksel Sandmose norvég alkotott *Egy menekült átlépi saját nyomait* című. könyvében. Az érdekesség kedvéért néhányat a tizenegy pontban összefoglalt törvényéből érdemes itt megemlíteni. A skandinávok általában a menekültekre alkalmazzák ezeket a törvényeket, de valószínű, hogy a norvég szerző elsősorban a svédekre és a dánokra alkalmazta, akik hajdanában elnyomták a norvégokat.

Érdekes, hogy a norvégok, főleg a második világháború után, horgas szemmel néztek a svédekre, mert olyan ürügy alatt, hogy sebesülteket szállítanak, friss német kontingenseket szállítottak Svédországon át a norvégok ellen. Ezt az áru-
lást a norvégok a mai napig nem bocsátották meg, és igen hamar belekötnek a svédekbe, főleg Észak- Nyugat Norvégiában. Ezt Ábelünk is tapasztalta. De erről majd később.

Most lássunk néhány törvényt a Sandmose fogalmazásában:

- 1/ ne hidd, hogy te valaki vagy
- 2/ ne hidd, hogy te olyan jó vagy, mint mi
- 3/ ne hidd, hogy okosabb vagy mint mi
- 6/ ne hidd, hogy több vagy, mint hogy bármire is jó lennél

7/ ne neved ki minket

9/ ne hidd, valaki is törődik veled

10/ ne hidd, hogy valamire is megtaníthatok minket

És végül van a 11. törvény: Ne hidd, hogy mi nem tudunk rólad mindent.

És ez így igaz, mert a svéd kíváncsiság és irigység olyan nagy, hogy mindenkiről mindent tudni akarnak, de teszik magukat, hogy nem tudunk rólad semmit.

Az lehet mondani, hogy a külföldi, a bevándorlóról, a menekültől a svédek mindent tudni akarnak, és tudnak is és nem tartják bűnnek, ha az ilyen emberekről jelentéseket írnak a rendőrségnek, az illetők főnökeinek, stb.

Ábelék szabadprédának érezhették magukat, akiktől „szívesen” veszik a becsületes munkát, a jó ötleteket, de az elismerést legtöbbször elfelejtik, mert hát „őket” nem kell tanítani semmire, mindent jobban tudnak.

Skandináviában a svédek hordják és hordták legmagasabban az orrukát, szám szerint ők vannak a legtöbb és elnyomók voltak az elmúlt századokban. Ezért a norvégok, ha berúgnak nem veszik emberszámba a svédeket.

Ezelőtt egy-két évtizeddel mozgalom indult Norvégiában a svédekkel való kibékülés céljából, amelynek ezt a nevet adták: *a svédek is emberek*. Vicces kedvű irodalmárok és újságírók kezdeményezték, de sikeresen szerepeltek ezzel a jelszóval még a svéd televízióban is. Mindenki nevetett rajtuk, de magukban azt gondolták, hogy ezeknek a betyároknak vajon igazuk van-e, s hogy tényleg komolyan gondolják azt, amit hirdetnek.

Néhány évtizeddel ezelőtt Ábelünk Norvégiában tartott előadásokat a Trondheimi Műegyetemen, s onnan egy heti szabadságra vitte Terray László evangélikus lelkészt az ország legnyugatibb szigetére, Insmölára, ahol papbarátunk szolgálta hetvenhat sziget lakóit.

Amikor megérkeztek Insmölába Ábelünk megjegyezte.

- Mi aztán megelőztük a ruszkat!

- Hogyhogy - kérdezte a pap, mire Ábel a tengerből kimagasló kopár sziklaszigetekre mutatva mondta.

- Hát abban, hogy mi hamarabb jutottunk a Holdra, mint ők.

Tiszta igaz! A szigetek persze azért változtak kietlen sziklakolosszusokká, mert a 14-15. században a hollandok és a dánok közös erővel kiirtották a szigetek erdőit, hajókat építettek, s aztán a szél, meg a csapadék elvitte a humuszos talajt. Azóta még kúszófenyő is alig terem meg ezeken a sziklákon.

Persze nem ezt akartam elmesélni, de kapóra jött ez a Holddal való hasonlat, mert tényleg olyan kietlennek hatott a táj. Holdvilágos éjjelen még inkább!

Amit mondani akartam: A pap autóval jött Tromdheimbe, onnan még 400 kilométert kellett autóval megtenniük nyugati irányba, hogy több komphajóra fel, meg azokról leszállva eljussanak Insmölába. Mivel komoly tél volt és a kocsiban a fűtés nem működött, gyakran álltak meg pihenni, és meleg kávézókban mézédess kecskesajtos szendvicset fogyasztani. Amíg a kocsit a pap leállította és bezárta, addig Ábelünk már benn is volt az expresszókban és rendelte a himi-humit. Ahogy a nyugati részekhez közeledtek, papunk figyelmeztette Ábelt, hogy nem tanácsos neki a maga svédnyelvével köszönetet mondani és rendelni, mert ott, mondta a pap, nagyon utálják a svédeket, mert a háború alatt a norvég királyi család Sandfjordba menekült, és azt a kis helységet a németek sokat bombázták, ezért nem garantálja, hogy nem dőfnek kést a hátába tekintettel arra, hogy oly jól beszél svédül, hogy a norvégok annak nézik.

- Na, fene!,- mondta Ábel, mit csinállok, amikor visszafelé jövök a szigetedről, s te nem leszel velem ?

- Az már a te bajod - mondta a pap.

Visszafelé jövet Ábelünk tényleg óvatos volt, és mivel egy órát kellett a hajóra várnia, miután a paptól elbúcsúzott, erősen fontolóra vette, hogy a parton várakozó halászsapkas norvég atyafiakat megszólítsa -e. Addig - addig tépelődött, míg odaállott egy norvég elé és megkérdezte, hogy igaz az,

hogy legszívesebben minden svédnek a hátába kést döfnének? Ezt Ábel a maga svédnyelvén mondta el, amit a norvég nagyszerűen megértett.

- Ki mondta neked ezt a marhaságot - kérdezte a norvég halász.

- A papotok felelte - Ábel.

- Ah, az az ostoba pap - jegyezte meg a halász és a hajó érkezéséig nagyszerűen elbeszélgettek.

A hajó hangoskodó fiatalokkal volt tele. Ábelünk a pult-hoz tolakodott, hogy valami enni és innivalót vásároljon. Svédül szólt. Gyilkos szemekkel néztek rá a norvég fiatalok. Jobbnak látta bevallani, hogy ő nem svéd, csak ott él.

- Magyar, sőt erdélyi székely vagyok - mondta, s lehiggadtak a kedélyek, Ábelünket békén hagyták, de svédnyelvűsége miatt nem igen szóltak hozzá.

Ábel ügyet sem vetett erre, mert már Koppenhágában tapasztalta, hogy a svéd nyelv miatt a megkérdezett dán gentleman, céljával ellenkező irányba kívánta elindítani, de gyanút fogott, hogy Ábel mégsem svéd és rákérdezett.

- Ugye maga nem svéd?

- Nem vagyok svéd, magyar vagyok - felelte Ábel. Mire a dán gentleman felvilágosította, hogy akkor nem „arra”, hanem „erre” kell mennie.

Ilyen a népek közti együttműködés a humanista, demokratikus, keresztény módja Európában!

A Közép- és Kelet-európai együttműködésről még cifrább dolgokat tudnék mesélni, hisz ott már a másnyelvűség szinte halált érdemel, a többségiek felfogásában.

Hadd meséljek egy felvidéki példát. Ábel felségestől Pozsonyban járt, ahol előadásokat tartott és mindenütt, szállodában, az üzletekben, az utcán, azt tapasztalta, hogy a magyar beszéd miatt olyan gyűlölettel néznek rájuk, mint ha ők lettek volna a szlovák ősök megnyomorítói. Kellemtelen volt ez Ábelnek átkapcsolt svédre, amit a felesége is követett és erre megszűnt az utca embereinek gyűlölete, nyugodtan sétálhattak, cseveghettek harmadik nyelvükön, a kutya sem törődött velük, holott míg magyarul beszéltek az volt az érzésük, hogy minden pillanatban megkéseli valaki a járókelők közül.

Ez a népek nagy barátságának hagyatéka a posztoszocializmusból, az EU-ban uralkodó nemzetek „együttműködése”!

Ábel már korábban is tapasztalta, hogy Európa teljesen meggajdult, ami a népek egymás iránti szeretetét, megértését illeti.

Hollandiában Ábel németül beszélt, hisz ez a nyelv áll legközelebb a hollandhoz. Ott németnek nézte egy taxisoros és csak foghegyről volt hajlandó válaszolni kérdéseire, míg Ábel rájött, hogy ez az illető utálja őt német beszéde miatt, s a nagy esőben ki akarja tenni a kocsiból, mondván, hogy nem találja meg abban az új negyedben a címet. Erre Ábelt alaposan előkapta a székely buzgalom, és azt felelte, hogy vigye vissza a központba, de díjtalanul. A sofőr azt javasolta, hogy kérdezzon meg egy járókelőt, akiből nem sok volt a sötét és esőtől zúgó utcákban. Néhány pillanat múlva, Ábel meglátott egy esernyő alatt haladó hölgyet, és kérte a sofőrt, lassítson le mellette. Ábelünk, bentről a kocsiból, kalapot emel a hölgynek, és németül üdvözlözve, bocsánatot kért a német kiejtéséért, s csak, mint alkalmasnak hitt „közös” nyelvként élt vele. A hölgy arca mosolygósra változott miután azt kérdezte, hogy maga nem német? Nem vagyok német! - felelte hősünk, és elmondta,

Svédországban él, de magyar, de nem Magyarországról való, hanem Erdélyből, akit a forradalom szele sodort így messze hazájától. Ezek után

a hölgy szaporán elmagyarázta, merre van az Ábel által keresett utca. Ábel megkérte a hölgyet, hogy inkább hollandul magyarázza meg ezt az eltévedt sofőrnek, amit a hölgy szívesen „elgudurázott”. Ábel megköszönte a hölgy szívességet és kiszthánttal elköszönt tőle. Ábel a kocsit ablakát felhúzta és akkor nyomban kedvesebb hangon érdeklődött a sofőr utasa nemzetisége felől. Nem vagyok német szólt Ábel, de nyomban hozzáfűzte, hogy ilyen piszok sovíniszta hollanddal nem hajlandó beszélgetni, utasította, hogy hajtson csak arra, amerre a hölgy magyarázta.

Utálát van mindenhol. Ábelt utálja a norvég, a dán, a finn, mindaddig, míg meg nem magyarázza, hogy ő nem svéd, hanem magyar. A svéd ab óvó tudja Ábel kiejtéséből, hogy Ábel nem svéd és mindjárt „szuronyt szegez” megatartást mutat, míg meg nem tudja, hogy Ábel történetesen éppen az, aki azért érkezett a város iskolájába, hogy előadást tartson az ökológiáról, vagy a rozsdáról, attól függően, hogy melyik témája miatt hívták. Akkor kissé barátságosabb lesz, mert hát ugyebár egy előadótanáról van szó.

Ausztriában és Németországban nem tapasztalt Ábelünk diszkriminációt a nyelv miatt, de Magyarországon már „románnak” titulálják a székelyt és az erdélyit. Ezért aztán egy alkalommal, amikor Ábelünk másodéves műegyetemi hallgató volt Pesten, egy kollégista társa (anyaországi) „lerománózta”, olyan pofont siritett az illető képes felire, hogy az az ágy alá került. Ettől kezdve Ábelt senki nem mer-te lerománózni, mert tudták, hogy behúzott egyet.

Erdély határállomásától újból kezdődik a diszkrimináció. Fájó és megalázó, nemcsak Ábelre nézve, hanem az együtt-lakó nemzetre is. Ábel erről nem szeret beszélni.

Ha Európát ennyire tönkretették morálisan, kulturálisan a nagyhatalmak, akkor miként Göre Gábor mondaná: ö.m.f. az egész bandát határostól, nyelvestől. Ámen!

Ez a kis európai elkalandozás szükséges volt, hogy Ábel kifűjja magát, hogy tovább mesélhessen például a svédek vallásosságáról. Azt már régebb tudta, hogy ez a nép lutheri elveket követ és mielőtt az országba került volna menekültként, úgy tudta, hogy a svédek nagyon vallásosak és hogy az udvarlaskor nagyon szégyenlősek, mondhatni kisfiúsmódra viselkednek, mint azok, akik virágot visznek a lánynak, és szemüket lesütve kipirosodott arccal vallanak szerelmet.

A svédekről gyűjtött eme hiedelmét Bécsben mondta el, egy svéd és egy dán operaénekes kislánynak, akikkel a sors egy közös lakásban hozta össze menekültsége legelején. A két skandináv kislány figyelmesen hallgatta Ábel meséjét, majd őszintén nevetve megmagyarázták, hogy az biza sokkal egyszerűbben történik. Sokszor még a egymás nevét sem tudják és máris egymással hemperednek.

Na, de gondolta Ábel, hogy azért mélyen vallásosak a svédek. A svéd lány gyorsan replikázott, és megnyugtatta Ábelt, hogy bizony nem úgy van az, mert egy "becsületlen" svéd egész életében csak négyszer lépi át a templom küszöbét: kétszer viszik (keresztelni, temetni) és kétszer önként megy (konfirmálni és esküdni). Ezt a négy alkalmat majdnem fanatikus következetességgel betartja még a legateistább svéd is.

Ábel svéd teológiai tanára, akivel a sors és az ökológia összehozta őszintén megsúgta, hogy ő úgy véli, mire Krisztus visszatér a földre, egyetlen egy svédet sem fog a hívők között találni. Hm!,- gondolta Ábel, ez kemény ítélet, de tapasztalván azt a sok négyszemélyes istentiszteletet amelyen csak a pap, a kántor, a harangozó és Ábel (mint a gyülekezet egyetlen képviselője) vett részt, egészen hihetőnek tartja már, hogy ez így is lesz. Egy perverz és Istent gyalázó kiállítás után, amelyet egy leszbikus fényképész az uppslai dómtemplomban rendezett meg életnagyságú meztelen, vagy

félmeztelen emberekről készített foto-montázzsal (Krisztust az utolsó vacsorán kimázolt, nagyon hiányos női ruhába öltöztetett ledérnőként ábrázolta, „tranzvertita” felirattal...) és még tizenegy hasonlóan „átértelmezett” és alaposan eltorzított életnagyságú fotókkal káromolta Isten Szent Könyvének különböző eseményeit.

És ezt az istenkáromló és minden hívőt megbotránkoz-tató kiállítást maga az érsek is jóváhagyta.

Hogy miért tette ezt a fényképész? Az indoklás egyszerű: mint hírneves fényképész bosszút akart állni az egész keresztény valláson és annak alapjain, a Biblián, mert tudta, már tizenéves korában, hogy ferde hajlama miatt nem fogják egy másik nővel templomban megesküdni...

Az a tény, hogy egy egyház ennyire istentelen lehet, s hogy a legfőbb korifeus engedélyez ilyen kiállítást, arra indította Ábelünket, hogy kilépjen a svéd egyházból és lábát többé ne tegye be svéd templomba. A pápa annyira megbotránkozott ezen a kiállítson, hogy a svéd érseket, aki szerette volna tiszteletét tenni a Vatikánban, nem fogadta.

Egy másik egyházi malőr is érte Ábelt, még abban az időben, amikor svéd presbiter volt és hűséges templomlátogató (igen gyakran, mint a kvartett egyik tagja).

Ábel közvetlen körzetében négy templom is volt, amelyeket ő rendszeresen látogatott, attól függően, hogy ki prédikált, mert meg kell adni, hogy akadt sok jó és hívő szónok is!

Történt vala, hogy az egyik templomában esti istentiszteletet tartottak, utána gyertyás körmenettel vonultak az egy kilométerre lévő gyülekezeti házba. A templom zsúfolásig volt emberekkel (hívőket nem mernék írni) és kifelé jövet a templomból az egyik „szolgálato” svéd atyafi, akit Ábelünk ritkán látott a templomban, égő gyertyákat adogatott minden kimenő kezébe. Amikor Ábelre került a sor ránézett, és Ábel hiába nyújtotta a kezét, az atyafi visszavette a gyertyát, pedig jól ismerte Ábelt, és azt is tudta, hogy presbiter. Nyilván az atyafi úgy ítélte meg a helyzetet, hogy Ábelnek nem jár gyertya, mert, bár nagy kár, de nem svéd.

Mondanom sem kell, hogy Ábel fogta magát, beült a kocsijába és hazahajtott lehorgasztott fővel, mert őt megint diszkriminálták. Ez az eset előkészítője lehetett az egyházból való kilépésének, mert amikor nem sokkal ezután az eset után egy vasárnap hatalmas cikk jelent az újságban az uppsalai kiállításról, melynek a szerző az ECCE HOMO címet adta, Ábelünk éppen abba a templomba sietett, amelyben megtagadták tőle a gyertyát. Felháborodva mesélte az istentisztelet kezdete előtt az előcsarnokban összegyűlt néhány embernek: pap, kántor, harangozó és kivételesen még egy-két gyülekezeti tag is jelen volt akkor, hogy micsoda kiállítást rendeztek Uppsalában. Arra kérte a tagokat, hogy írjanak tiltakozó levelet az érseknek, amelyben mélyen elítélik ezt a disznóságot. A pap kivételével valamennyien helyeselték Ábel javaslatát, de az újdonsült papocská, az alig két hete felszentelt egyházzszolga leintette a híveket, mondván: Krisztus biztosan megbocsájtotta a lesbikus nő cselekedetét.

Így a tiltakozásból nem lett semmi, az élet ment tovább, a papok prédikáltak a templomokban, hol négy személynek hol többnek, de Ábelünk megelégette ezt a blaszfémiát és többet nem ment közéjük. Röviddel ezután ki is lépett a svéd egyházból, ami még egy százalékos haszonnal is járt, mert az egyháztagoktól az állami adóhivatal levonta az egyházi adót és átutalta az egyház kasszájába.

Tar Károly

Mindennapi kenyerem

anyanyelvem kenyerem
magam dagasztom
akad sütnivalóm bőven
magam eszem magam
kenyerem vizem házam
többedik nyelvem is velem
már nem nyelvelem hazám
házam a földet mely befogad
másságomat idegen nyelvestől
nevemet ékezetestől
á-t látom s mondhatom a b-t is
dúcát töröm és majszolom
morzsálni fölösleges napjaim
foszlósan mosolygó kenyerét
sütöm és mormogom minden Igém
között a keserűen szelídet
dobd vissza kenyérrel

Egyházi vonalon még vannak panasza Ábelnek, amelyeket kár volna elhallgatni. Legalább még egyet hadd említsek

Ábelünk tagja volt már évek óta a „templomi-fivéreknek” nevezett szervezetnek, amelyben igen sokszor Ábel is értelmesen közreműködött. Történt vala, hogy testület elnöke megöregedett és nyugdíjba ment. Most jött a nagy kérdés, hogy a mintegy huszonöt „fivér” közül ki vegye át a staféta botot.

Többen is Ábelt szerették volna elnöknek, de a sovinizmus, vagy a másság utálata azt eredményezte, hogy senkit nem választottak elnöké, hanem bezárták a boltot, vagyis megszűnt az egyházi közösségben az a bizonyos, több évtizedes szervezet. Székely gyomor kellett az ilyesmi megemésztéséhez. Hála Istennek Ábelünknek jó gyomra volt!

Az Ághegy-Liget Baráti Társaság kéri tagjait és barátait, hogy az eddigieknél hathatósabban, még nagyobb odaadással támogassák az Ághegy 31-35. számait tartalmazó 7. kötetének és az Ághegy Könyvek sorozat kiadását. Előkészületben:

Veress Mária: Életre, halálra — kispróza

Janáky Réka: Válogatott versek

Tóth Ildikó: Elbeszélések

Bartha István: Ábel Svédországban —életrajz

Dohi Alex: Definíciók könyve — versek —

Fordította: Tar Károly

Számlaszámunk:

PlusGiro 105 29 43-6 Ag.-Borg

Tagdíj: 80 korona + kötetenként a nyomdai önköltségi árnak megfelelően kb. 100 korona.

Az Ághegy Könyvek sorozat kötetei kb. 40-60 korona.

Az adományokat honlapunk folyamatos frissítésére fordítjuk. A felajánlott képzőművészeti munkákat, gyűjteményes kiállítás keretében jótékonyági árverésen értékesítjük ugyanezen célból.

Az Ághegy VI. kötete (a II., III., IV. és V. kötete is) és az Ághegy Könyvek kötetei a szerkesztőségben, a stockholmiak számára pedig

Balogh Ilona, Mörbylund 27, 6 tr,
DANDERYD, Stockholm, tel: 08853963,
ilonabalog@gmail.com

és Moritz László laszloromitz@gmail.com
087559084, 0703666472

címen kaphatóak.

Utánvétellel postán is küldhetünk kiadványainkból.

Az Ághegy Könyvek sorozat kötetei

1. Tóth Ildikó: Múltbanéző — elbeszélések
2. Tar Károly: Száraz oázis — groteszk színjáték-sorozat
3. Szakács Ferenc Sándor: Kettéhasadt lélek, a Magyar Ligetben megjelent Léleggondozó rovat írásaiból
4. Bernhard Nordh: A hódtavi újtelepesek — fordította Bartha István
5. Erdélyi Szépmíves Céh Emlékkönyv — összeállította Tar Károly
6. Lőrinczi Borg Ágnes: Állapotok - versek
7. Agnes Borg: Tillstånd - svéd versek
8. Bjerck-Amundsen: Søren Kierkegaard kezdőknek — Fordította: Lázár Ervin Járkáló.
9. Dohi Alexandru: Altermundia — Képzelt népek képzelt nyelven írott versek — Fordította Tar Károly
10. Dohi Alex: Illatok könyve — Fordította Tar Károly
11. Tar Károly: Pánik — regény
12. Skandináviai helyőrség — az Ághegy-Liget Baráti Társaság pályázatára érkezett írásokból, lemez melléklettel
13. Elekes Ferenc: Éden Bådenben — kisregény és Leborult szivarvég — egyszerű történetek
14. Asztalos Morell Ildikó: Feloldozás — versek
15. Hjalmar Söderberg: Jézus Barabbás — regény — fordította Sente Imre
16. Tar Károly: Táncház — gyermekversek — Pusztai Péter rajzaival
17. Tar Károly: Birka firka — gyermekversek — Pusztai Irina rajzaival

Könyveink megvásárolhatók és megrendelhetők a szerzőktől és a szerkesztőségben.

Tíz esztendő termése:

30 szám, 6 kötet, 4168 oldal

Hjalmar Söderberg
Jézus Barabbás
 Regény
 Szente Imre fordítása

könyveink

A másfél évszázaddal ezelőtt Stockholmban született író számos regénye közül ez az egyik legvitatottabb. Koppenhágába való áttelepülése utáni az író valláskutatásainak eredményeképpen írta ezt az érdeklődést kiváltó történetet.

Söderberget életében sokan támadták, ma regényei klasszikus értéként becsülik. A Jézus Barabbást az Ághegy című skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóirat folytatásokban közölte, és az Ághegy Irodalmi Rádióban is elhangzott, Aluuan Gabriella felolvasásában.

Asztalos Morell Ildikó
Feloldozás

Versek

Az Uppsalában élő szerző így ír magáról:

„Budapesten születtem, 1958-ban. Itt nevelkedtem és végeztem el 1983-ban a néprajz szakot az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen. Magam mögött hagyva ezen túl két év szociológia valamint magyar nyelv és irodalmi tanulmányokat Kanadába hajtott a sorsom. Az motivált, hogy megpróbáljak a saját lábamon megállni. Nem gondoltam, hogy utam innen már nem visz vissza Magyarországra. Öt év egyetemi továbbképzés után kerültem Svédországba. Szerelmi szövődmények útján érkeztem ide, 1988-ban. Itt született lányom és fiam. Igyekeztem a magyar nyelvet átadni nekik, de én magam mégsem magyarul kezdtem el írni. Munkám, mint immár egyetemi tanár és szociológus, svéd és angol nyelvre kényszerített. Sajnos egyik nyelvben sem lettem teljesen otthonos, és még ma is, több éves tanári gyakorlaton túl, a mások segítségére szorulok, ha nyelvtani tökéletességgel kell, kifejezzem magamat. Talán ezért is buggyantak ki belőlem ezek a versek. Elfogott a közlési kényszer, és az, hogy rég elfojtott érzéseknek adjak hangot, formát. Ezek a versek kísérletek különböző lelki diszpozíciók kifejezésére. A szerelem érzése a tárgyuk, de olvashatók egy létfilozófia vetületeként is.

A létezés folyam, melyben az ár sodor minket. Próbálunk úszni benne. Néha elfog az eufória, néha beledönt az ellenáram ereje az örvénybe. Vágyakozunk, megaláztatunk. Ahhoz, hogy fent tarthassuk magunkat az áramlatban, meg kell találnunk a belső tartásunkat, önmagunk törvényeit. Gyógyulni csak magunk vállalásával sikerülhet.”

Elekes Ferenc
Éden Bádenben és
Leborult szivarvég — egyszerű történetek

A szerző a székelyföldi Siménfalván született, 1959-ben végzett a Babes-Bolyai egyetem orosz szakán. Sok éven át az Ifjúságunk, majd az Új Élet belső munkatársa. Első verseit az Igaz Szó közölte 1958-ban. Publicisztikai munkássága mindenek előtt stílár, írói megformáltság tekintetében jelentős. Az utóbbi évtizedekben ritkán közölt.

Az Ághegy Könyvek sorozatába emelt kisregényét és a *Feriforma* című blogjában közölt karcolatait egybeölelő kötet kiadásával a Magyar Ligetet támogató önzetlen tudósítói munkáját kívánta megköszönni.

Munkái: *Városi veréb*, versek, Forrás-sorozat, Irodalmi Könyvkiadó Bukarest, 1966; *Jómag Jani találománya*, gyerekversek, Ion Creanga Kiadó Bukarest., 1976; *Amikor bekapcsolom a madarakat*, kispublikisztika, Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár, 1977; *Hangyák útja*. Elbeszélések, esszék. MEK, 2009; *Jöttem, hogy lássalak*. Versek. MEK, 2009-; *Elrajzolt angyalok*. Bözödi napjaim. Kisregény. MEK, 2009-; *Egy tekintet éghajlata*. Kisregény. MEK, 2010; *Az eltérített felvonó*. Kisregény. MEK, 2010.

Sztánai nyarak

(1948-1954)

Sztána a háború után is megmaradt a kolozsváriak egyik kedvenc kiránduló helyének. Amint megjött a tavasz, melegebbek lettek a napok a városvezetőség a vasúttal meg- egyezve kirándulásokat szervezett Sztánára. A nyitott kirándulóvonat vasárnap kora reggel indult Kolozsvárról és késő estére tért vissza. Nagyon-nagyon olcsón adták a menetjegyet, rengetegen használták ki a kirándulási alkalmat. Kellemesek voltak ezek a kirándulások, úgy emlékszem, csak tartós jó idő esetén indították a vonatokat. Sztánán a kirándulók sokféle lehetőség között válogathattak. A mozgékonyabb része felgyalogolt a Riszegterőre, belátogatott a faluba, a még edzettebb túrázók elgyalogoltak a váralmási váromhoz, a kényelmesebbek meg letelepedtek a domboldalakon. A kolozsvári művészek fellépésével néha még színházi előadást is lehetett látni az alagúthoz közeli dombon felállított kicsi színpadon. A völgyet átszelő hús vizű patakocska partjait a gyerekek tartották megszállva. A patak sekélysege miatt fürödni nem nagyon lehetett, de pancsolásra kitűnően megfelelt. A lankás dombokon rengeteg „rezgőfü”, margaréta, árvalányhaj és sok más mezei virág kínálta magát csokorba szedésre. Éltek is a lehetőséggel sokan és este, a hazafelé úton jutott a vagonok oldalára is belőlük. Hadd lássák a népek, kirándulásról jön ez a vonat! A visszaút hangulata merőben különbözött a reggeli álmos, csendes tónustól. Olyan vidám énekszó kísérte a szerelvényt, hogy egy népzenei fesztivál elbújhatott volna mögötte! Eddig nem is jutott eszembe, hogy a kirándulásoknak mintha valahogy csak magyar közönsége lett volna! Igaz, a Kolozsvár környéki kirándulásainkon sem találkoztunk soha más ajkúakkal, legfeljebb szászokkal.

A Tanügyi Szakszervezet több éven át nyaraltatta Sztánán a tanügyben dolgozók gyerekeit. Fiúkat-, lányokat külön-külön turnusokban. Az államosított villák közül kibéreltek néhányat, vagy hivatalból kapta meg a szervezet azt nem tudom. Egy-egy alkalom talán két hétig tartott. Egymás után két éven keresztül nyaraltam én is a sztánai tanügyi táborban. Nagyon mozgalmas, szórakoztató hely volt ez a tábor, különösen az első, az 1953-as évi. Az év augusztusában rendezték meg ugyanis Bukarestben a IV. Világifjúsági Találkozót, ahova 111 országból 30.000 ember gyűlt össze. A találkozóra nagyon lelkesen készülődött az egész ország. Minden valamire való középület homlokzatán ott virított a találkozó jelmondata: „Békéért és barátságért”. Üdülő táborunk programja is a találkozó jegyében alakult. Sztána nem nagyállomás, a gyorsvonatok nem állnak meg ott, de a találkozóra különvonatokon utazott a közönség és valahogy úgy alakult a menettrend, hogy a Magyarországról naponta jövő két vonat nem csak megállt, hanem körülbelül 20 percet, fél órát várakozott is. Mi, táborozók szépen, ünneplőbe öltözve (sötétkéék rakott szoknya, fehér matrózbélű, nyakunkba kötve a piros úttörőkendő, mely különös szerepet kapott a vendégek fogadásánál.) minden alkalommal kivonultunk a vonathoz.

A VIT román szervezői kitalálták, hogy a Találkozó „barátság” körjátékává avatják egyikét a román falusi esküvőn szokásos táncnak, éneknek. Ez lett a Perinita, magyarul párnácska. Mind a tánc, mind az ének szövegét leegyszerűsítették, így a lépéseket játszani könnyedséggel megtanulhatták, a dallam is hamar megragadt az emberekben.

Ezzel fogadtuk mi is a vendégeket és a fesztivál

helyszínén lépten-nyomon mindenki. Egymás kezét megfogva kört alkottunk, egyszerű tánc lépésekkel énekelve elindultunk. Egy lány/fiú elindult ellentétes irányban a körben, a kezében a háromszögletű úttörő-nyakkendő vagy egy zseb-kendőt lobogtatva és természetesen énekelve: Cine joaca perina, cu perinita mea? Sa sarute gura mea, gura gurita. La-la-la-la-lala-la, stb (Szabad fordításban: Ki akar párnácskát játszani, az én párnácskámmal? Az csókolja meg az én számat, szájacskámat, lalalala, stb): Majd kiválasztott valakit a körben táncolók közül, a nyakába akasztotta a kendőt, azzal behúzta a körbe. Ott összefogózva egyet-kettőt fordultak, a kendőt leterítették a földre, mind a ketten rátérdepeltek és összepusztultak. A kezdőtáncos kiállt a körbe, a bent maradó meg elindult párt választani. A VIT alatt nagyon népszerű lett ez a játék, a mi csapatunkban aztán igazán osztatlan sikert ért el, hiszen közülünk senki nem volt 13 évesnél idősebb. Ez volt mindnyájunk életében az első alkalom, hogy felnőtt játékban nem csak részt vehettünk, de mi irányítottuk, tanítottuk azt a sok idegennek. A fesztiválozóknak is tetszett a táncos énekes, puszkáló fogadtatás: hálából elárastottak bennünket jelvényekkel. Sok értékes tárgyam eltűnt életem folyamán, de a majdnem 60 éves jelvények még most is megvannak, unokám kalapjába tűzve várják, hátha megéri a VIT 100 éves évfordulóját!

Szentjánosbogarok

A Nagyvárad és Kolozsvár között nagyjából félúton elterülő Bánffyhungadtól észak-keletre fekszik a kalotaszegi vidék egyik gyöngyszeme, Sztána. A falu gépkocsival Zsobok felől döngölt földúton közelíthető meg, ha vonattal utazunk, fel kell készülni jó négy kilométernyi gyaloglásra, ennyire fekszik a falu a vasútállomástól. A gyönyörű vidéket már a harmincas évek filmipara is felfedezte. Itt forgatták ugyanis a Kalotaszegi Madonna című Sárdi-filmet, mely jó reklámja lett ennek a vidéknek, a közeli Kolozsvárról már addig is látogatott Sztána divatba jött, néhány módosabb kolozsvári, bánffyhungyadi polgár itt építtetett magának nyaralót.

Már az én gyerekkoromban nagylombú öreg fákkal kerített sztánai vasútállomás és környéke amolyan „békebeli” üdülőhely benyomását keltette, mint ahogy az is volt. A vasúti sínekkel párhuzamos út mentén néhány szép villa kényelmes panzióknak épült annak idején. Az állomástól a vasút nagy ívben kanyarodott a hegybe vájt alagút felé. Ezt az alagutat és az állítólag az abból nyíló katonai fegyverraktárt katonaság őrizte, a laktanya ott volt közvetlenül a vasút mellett. Nappal is, de főleg sötétedés után eléggé félelmetes érzés volt a fegyveres örök sorfala mellett elhaladni. A nagy kanyar körvének legmélyebb pontjától a gyalogút elvált a vasúttól, balra tért. Itt tovább folytatódott a kevert stílusú villasor, melyek közül sajátos küllemével kitűnt Koós Károly saját tervei szerint épült háza, a Varjúvár. Az eleinte nyaralónak épült ház a Koós család állandó lakhelye lett, ezt az állam meghagyta jogos tulajdonosának, a többi villát államosították. Egy teljes egészében repkénnyel befutott emeletes villát a kolozsvári Magyar Színház és Opera használhatta dolgozói nyaraltatására. Kedves tanítványa, Sárosi Júlia színésznő segítségével anyám kibérelt egy szobát, így történt, hogy 1948-ban Sztánán nyaraltunk. Ez volt az első találkozásom ezzel a csodaszép kalotaszegi vidékkel, mely nyugalmat, kikapcsolódást ugyan kínált, de nagy szórakozási lehetőség nem volt. Anyámmal szinte naponta lesétáltunk délutánonként az állomásra, „vonatot várni”, ugyanúgy, ahogy a többi nyaraló is tette. Az állomás ilyenkor amolyan alkalmi kaszinóként szolgált. Az üdülő közönség, míg befutott a kolozsvári, majd a váradi vonat, ismerkedett, barátko-

zott, a távozóktól elbúcsúztak, megnézegették az újonnan érkezőket, kicsit pletykálgodtak. Mikor besötétedett, csapatosan visszasétáltak a villákba. A vasúti fénycsövek – a mindenféle figyelmeztető, jelző lámpák meg a ritkásan felállított villanyoszlopok segítettek eligazodni, nehogy betévedjünk a katonasággal védett tilos területre.

Néha nagyobb társasággal, de többnyire csak anyánkkal rendre bejártuk az említett film forgatásának helyszínét, és én lelkesen énekeltem a híressé vált Sárdi dalt:

„Elpihent a nagyvilág, elpihent a lomb, Kint a réten valahol kondul egy kolomp. Egy magányos vadgalamb hív egy gerlicét, Hajladozó rózsafán sirja énekét. Hej! Rózsalevél, felkap a szél, messzi sodor innét. Rózsalevél, egy sort vigyél, Rózsámnak üzennék. Vidd el szívem vágyát, hozd vissza az álmát, rózsalevél, felkap a szél, talán sosem látlak.

Csendesen leszáll az est, lelkem messze jár, fenn az égen milliő szentjánosbogár. Hegedül most minden ág és a csend zenél, hajladozó rózsafán halkán sír a szél. Hej! Rózsalevél, felkap a szél...”

Gyerekkorunkban anyánk sokat zongorázott, énekelt nekünk. Az énekeket elsősorban kellemes dallamukért tanultam el tőle. Ennek a Sárdi éneknek viszont főleg a szövege fogott meg. Hiszen itt Sztánán, a „helyszínen” a dalbeli róza levelét a szél szemünk láttára kaphatta el a domboldalokon tömegesen virító vadrózsabokrokról, a vadgalambok is fülünk hallatára bukkoltak szorgalmasan búsnak hangzó dalukat. A második versszakban felbukkanó „millió szentjánosbogár” meg egyértelműen a sztánai csillagos égre mutatott. Mert ha van Nagymedve, Kismedve, Göncölszékér meg Fiastyúk, miért ne lehetne Szentjánosbogár elnevezésű csillagkép is? Milyen nagy volt a meglepetésem, mikor kiderült, hogy szentjánosbogarak igazából is léteznek! Így történt, hogy sztánai tartózkodásunk legérdekesebb élménye ehhez a dalhoz kapcsolódik.

Egyik vasárnap a nyaralók testületileg elhatározták, hogy belátogatnak a faluba. Hazafelé a jókedvű társaság rábeszélte minket, ne a megszokott úton menjünk a szállodánkba, hanem tartsunk velük a rövidebb úton, mely az erdőn vezetett keresztül és sokkal szebb volt, mint a vasút melletti. Mikor útnak indultunk, már szürkületet, mire a fák közé értünk már kimondottan sötét lett. És ahogy haladtunk mind bennebb az erdőben, egyre sötétebb lett. Elcsendesedve, fáradtan botorkáltunk, mi gyerekek kicsit riadtan is a sötét erdőben, mikor egyszerre az egyik útszéli bokor felől felvillant egy kis zöld fény. Milyen érdekes - gondoltam, - ez egy nagyon pirinyó kis lámpa lehet. Zöld - tehát szabadot jelez. De itt az erdőben minek, kinek, miért?? Túl alacsonyan is volt ahhoz, hogy értelme lett volna a jelzésnek. Már éppen meg akartam kérdezni anyánkat, vajon mit jelez az a kicsi lámpa, mikor mintegy varázsütésre egymás után gyúltak fel a hasonló kis fénycsövek. És össze-vissza, rendszertelenül: az egyik majdnem a földön, a másik a bokor hegyén, a bokrok ágain szétszórva! Rengeteg! Egy millió! Káprázatos volt! Elbűvölve kérdeztem: - Mi ez? – Szentjánosbogarak- felelte anyám. Azonnal meg szerettem volna nézni közelebbről is ezeket az élő kis lámpásokat, de ahogy az öcsémmel a bokor felé csörtettünk, a lámpák egymás után kialudtak. Anyánk intésére csendben maradtunk, mozdulatlanul vártunk, hátha meggondolják magukat a kis valamik és újra fényleni kezdenek. Nem kellett sokáig várni. Közelebbi és alapos tanulmányozás végett megpróbáltunk összeszedni egy párat. Egy üres gyufaskatulyába gyűjtöttünk össze a puha potrohú, lapos kis bogarakat, mikor szállásunkra értünk anyánk tanácsára egy picit megnyitottuk a dobozt, hogy levegőhöz jussanak, és kitéttük a nyitott ablakba. Éjjel arra ébredtünk, hogy az ablakkeletet kísérteties, erős zöld fénnel világít. A bogaraknak sikerült megszökni és elárasztották az ablakot is keretező repkény ága-

it, leveleit. Annyira erős volt a fényük, hogy kénytelenek voltunk összeszedni őket, s anyánk pedig levitte a kertbe és szélnek eresztette őket. Szóval nem éppen szélnek, mert szárnyuk az nem volt, de eleresztette őket, menjenek Isten hírével. Azért a kíváncsiság hajtott minket, szerettük volna nappali fényben is látni ezeket a kis lámpás bogarakat, de hiába kutattunk utánuk, nem leltünk rájuk. Este azonban boldogan fedeztük fel, hogy nem mentek el, ott vannak a kertben, és világítanak nekünk. Sztánai tartózkodásunk esti programja ezzel megoldódott. Alig vártuk, hogy besötétedjen, hogy egymással versenyezve számba vehessük a kert szentjánosbogár állományát! Felosztottuk egymás közt a bokrokat és versenyeztünk, melyikünk bogarai világítanak fényesebben! Szerettünk volna hazavinni belőlük, de anyánk nem engedte, azt mondta, nem tudhatjuk jól éreznék-e magukat az idegen környezetben. Vigasztalt, majd jövőre újra láthatunk szentjánosbogarak – szolgáltatta díszvilágítást.

Abban biztos vagyok, hogy a dal szövegírója is Sztánán jártakor ihletődött meg egy ugyanilyen népes szentjánosbogár találkozáson. Én soha többé nem láttam hasonlót. Gyakran kirándultam azóta, sok kellemes esti sétán kerestem a hajdani szentjánosbogaras nyáresték hangulatát. Most már tudom, hiába keresem, nagyon kicsi a valószínűsége annak, hogy valakinek hasonló élményben legyen része. Mi éppen jókor jártunk arra, hogy még lássuk ezt a csodát, mert mint olvasom, egyre kevesebb a szentjánosbogár! A levegő szennyezettsége, az életterük megváltozása miatt kipusztulóban van ez a nagyon hasznos, érdekes bogár. És ha újra hallom a Sárdi dalt, már tényleg csak az égen kereshetem azt a millió szentjánosbogarat.

Szentpál

Részlet *A kalotaszegi tanítódinasztia* című elbeszélésből

Tamás Emma 1920-ban képesítőzött Nagyenyeden. Első munkahelye a Kalotaszeghez közeli Szentpálon volt. Ez a község Kolozsvárt a szilágyság fővárosával, Zilah-val összekötő országút mentén fekszik, nem messze Emma szülőfalujától, Mérától. Szentpál község magyar paraszt lakossága a már akkor nagy létszámú románsághoz viszonyítva elenyésző volt, de a faluban működött egy nagy szeszgyár, és az iskola tulajdonképpen a gyár magyar tisztviselőgárdája gyerekeinek oktatására maradt fenn.

Mivel egy-egy osztály fenntartásához kevés volt a magyar gyerek, tanításuk a sok munkával, odafigyeléssel járó osztatlan osztályban történt. Ezzel nem volt baj, Emmának tetszett a kihívás, vidáman és nagy kedvvel tanított. Gondot neki a munkaidő utáni magány okozott. Eleinte örvendett a népes tisztviselőgárda jelenlétének, úgy remélte, nagy társadalmi élet zajlik a helységben, nem lesz híja a szórakozási lehetőségnek. Hamarosan csalódottan ébredt rá arra, hogy hiába vágyott társaságra. A községben és a környéken hozzá hasonló korú és társadalmi osztályú fiatalok nem voltak, a szeszgyár tisztviselőgárdája már családos volt. A feleségek, míg a férjek a gyárban dolgoztak, többnyire háztartásuk vezetésével, gyerekeik nevelésével voltak elfoglalva, nem érték rá a tanítókisasszonyt szórakoztatni. Hétvégi összejövetelekre udvariasságból meghívták ugyan, de Emma ritkán fogadhatta el, mivel akkoriban egy egyedülálló lány kísérel, úgynevezett *garde de dame* nélkül társaságba nem járhatott. Szülei úgy próbálták oldani magányát, hogy húgát, Irmát (aki a családban Muci becenévre hallgatott) hozzá költöz-

tették. Ott is járt iskolába. Muci eleinte berzenkedett a nővéri parancsnokság ellen, de miután megismerkedett az osztálytársaival, kezdte megszokni, majd megszeretni a szentpáli iskolát. Osztálytársainak legérdekesebb, legvonzóbb csoportja a szeszgyár főkönyvelőjének gyerekeiből tevődött össze.

A főkönyvelő egy szép nagy szolgálati lakásban lakott aránylag fiatal feleségével, sok-sok gyerekével, egy gyerek-lánnyal és egy kis cseléddel. Életvitelük még mai szemmel nézve is furcsa és egyedi volt. A férj reggel elment a hivatalba, a feleség a szokásos feladatokat: takarítás, főzés, stb. elvégzése, elvégzetése helyett alkalmazottaival együtt egész nap játszott a gyerekekkel: a sajátjaival és azok barátaival. A falu felnőtt lakossága gyanakodva és mély rosszalással figyelte a főkönyvelő feleségének viselkedését, a gyerekek meg egytől egyig csodálattal teli irigységgel.

Muci is el volt ragadtatva a furcsa család gyerekeinek játék szempontjából kivételesen jó helyzetétől. Szegény Emma hiába vette a hűgát magához, csak a tanítási órákon volt együtt vele, a nap többi részét továbbra is egyedül töltötte, mert Muci a főkönyvelőéknél játszott. Emma otthon unatkozott, Muci számára viszont a főkönyvelőéknél töltött idő minden pillanata olyan élmény volt, melyről öreg korában is csillogó szemmel mesélt. Rengeteget kirándultak, mindenféle versenyt rendeztek: futó, távol és magasugró és még sok más sportágban mérték össze tudásukat. Jó volt játszani a hagyományos játékokat is, de az igazi az volt, amelyeket a főkönyvelőné talált ki. A szeszgyár gabonarak-tárában rengeteg volt az egér. Könnyűszerrel fogtak belőlük, ha kedvük volt például kocsiversenyt játszani. A mama három varrt az egereknek, befogták őket kis játékszekérbe, autóba, és versenyeztek, melyikük egere lesz a győztes. Visítózva nézték amint az egerek rémülten rohagáltak nyomukban a zörgő járművekkel, próbálnak bebújni a bútorok alá. A gyerektársaság az egerek ősi ellenségét sem kímélte: fél diókat húztak a macska lábára és arra fogadtak, a megriadt állat meddig tud elmenni úgy *cipősen*.

A bohém családanya a család pénzügyeit is játékosan kezelte. Rávette a férjét, hogy aprópénzben vegye fel járandóságát, amelyet gyermekei boldog közreműködésével mint aki bűzát vet szórta szét a pénzt a lakásban. Mikor vásárolni kellett valamit, beletelt egy kis időbe, míg összeszededegették a szükséges összeget. Az összeg birtokában az egész gyerekcsereg elkísérte a mamát a boltba, ez megint nagyon jó alkalom volt mindnyájuknak a hancúrozásra. A mama a főzésből sem csinált nagy gondot, bár kosztosa is volt a segédjegyző személyében. Ha a nagy játszásban úgy eltelt az idő, hogy ebéd készítésére már nem futotta, főzött egy tojást, teát, és megvolt a nagy étkeztetés.

A faluban sok volt szalmatető ház, a fedelek alatt tavaszunként rengeteg veréb fészkel. Emma névnapja közeledett, a főkönyvelő feleségének a verebek adták az ötletet, mivel kellene meglepni a tanítókisasszonyt. A névnap meglepetés előkészítésébe bevonták a postai alkalmazottakat is, akik lelkesen ígérték meg közreműködésüket. A mama a gyerekekkel egy cipődobozra való verébfiókat – ahogy Szent Pálon mondták, *verébcsiriklót* – szedett össze. A dobozt szépen becsomagolták, megcímezték Emmának az iskola címére, a postáskisasszony pecsétét is rakott rá, mint ha a csomag postán érkezett volna. A mama csak azt sajnálta, ő nem lehet ott, mikor Emma a csomagot megkapja. A postás kiszállította a küldeményt, és azzal az indoklással, hogy a csomag *sürgős* a már megkezdődött tanórára nyitott be és ott adta át a címzettnek. Emma nagyon kíváncsi volt, mit rejthet az ajánlott csomag, az osztálynak feladott egy írásbeli feladatot, s mikor látszólag mindenki az írás-

ba merült, felnyitotta a doboz fedelét. A látvány sokkoló hatása volt: amint a fejük fölött világosság lett, a sok éhes verébfióka egyszerre tátotta hatalmasra sárga zabolás csőrét és kezdett el sipítózni. Emma visított egyet, lecsapta a dobozt és kirohant az osztályból.

Hűségeskü

Az első trianoni döntés nem csak Magyarország és a környező országok határait változtatta meg, érdekes módon a román történelem múltbeli történéseit is, legalább is az uralkodó fájja vált utódok másként értelmezték azokat. A tankönyvekben a közepes képességű moldvai, havasalföldi vajdák vitéz és legyőzhetetlen királyokká léptek elő. Akármilyenek voltak, a megszépítő messzeség (és a tudatos történelemhamisítás) nagyra emelte őket. Ezek a történelemkészítő *tudósok* nem tettek kivételt a román írókkal sem, az általuk írt tankönyvek szerint szintén világhíresek voltak valamennyien.

A hatalom átvétele után a román kormány a magyar illetőségű közalkalmazottakat hűségesküre kötelezte. A vonakodóknak egyszerűen felmondtak, megfosztva ezzel őket nyugdíj-jogosultságuktól. A hűségesküre jelentkezőket román nyelvből, irodalomból és történelemből vizsgáztatták. Egy magyar tanítónőt tökéletes román nyelvtudása miatt beosztottak az egyik kolozsvári vizsgáztató bizottságba. Többek között egy románul elég jól beszélő nyugdíjazás előtt álló tisztviselőt vizsgáján kellett jelen lennie. Az idős ember nagyon izgult, családja megélhetése függött vizsgája sikerétől. A beosztott tanítónő próbálta nyugtatni, megígérte, hogy súg majd, ha elakad. A bácsi megköszönte a jóindulatot és azt mondta:

- Köszönöm kisasszony, arra kérem, csak annyit segítsen, hogy mondja meg, hogy az illető, akiről beszélnem kell király vagy író, a többit bízsa rám.

Mátyás Mátyás

A kolozsváron élő és működő híres nőgyógyász és endokrinológus, Mátyás Mátyás a háború után is dolgozhatott. Magánklinikáit államosították: a kolozsváriból lett az állami gyermekkorház, a kolozsiból a szívreumás gyermekek utókezelő klinikája. Mivel nagy tanárhiány volt, azt is megengedték, hogy tanítson az Orvosi Egyetemen.

Egy alkalommal a Basedow kórról tartott előadást. A betegség ismertetése után elmagyarázta, milyen körülmények indokolják annak kialakulását:

- A betegség kialakulása az üldözött, bizonytalan sorsú, ideges alkatú emberek között gyakori - majd így folytatta: - Kedves kollegák, hogy példával is illusztráljam, kik között alakult ki a leggyakrabban a Basedow kór, a 1919 előtt a legveszélyeztetettebb csoport a románok voltak, 19 után a magyarok, 40 után a zsidók, most meg mindenki.

Egy másik alkalommal, midőn előadásának végeztével eszébe jutott a dékán figyelmeztetése, hogy minden foglalkozás után a hallgatók ideológiai fejlődése érdekében valamilyen pozitív buzdítással kell befejezni az órát, ezt mondta:

- Kedves Kollegák, mint tudják, Pártunk és kormányunk nagy hangsúlyt fektet az Önök ideológiai nevelésére. Kérem, felállva és együtt éltessük a dicsőséges Szovjet Uniót: Hip-hip-hurrá.

(A Szovjetuniót, a román Kormányt és a Pártvezetőket tapsal kísért ütemes él-jen, éljen kiáltással illett éltetni. A Hip-hip-hurrá az Amerikai Egyesült Államokban volt szokásos éljenzési forma, a Keleti Blokk államai lakóinak, ha csak nem akartak *imperialista bérenc*-ként börtönbe kerülni, nem volt tanácsos ezt használni.)

A szóőrség egy esztendeje

A szavainkat őrző Egyesület tevékenységéről

A vezetőség munkatervének megfelelően végezte munkáját. A szülőknek konferenciákat, előadásokat, a gyermekeknek tábort szervezett, népszerűsített, résztvevőket toborzott, és még sok mindent megtett ami a gyermekek oktatását, nevelését valamint a magyar kultúra és nyelv megtartását, ápolását, szolgálja.

A vezetőség a rendezvények szervezése, előkészítése kapcsán az év folyamán négy alkalommal tanácskozott. Ezek a tanácskozások egy kivétellel telefonon keresztül történtek, így módon sikerült tetemesen lecsökkenteni egy-egy tanácskozás költségeit.

Májusban, pünkösdkor a Protestáns Egyházzal közösen találkozót rendeztünk. A meghirdetett program első felében megtartottuk a Szülők Iskolája találkozót, a meghívott előadó Urbán Imre göteborgi magyar és zenetanár volt, az előadás címe: Magyar tanítás idegen nyelvű közegben. Az érdekes előadást követően élénk beszélgetés bontakozott ki a hallgatók és az előadó között. Úgy éreztük, a sok szülőt, tanárt érintő aktuális téma sokkal több résztvevőt vonzhatott volna. A program második felében az „Ige és anyanyelv” versmondó és bibliaolvasó versenyre került sor, melyet a göteborgi Tavaszi Szél gyermek tánc és énekesport fellépése tett még színesebbé.

Augusztus első felében került sor a 14. magyar nyelvi táborunk megrendezésére. Erről a rendezvényről részletes beszámolót jelentettünk meg a Híradóban. Augusztus második felében a Magyar Kulturális Minisztérium által finanszírozott, a Győri Tanárképző Főiskola a diaszpórában élő, magyar nyelvet tanító pedagógusok számára rendezett tanfolyamon vettünk részt. Az előadások magas színvonalúak, érdekesek és hasznosak voltak. A tárgyismeret-szerzésen túl arra is jó volt, hogy a résztvevők tisztában legyenek az anyaországi tanítási módszerekkel és lehetőségekkel, továbbá alkalmat adott a külföldön nagy szétszórtságban élő pedagógusoknak, hogy megismerkedjenek, tanítási tapasztalataikat kicseréljék egymással.

Az Egyesület vezetősége folyamatosan részt vesz a Híradóban megjelenő bemutatkozó interjú-sorozaton, és az Őrszavak internetes újság szerkesztésében.

Célkitűzésünket, hogy felkutatjuk a Svédországban magyart tanítókat sajnos csak részben sikerült megvalósítani. Sajnálatos tapasztaljuk, hogy a hivatásos tanárok zöme nem tagja semmiféle magyar egyesületnek, így nyilvántartásuk szinte lehetetlen. A szülők segíthetnének ebben a munkában, de sokan még a nevét sem ismerik gyerekük tanárának, nem-hogy a címét. Reményt keltő viszont, hogy végre kapcsolatba léphettünk azzal, aki felel az egész svédországi anyanyelvi tanításért. Tőle fontos adatokhoz jutottunk. Megtudtuk, hogy Svédország 29 helységében létezik magyar tanítás az elemi iskolákban a 0 és 9. osztályok között. Összesen 807 beíratott gyerek közül 325-en járnak is magyar órákra. 20 helységben csak úgy vállalták a magyar nyelv tanítását, ha egy-egy csoportban legalább 5 gyerek van, 12 helység kisebb létszámot is engedélyez.

Ismertetnék néhány feltűnő adatot: A kimutatás szerint Stockolmban 98 gyerekből 57-en, Göteborgban 99 gyerekből 36-an, Malmöben 142 gyerekből 35-en járnak magyar órára.)

házunk tája

Az adatokat megtudtuk, de azt még nem, hogy ki azok, akik a fent említett helységekből tanítanak! Viszont míg a tanítók nevét nem ismerjük, nem tudunk kapcsolatba lépni velük, így segíteni sem. Az Anyaországtól továbbképzést, tankönyveket, segédanyagot, stb igényelni.

Ismételten megkérjük az egyesületek vezetőit, segítsenek nekünk ebben a kutató munkában. Tulajdonképpen a jövőnk függ attól, hogyan tudjuk kihasználni a svédországi lehetőségeket. Addig nem tudunk jobb eredményt felmutatni, míg a hivatásos magyar tanárokkal nem tudunk kialakítani gyümölcsöző együttműködési tervet.

Ha a hivatásosokét, ritka kivétellel nem is, de a lelkes „amatőrök” mint a stockholmi UHU, a göteborgi Tavaszi Szél, a Ljungby, malmói, uppsalai gyerekfoglalkozások, játszóházak munkáját figyelemmel kísérjük, számon tartjuk, alkalmanként reklámozzuk, a kapott információkat megosztjuk velük.

Terveink:

A Pünkösdi Napok keretében a protestáns egyházzal újra közös rendezvényt szervezünk. Június 11.-én délelőtt a Szülők Iskolája lesz, délután az „Ige és anyanyelv” versmondó és bibliaolvasó verseny.

Nem győzzük hangsúlyozni a Szülők Iskolájának elnevezett konferenciákon való részvétel szükséges és nagyon-nagyon hasznos voltát! Ahogyan a magyar nyelvi táborban a hasonló helyzetű, sorsú magyar/félmagyar gyermekek megerősödnek, magabiztosabbakká válnak egymás által, ugyanúgy van szükségük a tanítóknak is arra, hogy találkozzanak, eszmét cseréljenek egymással

Éppen ezért arra kérjük az egyesületek elnökeit, osszák ki a szórólapokat egyesületük tagjai között, segítségüket kérve a tanítók felkutatásában. Ha a magyart tanítók közül akadna jelentkező a találkozóra, az egyesület vállalja magára útiköltségük térítését, függetlenül attól, tagjai-e az egyesületnek, vagy sem.

Augusztus első felében pedig a 15. magyar nyelvi tábor, a szokásos helyszínen, Tångagårdén.

Még nem tudjuk, Magyarországon lesz-e az idén továbbképző a magyar tanároknak, ha igen, úgy időben értesítjük az egyesületeket, illetve az érdekelt tanárokat.

Felhívjuk kedves Mindnyájatok figyelmét a tábor újonnan megnyitott honlapjára, a www.kekvirag.se, valamint az Őrszavak című internetes újság létezésére, mely rengeteg magyar tanítással kapcsolatos információt, segédanyagot, a világban szétszórta magyarság híreit tartalmazza:

www.nyeomszsz.org/orszavak

**Tompa Anna
Tóth Ildikó**

téli történet

Ausztria minden évszakban elbűvöli a hegyek szerelmeseit. Télen mindenképpen a téli sportoké a főszerep a hegyekben, nyáron pedig a hegymászás, túrázás és kerékpározás hódít.

A dél-svédországi Lundból 1.000 kilométert dél felé autózva az Alpokban találjuk magunkat. Salzburgtól délnyugatra egyik ismert síparadicsom a Kaprun-Zell am See-i és a Saalbach Hinterglemm-i régió. A különbség a rideg svéd havasoktól annyi, hogy itt a napfény bőven garantált, nem fúj a kemény szél és kivételes a napokig tartó hóvihár, a hőmérő pedig ritkán kúszik a -10 -15 C° alá.

Persze a hegyvidék télen mutatja meg igazi arcát, amikor előzőlik a síelők és az egyéb téli sport szerelmesei. Fenséges a kilátás, mindenütt havas hegycsúcsok és csábítóak az osztrák étel-ínyencségek. A hegyekben több mint 200 kilométer sípálya, több mint kétezer méter sífutópálya és legalább ötszáz felvonó gondoskodik arról, hogy a kezdőtől a profiig mindenki megtalálja a neki tetsző és megfelelő elfoglaltságot. Saalbach egyik érdekessége, hogy akik nyáron sem akarnak hó nélkül maradni, azoknak ott van a kapruni gleccser. Itt még nyáron is lehet siklani, nem olvad el a hó. Télen sem gond a hó hiány, mert rengeteg hóágyúval biztosítható az idény!

SAALBACH - CS

SALÁDI SÍPARADICSOM

2011/02/24 15:38

Mégsem csak a síeléssel lehet itt az időt eltölteni, hiszen nem mindenki imádja, ill. űzheti a téli sportokat. Rengeteg termálfürdő található itt: itt aztán feltöltődhet az ember testileg - lelkileg egyaránt. Nem meglepő, hogy az osztrkok nem nézik jó szemmel, ha valaki fürdőruhában szaunázik. Legegyszerűbb, ha már magunkkal visszük a hagyományos svéd meztelenkedést és a forró termálvízben, kint a szabad ég alatt anyaszült pucéron élvezzük, hogy hullnak a hópelyhek. Körülötted minden fehér, és csak az érzésre figyelj, hogy ennél jobb helyen aligha lehetnél. Saalbachhoz kedves emléke fűződik a Svédországiaknak: az 1991-es világkupa aranyérmese Pernilla Wiberg óriás-műlesiklását a nyertesnek járó bronztábla örökíti meg a polgármesteri hivatal falán. Az akkor 21-éves kiválóság az élen végzett és szakági rangsorban is – az 1997-es diadala után, a második svéd, aki megnyerte a női összetett világkupát; a hölgyek alpesi sí Világkupa-sorozata négy és két olimpiai aranyérmese, két ezüstérem és egy bronzérem tulajdonosa. A svédországi Idre síparadicsomban fekszik a tulajdonában levő egyetlen "Hotel Wiberg" <http://www.pernillawiberghotel.se/> ahol a napi fáradtság után a szálló pelyhek szárnyán mindig az égi béke fogja körül a síelőket.

Békássy N Albert

2011/02/24 15:26 27

Liszt Ferenc művészetének jelenléte a századforduló utáni időkig*

Északi koncertkörútján Liszt Ferenc 1842. március 16-án érte el az orosz határt. Rövid időre megállt Tilsitben. Ott, ahol Napóleon és Sándor cár 1807. júliusi szövetsége Oroszországnak juttatta (1809-1917) a Svéd Királyságtól elszakított Finnországot. Innen írta: „Mi értelme az én hiú hírnevemnek? Miért e sok gyötrődés és tévelygés? Az, amit közönségesen költői képességnek neveznek, úgy érzem, hogy nő és élénkül bennem.”)

A mester március 16-án, 18-án, és 22-én három szólóestet adott Rigában a városi színházban. A két utóbbiban a helyi Opera énekesnője Frau Hoffmann is több énekszám-mal működött közre. 24-én a Weber: F-moll Koncertstück szolista volt. A helyi zenekart az Opera karmestere dirigálta.)

Ekkor hallotta Lisztet zongorázni August Fredrik Soldan svéd- finn mérnök, a Helsinki Pénzverde igazgatója, akit a helsinki „filozófus Soldan” néven kedveltek. Soldan éppen a Baltikumban utazott és részt vett az egyik Liszt zongoraesten, de sohasem derült ki, hogy a három közül melyiken. Minden esetre a koncert olyan hatással volt rá, hogy arról 1842 április 8-án levélben számolt be Rigából Helsinkiben élő tanárnő nővérének, Alexandrának. Levelét a zongorázó Lisztről készített rajzával díszítette.

Zenei élményéről így számolt be: „A nép zsúfolásig megtöltötte a színházat. A két zongorát már felállították a színház közepén. Oda, ahol máskor a zenekar szokott játszani, egy külön erre a célra gyártott hídra. Még a színpadon is padok és székek álltak, mind elfoglalva, és én csupán állóhelyet kaptam az egyik páholyban.

Kisvártatva belépett Ő, az a különös férfi, hosszú szőke haja a vállaira terülve, mint egy kösziklén át zuhogó ragyogó napsütés. Olyannak tűnt, mint egy túlvilági szellemi alak, aki észre sem vette a másik zongorára állított virágkosarat. Leült és végigfuttatta kezeit a hangszeren. Egyszerre minden csendes lett, mint a sírban. Többnyire a saját darabjait játszotta. Kották nem látszottak, vagy, hogy azokat lapozták volna, de lehetetlen is volna kottában kifejezni ilyen csodálatos dolgokat. Tökéletesen uralta hangszerét, abból látszólag lehetetlen nehézségű játékokat előcsalva, majd azokat fölényesen legyőzve, a harmóniai futamokat valamiféle varázslatos művészi fogásokkal megszakítva és ismét a csúcshoz harsogtatva. Mániákus gondolatokkal játszik, csak úgy, feszültségekkel lep meg, mehökkentő fordulatokkal, éles villámlásokkal, villámgyors tirádákkal és széksztolákkal ajándékozta meg hallgatóit, hogy végül büszke örömet és diadalt sugározzon. Az alsóbb fekvésben zongorajátéka az orgonára emlékeztetett, míg a magas hangok a harmonikát juttatták eszembe.

Fortepianóra nem is hasonlított. Közben egyszerre felmordult a basszus - mennydörgés hallatszott és olyankor semmi más hangot nem lehetett felismerni. Olyan volt az, mintha valódi vihar zúgott volna keresztül a billentyű-

kön, ám mégis a legszebb és legelbűvölőbb akkordokat megformálva.

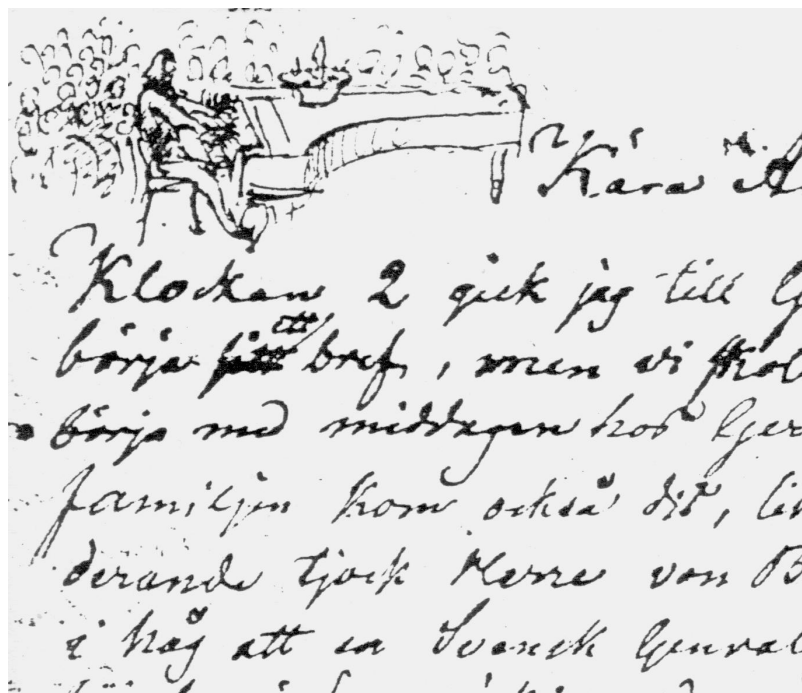
Máskor meg csilingelő játékot hallottunk a diszkant fekvésben, mint a völgyben csobogó patakot, amire egy ismét másik részben alpesi kürtökre emlékeztető ének válszolt, mígnem mindez a hegyek között egyre több mérföld-re távolodva elhalkult. Csodálatos képessége volt, hogy gyakran a pillanat hevében született dallamait elragadtatóan szép ismerős harmóniákkal fonja körbe közismert népszerű melódiák új eddig ismeretlenül maradt oldalait előcsalogatva, miközben az ő saját dallama is eltűnik, kimerül, majd egyszerre ismét felszökve új életerőt áraszt.

Liszt ezután kis mazurkát játszott, amelyben a téma mindvégig fényes szépséggel csillogott át a harmóniai díszítések fátyolán, míg aztán sokáig a billentyűsor közepén játszott, ahonnan lassan áttért a diszkantra, harmonikára, hol játéka még tovább lassult... egyre lassult... és lassult... ez oly izgalmas volt, hogy alig kaptam levegőt: akkor mindkét kezével villámsapásként rávágott a zongorára, hangvihar szökött fel, amibe az egész színház beleremegett és felemelkedett. Az emberek majdnem felugrottak helyükről a levegőbe. És én Őt, ezt a Lisztet hallottam a saját füleimmel. Hamburgban az előbb jelent meg egy könyv: „Franz Liszt's Leben und Werke”. „Liszt Ferenc élete és művei.” Berlinben jelen pillanatban négy ember írja róla ki-ki a saját könyvét. Talán Te, Alexandra oda tudsz hatni, hogy e levelemet a helsinki újságban leközöljék!”)

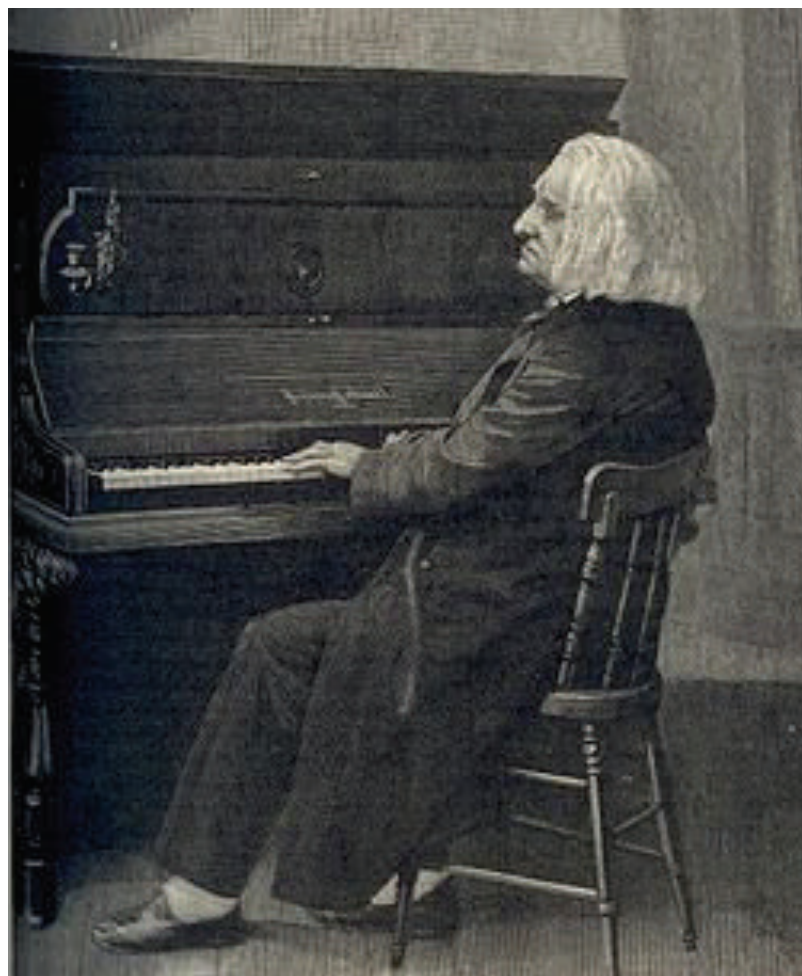
Az európai műveltségéről és muzikalitásáról Helsinki szerte ismert és kedvelt Soldan valóban éles és élményszámba menő leírást hagyott az utókorra Liszt játékaról. A szentpétervári Stasov orosz zenetudóshoz hasonlóan mindketten kincset hagytak reánk. Elég ha meggondoljuk napjaink sokszor egyetemi tanári katedráról is elhangzó tudatlan, rosszindulatú, unalomig hallott Liszt argumentumait.

Tartu, régi nevén Dorpat, ősi észt egyetemi város, izgatott örömmel várta Lisztet. A Dörptsche Zeitung napilap a rigai Der Zuschauer újságból vette át a következő cikket. Ezzel a várva várt vendég jellemét és emberi habitusát kívánták a nagyközönséggel megismertetni.

„Riga, Március 20-án. Liszt Ferencet ünnepélyesen fogadta érkezése napján, március 15-én, a helyi Liedertafel - Dalköreget. A Céhteremben összejöttek hangulata csak nőtt, amikor Liszt igen meglepő szívélvességgel vállalta,

Liszt, ahogyan A. Fr. Soldan rajzolta 1842 márciusában, amikor Rigában zongorázott

hogy a köszöntésére szerzett két dalra zongorán rögtönöz. Ő valóban mesteri tudással mutatkozott be. Mindenki által közismert dallamokról volt szó. Még aznap este felavatták az Egyetemen új Művészalbumát melyet azzal az ígérettel írt alá, hogy a törzslaphoz hozzá fog fűzni egy négyszólamú férfikarra írt művet. Ezen eminens virtuóz teljesítményről következő számunkban részletesen fogunk beszélni.”)

Liszt

Liszt Ferenc két szó-
lóestet adott Tartu ősi

Egyetemen. Késve érkezett. Egy harmadik éppen általa kezdeményezett koncerten pedig még négy-
kezest is játszott Alexander Bernard tartui zongoristával.

Sajnos egyetlen műsorlap vagy fali plakát sem maradt fenn. Ezt csak a háborús pusztulással és tűzvénnyel lehet magyarázni. A pompás akusztikájú egyetemi aula méltó emlékhelye Lisztnek.

A Dörptsche Zeitung így írt erről március 29-én: „Lapunk már 14 nappal ezelőtt jelezte, hogy Liszt Ferenc e hó 22-én és 23-án nálunk fog koncertet adni. Igen sok ember jelentős távolságról is, több mint száz, de még 200 werst távolságról is ide sereglett, hogy Lisztet hallhassák. A nemesek egész családjukkal jöttek. A vendég 27-én érkezett ide és másnap adta első koncertjét a teljesen megtelt aula-ban. Holnap lép fel másodszor és kétségen kívül ugyanazzal az ovációval lesz köszöntve.”)

Majd március 30-án: „Végre tegnapelőtt este az a szerencse ért minket, hogy nálunk hallhattuk Lisztet, aki átutazóban van Sankt-Petersburg - Szentpétervárra. A zseniális művész baráti módon beleegyezett, hogy még egy koncerten adjon bemutatót, soha felül nem múlt tudásából és művészetéből. Hiú fáradozás lenne itt Őt dicséret frázisokkal elhalmozni. Mi megelégszünk itt a Rigische Zuschauer - Rigai Nézők című nagy újságból átvett anyaggal.”)

”Mialatt Thalberg és Henselt - írja a rigai lap - a megszolgált dicsőséget élvezik, harmadiknak fellépett Liszt Ferenc és győzött a génusza által, a felsoroltakat messze maga mögött hagyva. Lehet, hogy Thalberg elméleti virtuóz, Henselt igit végig muzsikusz, akiben minden hajszál megzendül, de Liszt egy olyan zseni, amelyet a Természet száz évben egyszer szül és amely zseni akármit is játszik mindig zseni marad a maga szeretetre méltó neveltségében. Senkinek nem tartozik felelősséggel és mialatt ez a benyomás tudatosodna bennünk, már magával is ragad minket viharos fájdalommal új győzelmek felé. Ha valaki Thalberget hallotta, bárhogy is el volt ragadtatva annak graciózus, briliáns játékától, az biztos lehet benne, hogy az a művész minden tőle telhetőt megadott. Ám az intenciói mindig ugyanazok maradnak. Minden alkalommal úgy találja magát, ahogyan az talentuma számára megszabja. Nem így Liszt. Eltekintve attól, hogy nem ismer hangszerezési játéktechnikai akadályokat, illetve olyan nincs, amit le ne győzne, Liszt minden előadása mindvégig költői megnyilvánulás. Ezért olyan csodálatosan szépek hangszerezési hatásai, amelyeket a zongorából kicsal. Azokat hallva hamarjában nem is lehet felfogni és feleltük ítélni. Liszt minden előadása olyan egyéni jellegű, hogy ennek a művésznak az egyéniségét, jellemét kellene tanulmányoznunk ahhoz, hogy zenei termékeinek és produktumainak értékeit mindenkor tisztán lássuk. Az élmény mindig új és meglepő. Minél többet hallgatja az ember ezeket a hangokat, annál üdítőbb és csodálatosabb élményekkel tesz minket gazdagabbá. Ez a zseni hatalma. Thalberg már több utánzóra talált. Lisztet balgaság lenne utánózni, mert akkor egy másik ugyanolyan kellene találni. Az pedig nincs. Ezért ismerjük el neki eminens előnyeit.”)

A tartui Das Inland újság igazi meglepetéssel szolgált. „Tartu, április 2-án. Liszt második koncertjén március 30-án a közönség talán az első estnél is átszellemültebb volt. Örömkre szolgált, hogy ügyes zongoraművésznket Alexander Bernardot, Liszt egy ráadás koncert megszervezésére kérte fel. Ezen nem csak a saját fellépéséről biztosította, hanem nagy mennyiségben jegyeket is vásárolt, hogy az est szervezőjét ilyen módon is támogassa.

Így lett aztán szerencsénk a nagy mestert április 1-én harmadszor is hallani. Ugyanannyi darabbal lépett fel, mint Bernard, akivel végül Macheles nagy négykezes szonátáját adta elő.

Ez a különös kitüntetés, melyben feltörekvő ifjú művésznket részesítette, annak éppen olyan jól esett, amiként e nemes tett az Európa szerte ünnepelt Liszt Ferenc dicsőségére is szolgált.”)

Liszt 1842. április 16-án érkezett meg Szentpétervárra. Huszadikái zongoraestjén hatalmas tömeg hallgatta. Soraikban számos ott élő finn, svéd, német, francia és lengyel is volt. A koncerten ott volt Stasov orosz zenetudós-kritikus, aki feljegyezte, hogy „az emelvényre felsiető Liszt rövid meghajlás után egyetlen bevezető hang nélkül erős átéléssel a Tell Vilmos nyitányt kezdte játszani. Az utolsó hangok után dörgő taps csattant fel.”)

ETUDE 3 LA CAMPANELLA From Paganini Etudes (1851)

Franz Liszt

Utolsó pétérvári estjén Hummel H-moll koncertjét játszotta el. Amit Stein prima hamburgi pianista tett népszerűvé a közeli Helsinkiben. A mester 1842. május 29-én este indult el Pétérvárról az esti gőzhajóval. Sokan elkísérték a Finn Öböl kijáratánál fekvő Kronstadt erődszigetig. A finn és svéd partok előtt utazott végig. Harmincadikán már Párizsban játszott.)

Liszt 1843 januárban ezt írta Marie d, Agoulnak: „február végén ugyanazon az úton, mint tavaly, valószínűleg Rubini társaságában, egészen Pétérvárig megyek.”) Majd január 22-én tudósítja: „Akár Svédországon és Dánián át térek vissza, akár a Le Havre-i hajóra ülök, június végén Párizsban leszek.”) Április 26-án Pétérváron a finnországi svéd származású Engelhardt palotájában zongorázott a Nevskij körúton. Április 26-án a hasonlóan finn-svéd Beckendorf grófnál szerepelt Rubinival a gyermekkórház javára. Azzal a Rubinival, akivel együtt hallgatták Johanna von Schoultz-ot Párizsban. Az akkor ott jelen volt Turgenyev nagy orosz író elragadtatott sorokkal örökítette meg a nemes lelkű Liszt alakját. A mester május 1-én Moszkvába ment. Ott még orgonaest is adott az evangélikus templomban. Június elején ismét Pétérváron van, majd 17-én gőzhajóval Lübeck felé utazik. Ismét a finn-svéd partok előtt utazott végig Németországba.)

* Részlet a szerző Liszt, Bartók, Kodály és Finnország - Észak- és közép-európai zenetudományi kapcsolatok című, kiadás alatt lévő könyvéből

Nemzeti ünnepünk Stockholmban

(Tudósítónktól) Március 12-én a Magyar Köztársaság Stockholmi Nagykövetségén ünnepélyes keretek között került sor nagy Nemzeti Ünnepünk Március 15 megünneplésére. Az utóbbi években ezeket a fogadásokat a legnagyobb csend és visszafojtottság jellemezte. Ennek eredményeképp a jelenlévők száma is fogyatkozott. Ez alkalommal a két terem zsúfolásig megtelt ünneplőkkel. Dr. Szentiványi Gábor nagykövet üdvözölte a megjelenteket és rövid ünnepi beszédet mondott.

Hangsúlyozta Március 15 jelentőségét és megvilágította Magyarország pillanatnyi politikai-gazdasági helyzetét, az erőfeszítéseket az ország gazdaságának helyreállítása érdekében, összekapcsolva az ország EU ügyvezető elnöki feladataival. Mint fő feladatot a nemzeti identitástudat és egység helyreállítását jelölte meg, kitérve az általunk várva várt állampolgárság vissza igénylésének, vagy megszerzésének lényegesen megkönnyített lehetőségére. Cél az egységes magyar önidentitás létrehozása a Kárpát-medencében, a szórványok bekapcsolásával. Érdekességképpen, említette, hogy sikerült felkutatni azokat a svéd családokat, akik az 1848 forradalom svédországi rokonszenve nyomán, Kossuthra keresztelték születendő gyermekeiket és a hagyomány folytatódott a közelmúltig.

A beszédet a Mokos Magda által vezetett Stockholmi Magyar Kamarakórus színvonalas előadása követte. Kodály Zoltán és Gárdonyi Zsolt műveket adtak elő zongorán, kísért Mokos Imre. A Nemzeti dal Publik Antal szavalta. Végezetül a megjelentek a kórusal együtt énekelték el a Magyar Himnusz.

A műsor után kötetlen beszélgetésre került sor a résztvevők között. A remek magyaros ételek a büfé asztalain, a „hazai” ízeknek örvendhettek a meghívottak. Általános vélemény szerint évek óta nem volt egy ennyire magyaros és önazonosságunkban felemelő Március 15-i ünnepség a stockholmi Magyar Nagykövetségen.

Bizakodók - a SMOSZ évi közgyűlésén

Ünnepélyes keretek között került sor a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége évi közgyűlésére Stockholmban, a Magyar Házban, március 12 és 13-án. A 18 svédországi városban 34 tagszervezetben közel 5000 tagot számláló szövetség évi megmérettetésén, 3 kivételével, valamennyi tagszervezet képviseltette magát. Bihari Szabolcs a SMOSZ elnökének üdvözlő szavai, valamint ügyrendi pontok ismertetése után, sor került a küldöttek felszólalásaira.

A megnyitó előtt a résztvevők örömmel tapasztalták, a küldöttek között megjelent sok fiatal jelenlétét. Több szervezetben fiatalok vették át a „staféta botot” és a legtöbb helyen fiatalos lendületet és színt vittek a szervezetek munkájába.

Mint a tagegyesületek képviselőinek beszámolóiból kiderült, a legtöbbjük sikeres évet zárhat, irodalmi, kulturális és nemzeti rendezvényeket tudhat magukénak. Az egyesületek sikeres karitatív munkát végeztek

(árvízkarosultak és a vörös iszap áldozatait segítő akciók). A szervezetek legfontosabb tevékenysége, anyanyelvünk, kultúránk, önidentitásunk megőrzése, különös tekintettel a fiatalok körében végzett munka minőségének növelése, volt. Említésre

méltó eredményeket tud felmutatni ezen a téren a Nyelvőrző Kör, az Ige és Anyanyelv által szervezett olvasó és szavaló versenyek, a Tángagárdeten megrendezett Anyanyelvi Tábor, a Tavaszi Szél nyelv megőrző mozgalom, az UHU hétvégi magyar nyelv tanítás, az Uppsalai Svéd-Magyar Klub által működtetett magyar nyelvképzés, valamint az Ághegy honlapján működő Ötlettár, a Magyar Liget *Iskolánk fölöttébb szükséges voltáról* című rovat és a nyelvjavító íráskor segítik a magyar nyelv és irodalom iránt érdeklődőket. Mindezek ellenére nagy gondot okoz szervezeteiknek a megfelelő képesítésű anyanyelvi oktatók, tanítók hiánya. Itt a vezetőségek feladata felkutatni és aktivizálni a létező (elég nagyszámban) pedagógusokat az anyanyelvi oktatásba.

Irodalmi-művészeti téren kiváló eredményt ért el, az Ághegy, antológiájának, és több Skandináviában élő és alkotó írók költők, képzőművészek műveinek könyv formájában való kiadásával, és ezek népszerűsítésével úgy Svédországban, mint Magyarországon. Az Erdélyi Könyv Egylet könyvkiadása is hozzájárult a SMOSZ által vezetett tagegyesületekben folyó kulturális munka magas szinten való művelésének.

Az Anyanyelvi Konferencia elnöke, Pomogáts Béla irodalomtörténész látogatását, Stockholmban és Uppsalában. és előadásainak jelentőségét, évi beszámolójukban kiemelten értékelte a stockholmi Önképzőkör, az UPPSALAI S.-M K és az Ághegy.

Itt kel megjegyeznünk, hogy egy újabb göteborgi társaság (már a harmadik ugyan abból a városból) kérte felvételét a SMOSZ-ba, de a közgyűlés felvételüket leszavazta. Szövetségünk nemzetszervezeteként középpontjában az egységes magyar nemzeti önazonosság gondolata áll, az együvé tartozás és a közös összefogás nyelvünk és kultúránk megőrzéséért. Felvételt nyert a szövetség soraiba a Svédországi Magyar Nők Társasága, valamint a Szent Vince Társaság, amelyek tevékenysége teljesen megegyezik a SMOSZ szabályzatával.

A szövetség gazdasági tevékenysége kiegyensúlyozott. A beszámoló kitért a közelmúltban és jelenleg is tartó, a tömegkommunikációban megjelenő, nemzetközileg, jól összehangolt, Magyarország és a magyar nemzet ellen irányuló kampányra. A szövetség kötelességének tartja felemelni szavát a hamis, alaptalan vádak, elferdített valóság ábrázolások ellen. Minden lehetőség meg van a jövőben vetett hit erősítésére a szövetségen belül, hiszen rendelkezünk jól kiforrott és „egy hangon beszélő vezetőséggel”, jól szervezett tagegyesületekkel és mindenekelőtt lelkes tagsággal.

A közgyűlést megtisztelte jelenlétével dr. Szentiványi Gábor Magyarország Stockholmi Nagykövete, aki felszólalásában magas értékelést adott a SMOSZ munkájáról, kiemelve, hogy a nyugati övezet legjobban szervezett és legjobb eredményeket elért szervezeteként tartják nyilván. Jelenleg fontos szerepet tölt be a nyugat európai magyar szervezetekben, kitartóan küzd a szórvány magyarság érdekeiért. A Nagykövetség támogatásáról biztosította az országos szövetséget, ismételten tájékoztatta a jelenlévőket az új állampolgársági törvényről, biztatva közel 35 ezer főt számláló svédországi magyarságot, éljen a lehetőség (kik még nem magyar állampolgárok), valamennyiünk érdekében.

Moritz László.

Találkozásaim

Neufeld Róbert rovata

Ez is találkozás

Nem minden találkozás szól személyekről és nem minden találkozás hangolja az embert jó kedvre. Az itt következő rövid méltatás sem személyek találkozásáról szól, de amelyről szól, nem hangol túl jó kedvre. Legalábbis engem nem. Úgy is nevezhetném Találkozás Hazámmal. Igen. Hazámmal találkozom egyszer vagy kétszer, vagy többször is évente. Amikor meglátjuk egymást, én még fenn a magasban, amint a gép berepül az országba majd, ellibben a Főváros tarkabarkasága felett, mi már akkor átöleljük egymást. Aztán adunk egymásnak egy puszit a leszállás után és mosolyogva intünk egymásnak, amint a kisbusz átszalad Kispesten meg a belvároson. És aztán jön a nagy, részemről majdnem könnyes szemű ölelés, a viszontlátás ölelése, amint a pesti oldalról átnéznek a másik oldalra, a Várra, a Mátyás templomra, a Halászbástyára és alattuk a Lánchídra, amelyen hamarosan át fogok sétálni az egyik partról a másikra. Másnap aztán megint átölelem a Hazát, amikor este, mondjuk a Katonában egy újabb darabot látok, vagy a Művészetek Palotájában Kodály vagy Bartók zenéjét, vagy valamelyik más, magyar vagy más nemzetiségű művész játékát hallgatom. És akkor is megölelem a Hazát amikor Lacival, Claudiával, Józsival, Julival, vagy Adéllal anyanyelvemen beszélhetek. Átélem tehát mindazt, amit akárki más átél, aki az Óhazát meglátogatja. Átélem, de mégse úgy. Mert én átélek valami mást is, mert én nemcsak azzal a Hazával találkozom, amelyről ilyen szeretettel teszek említést. Én manapság találkozom a Hazával egyik-másik külföldi lap hasábjain, külföldi rádió vagy TV-adó műsorában is, ahol riasztó, a Hazáról jogosan, szégyenteljes, fájdalmas híreket közölnek. Miért kell ez? Miért kell, hogy az európai demokráciák szót emeljenek a magyar kormány legújabb törvényhozatala ellen? Miért kell, hogy egyes európai demokráciák kérdésessé tegyék, hogy Magyarország méltó-e az Unió hathónapos vezetésére? Miért kell nekem, a Hazával a szívemben, szégyenkezmem, amint a földrészt egyik elismert, nagynevű filozófusa a nyilvánosság előtt, saját szavaival fejezi ki ugyanazt, amit Európa mond, és leckézteti Magyarországot miniszterelnökét? Miért kell 2010-ben, hatvanöt esztendővel az emberiség legnagyobb, legfájdalmasabb traumája után az elismert német Die Zeit-ban Magyarországról cikket olvasni ezen a címen „Magyarország, a fasiszták zászlaja alatt”? Miért jutott az illusztris lap el oda, hogy cikkében a következő kérdést feltegye: „Milyen mélyre süllyedhet egy ország”? És itt nem Kongóról van szó kedves olvasó, vagy valamelyik, úgy nevezett banánköztársaságról! Itt Hazánkról, Magyarországról esik szó, az európai kultúra egyik oszlopáról! Miért kell ez? Miért kell a stockholmi Metro 2011 február 22-én megjelent számában meghirdetve olvasni egyugyanazon összefoglaló cím alatt, ahol a rasszista pártról, a Sverigedemokrátákról írnak, ahol a világszerte növekvő idegen gyűlöletről adnak számot, ahol intolerancia az egyik kulcsszó, Hazánkról is olvasni, mégpedig ”Riport

Magyarországról” cím alatt, és nem valami behízelt hangvétellel. Miért kell ez? A jelenlegi, hazai fejleményeket illetően van bizonnyal több hasonló cikk vagy kommentár is, de itt elég ennyi. Ily módon találkozni a Hazával, nem esik jól. Nekünk, a mi kultúránknak, a mi nyelvünknek, azoknak, akik a nép hírnevét öregbítették és öregbitik, egészen mással tartozunk, mint azok a fejlemények, amelyek a külvilágból a fentieket váltották és váltják ki. A Hazával a jövőben is úgy akarok találkozni, ahogy mindig is találkoztam, tehát jóérzéssel, mosollyal, tudásom átadásával és kultúrájának tisztelettel és alázattal történő elfogadásával. Ott születtem, az Ő nyelve az anyanyelvem, az Ő kultúráját hoztam magammal és viszem tovább. Ha mindezért szégyenkezmem kell, mert a világ azt az országot megbélyegzi, az számomra fájdalom. És kérdezem: melyik honfitárs számára nem?

A „Nagy Robi”

1983-ban itt járt három jeles magyar színművész és egy nem kevésbé jeles zongorista. A színművészek Császár Angéla, Szacsvey László és Benedek Miklós voltak, a jeles zenész pedig a később, de túl korán elhunyt Orosz István. Eljöttek egy Északi Turnéra és elhozták akkori műsorukat, a Magyarországon nagy sikert aratott Budapest Orfeum-ot. Ezt a magyar könnyű műfaj, a költészet és a próza gyöngyszemeiből összeállított, angyalian elszórakoztató egyveleget körülvitték, Svédországban. Nagy sikert arattak itt is. Aztán hazamentek és tovább játszottak, ki-ki a maga színpadán. Én akkor már jó barátságban voltam a színész és énekes Maros Gáborral, és amikor 1984 nyarán, Budapesten nyaraltam, Gabi meghívott egy Schubert darab, a Három a kislány szabadtéri, Szentendre főterén megrendezendő előadására. Azt a teret akkor még színdarabok bemutatására is használták. A főszerepet, magát Schubertet, Maros Gabi játszotta és énekelte. Benedek Micu volt a rendőrfőnök, Szacsvey Laci az egyik diák, és játszott két másik ”Haza kincse is”, Fónai Márta és Rátónyi Róbert. Ők voltak a Tschöll házaspár, ők énekeltek, majdnem könnyes szemekkel azt, hogy „Árva a ház, nincs kacagás, árvák a régi szobák”. Ez tehát 1984-ben történt. Én, aki 1956-ban jöttem el, Rátonyira még mint a tüzes temperamentumáról híres, táncos, feketehajú bonvivánra emlékeztem, és amikor megláttam ott a padon, elhagyatottan kuporogva Fónaival, hát felfedeztem, hogy egy öreg ember ül előttem, jó kis tokával, ráncos arccal és igencsak kiritkult, ősz hajjal. „Jó Isten! Így elment az idő?” kérdeztem magamtól és majdnem elsírtam magam, mint Tschöll papa és Tschöll mama ott a padon. A szünetben kijött Gabi és megkérdezte, hogy tetszik-e a darab. Hát persze, hogy tetszik, nyugtattam meg. És megkérdeztem tőle, hogy nem adna-e át egy rövidke üdvözlőlevelet, sőt köszönetet Rátónyinak. Egy nézőtől, akit annyira megragadott és elérzékenyített a játéka, a megjelenése. Gabi megígérte, mire én egy vizitkártya hátára írtam egy pár rövid sort, amelyekben díjaztam az előadást és egyben ki is fejeztem köszönetemet. Gabi elvette a kártyát és visszament eljátszani a második felvonást. Az előadás után megint odaálltam a kijáratához, gondolván, hogy személyesen is lesz majd lehetőségem a nagy művészt üdvözölni. Vártam, vártam, mindenki kijött már, csak éppen Rátónyi nem. Végül kijött Maros Gabi is és amikor megkérdeztem tőle, hogy mikor jön majd Rátónyi, ő széles kézlegyintés-

Elekes Ferenc

Szegény volt-e Jakab Jóska?

sel válaszolt. "Ja ő!? Hát már régen elment. Pipás volt Benedekre, mert egy jelenetnél nem tartotta magát a szöveghez. Tudod, ő ha ilyesmi történik, fel tud robbanni a méregtől. Valamit morgott a szakállába és elszaladt. De az üdvözlétedet majd átadom, mert fogok vele találkozni a jövő héten". Ennyiben maradtunk és én, habár kicsit szomorú voltam, később el is felejtettem az egészet. Mi mást tehettem volna? De aztán, körülbelül két héttel hazaérkezésem után, levél érkezett. Rajta magyar bélyegek, és a boríték bal felső sarkán Rátonyi Róbert picinyke, arany-színű névjegye, nevével és lakcímével. A féloldalas levél köszönetet tartalmazott az én pár, sebtében írt soromért, azon a vizitkártyán. Ezen kívül azt is írta, hogy "ez tulajdonképpen a színművész igazi jutalma, tehát a néző spon-tán tetszésnyilvánítása, és végső fokon köszönete is". Na, erre aztán válaszolnom kellett. Írtam egy kicsit hosszabb levelet neki. Elmondtam ki vagyok, mi vagyok, bemutat-tam röviden a családomat és természetesen megköszön-tem, hogy vette a fáradságot és írt nekem. Egy héttel később már itt is volt az ő válasza. Ezúttal egy hosszabb levél, amire én rákontráztam egy még hosszabbal. Mivel közelgett a holtsszezon, megkérdeztem nem lenne kedve eljönni hozzánk egy vagy két hétre. Volt. Eljött, hozta magával nejét, Katit és fiát a „kis” Robit, feleségüstül. Teljes volt a boldogság. Két hetet töltöttünk együtt, bejár-tuk a környező tájakat, jókat ettünk ittunk, neveltünk és komolykodtunk egymás társaságában. Minden nagyon jól ment, de az első hét vége felé Robi már nem bírta magát. Félrehívott. Mond Robi, mondta (akkor már „régen” tege-ződtünk), itt annyi magyar él, miért nem rendezel valami fellépést nekem meg a fiamnak. Hát biztosan eljőnnének, nem gondolod?. Tudvalevő, hogy a „kis” Robi befutott zongorista volt már akkor, saját zenekarral aratott sikert otthon is és külföldön is. Ő kísérté volna az édesapját. Az ötletet tett követte. Kibéreltem a stockholmi Musikumseet nagytermét, kihirdettem a közelgő előadást az egyik esti lapban és annak ellenére, hogy sokan nem is voltak itthon a szabadságolások idején, a végén eljött vagy kétszázöt-ven honfitársunk, hogy a „Haza kincsét” láthassa és hal-hassa. Eljöttek, mert erre a fellépésre aztán igazán el lehe-tett mondani, hogy "soha vissza nem térő alkalom". A két Robi több mint másfél órán keresztül szórakoztatta a kö-zönséget. Az akkor több mint hatvan éves Nagy Robi régi jó slágereket, operett részleteket énekelt, és úgy táncolt, mint valaha fénykorában. Aztán rövid, humoros visszaem-lékezésekkel csalt ki sok nevetést a publikumból, a „kis” Robi pedig néhány szólószámot is eljátszott. A bevétel, úgy ahogy fedezte a kiadásokat, de egy kicsi azért maradt Robi számára is. Amit persze nem akart elfogadni. Aztán, az elkövetkezendő nyarakon gyakran látogattam meg őt és Katit az Ördögöröm Lejtői villájukban, ahol sok szép, kedves órát töltöttünk egymás társaságában. Amikor né-hány évvel később elment, nagy úrt hagyott maga után. Elsősorban természetesen a családtagoknál meg a közön-ség körében, de hát bennem is, mert igencsak jó barátok lettünk az évek során. Stockholmi fellépésének idejében még nem létezett videokamera, így mozgó felvétel nincs az előadásról. Arról és itteni körutunkról viszont van egy albumra való fénykép. És aki utána néz Balogh Sándor fényképhagyatékának, abban is találhat jó egynéhány fényképet az előadásról, mert kolóniánk szorgalmas foto-gráfusa Sándor, ott is jelen volt.

Ha most ezt az egyszerű kérdést valaki föltenné ne-kem, törhetném a fejem, csakugyan, szegény volt-e Jakab Jóska, vagy nem volt szegény. Pedig nálamnál jobban senki nem ismerte Jakab Jóskát. Velünk szemben lakott, egy kicsit srégen, a Bárgác felé. De nem is az számít, hogy ott lakott-e, vagy nem lakott ott. Az számít, hogy Jakab Jóska életében legtöbbször velem beszélgetett. És nem azért beszélgetett velem legtöbbször, mert nem lett volna, akivel beszélgesse. Lett volna. De amiről Jakab Jóska beszélni szokott, az senkit nem érdekelt. Csak engem. Valahányszor átmentem Jakab Jóskához, teljességgel kivi-rárgzott az orcája, azt mondta, üljek le, véle szembe. Mert el akar mesélni egy történetet. Én pedig mindig leültem, véle szembe. És hallgattam, amit mesélt nekem Jakab Jóska. Közben figyeltem Jakab Jóska kivirágzott orcáját, s le-leneztem az ő vásott, félretaposott cipőjére, amelyből egy lábujja kilátszott.

Egyszer, amikor már harmadszorra is végighallgattam ugyanazt a mesét, hogy milyen szívósak a szibériai fehér-népek, fészkelődni kezdtem a kicsiny, háromlábú széken. Azt mondtam, hallgass ide, Jóska! Miért nem keresel ma-gadnak valami házkörűli dolgot, ideje lenne elfelejteni a hadifogságot, a szívós, szibériai fehérnépeket, s az igazat megvallva, vehetnél már egy jobb kinézetű cipőt. Mert ami a lábadon van, nem ember elejébe való. Ezt, mint jó szomszéd, úgy mondom néked, Jóska...

Jakab Jóska nem sértődött meg. Egy kicsit tűnődött és azt mondta, ha ilyen súlyos hibákat találok benne, akkor nagy baj van. Mert ő most már szegényebbnek érzi magát, mint amilyen eddig volt. Kértem, ezt te hogy érted, Jós-ka? Mert én téged semmivel meg nem csorbítottalak. Sőt, gazdagabb lettél egy-két igazsággal!

Ezt én úgy értem, hogy ezentúl nem szívesen hallgatom meg az én történeteimet. Márpedig ha valakinek bősége-sen vannak történetei, de azokat senki nem hallgatja meg, akkor annál nagyobb szegényég nincs is, mondta Jakab Jóska. És mit gondolok én az ő történetei felől? Hogy azok hazugságok? Mert ha azt gondolom, akkor az ő elbe-széléseinek hitele vesz el. Akinek hitele nincs, annak sem-mije sincs. Ami pedig az ő cipőjét illeti, tudhatnám, hogy legalább tíz esztendeje ezt viseli és nem is akar jobb kiné-zetűt venni. Először is azért, mert nincs reá pénze, másod-szor pedig azért, mert a betört cipő kényelmesebb az újnál. Már nem emlékszem, miképpen váltunk el. Az biztos, hogy nem vidám hangulatban. Sokáig át sem mentem Ja-kab Jóskához. Sokáig úgy éreztem, Jakab Jóska a falu leggazdagabb embere. Azért ő a leggazdagabb, mert sok mindet átélt ebben az életben és neki vannak a legérdeke-sebb történetei. És azért is ő a leggazdagabb, mert a vá-sott, félretaposott cipőjével meg volt elégedve.

Nem voltam ott a Jakab Jóska temetésén. Csak hallot-tam, miket beszéltek róla a népek, temetőből hazafelé jövet. Azt beszélték, egy tyúk volt minden vagyona. Vala-ki egyszer megkérdezte tőle, van-e, amit egyél, Jóska? Erre Jakab Jóska azt válaszolta, van. De ha a tyúkom ko-rán nem tojik meg, a reggelim el van maradva.

Ma sem tudnám eldönteni, szegény volt-e Jakab Jóska?

Magyarként — norvég népőiskolán

Beszámolóm megírásával szeretnék kis betekintést adni életem egyik legmeghatározóbb évéről, amit Gvarv nevű faluban, egy norvég népőiskolában töltöttem: miben és miként változtatták meg életemet az ott átélt élménye és az újonnan szerzett tapasztalatok.

Unokanővéremnek korábban volt szerencséje átélni mindazt egy népőiskolán, ami rám várt 2001 őszétől. Nagycsaládunk számára szemmel látható volt, hogy Juli teljesen más emberként tért vissza Magyarországra, képes élménybeszámolóit pedig arra az elhatározásra juttattak, hogy én is mérlegeljem a kijutás lehetőségeit. Kint élő barátunk, Kovács Ferenc hathatós segítségével jó korán elkezdtem a készülődést és az ügyek intézését. Ezúton is szeretném neki megköszönni, mindig ott volt, ha kellett, mindenben készséggel segített és szíven viselte azon magyar fiatalok sorsát, akiknek megadatott az a lehetőség, amely kevés korombelinek. Köszönet Keresztapámnak, aki nélkül nem ismerem volna meg Ferit és unokanővéremnek, aki a saját tapasztalataiból kiindulva folyamatosan ösztönzött, biztatott. Legfőképp a Norvégiában működő népőiskolákat jellemző rendszer fogott meg. Egy olyan évet biztosítanak, ami alatt a fiataloknak lehetőségük nyílik önmaguk megpróbálására. Magam példájából kiindulva, 18 évesen, az érettségihez érve, kérdőjelek sokaságával találtam szemben magam. Milyen pályát válasszak? Mi a helyes út? Folytassam a felsőoktatásban, dolgozzam vagy technikumot végezzek?

Kis korom óta a természet a szenvedélyem, a halak és a növények. Ennek tükrében kicsit furcsa lehet, hogy úgy utaztam ki Norvégiába, hogy Budapesten közgazdász szakra nyertem felvételt. Egy év után hazatérve azonban meg mertem tenni, hogy otthagyjam ezt a szakot és felvételizem oda, ahová járnom kellett, egyetemi képzésű agrármérnök szakra. Rájöttem, hogy ezt kell tanulnom, ezt szeretném csinálni és csakis úgy élhetem le az életem, hogy valamilyen formában kapcsolatban maradjak a természettel, s egyúttal ebből származzon a jövedelmem is. A szakot elvégeztem és soha egy percre sem bántam meg. Méhészeti vállalkozásba társultam egy volt csoporttársam mellé, ez mellett pedig a sors egy meteorológiai vállalkozásban szánt nekem szerepet, ahol számos kapocs köt össze a természettel, az agrárium egyes szegmenseivel. 29 évesen elmondhatom, ez csak a kezdet, több területen szeretném még elmélyíteni kapcsolataimat a természettel.

Kiutazásom előtt középfokú angol nyelvismerettel rendelkeztem. Csodáltam, hogy Norvégiában mindenki jól beszél angolul (kortól, szakmától függetlenül). Magyarországon még ma is siralmas a helyzet az idegen nyelv területén, pedig eltelt azóta jónéhány év. Kint sokat fejlődtem az angolban főként azért, mert Erik nevű szobatársam korábban egy évig Londonban tanult. Szerencsémre mindössze két külföldi volt az egész népőiskolán, így rá voltam kényszerítve, hogy gyakoroljam az angolt és idővel egyre többet a norvég nyelvet. Másodszakként 3 évig jártam agrár szakfordító képzésre (angol), melyben nagy szerepe volt a népőiskolás egy évmennek, ahol megszerettem és megtanultam az angolt. Igaz a szakot nem fejeztem be, de sok év múltá-

val állíthatom, a megszerzett nyelvtudásom nem veszett el és azon vagyok, hogy sose vesszen el.

Külön színfolt volt, a heti több alkalommal, két főnek tartott, angol nyelven kommentárt, norvég nyelvére. A középszintre emelkedett norvég nyelvismeretemnek köszönhettem, hogy 2002 nyarán 3 hónapot Norvégiában maradtam dolgozni egy idősök otthonában. Szerettem a munkát és megtisztelőnek éreztem, hogy egy idő után a napszakonkénti étkeztetésekért egyedül én feleltem. Nem tagadom, büszke voltam arra, hogy egy fiatal magyar, egy év kint tartózkodás után, elfogadható norvég nyelvismerettel munkát szerez, ahol kis idő elteltével felelős beosztást kap, miközben meg is tanulhatja tisztelni az idős embereket. Döbbenetes volt tapasztalni, hogy míg Magyarországon huszonöt idősre jutott egy ápoló, addig Norvégiában fele annyira jutott velem együtt őt.

A népőiskola konyhájában év közben folyamatosan kaptam munkát. A keresett pénzt az évfolyam-kirándulásra gyűjtöttem. Jó volt olyasmiről dolgozni, ami távoli volt, de mégsem elérhetetlen. Nem elkölteni a pénzt, önmegtartóztatást tanúsítani és megtanulni, hogy az életben érdemes harcolni a távoli célokért. Így valósulhatott meg, hogy a többiekkel együtt eljuthattam Krétára. A folyamatos munka meghozza gyümölcsét, ráadásul egy újabb szakma rejtelmeibe is betekintést nyerhettem, a vendéglátásba. Isten útjai kifürkészhetetlenek, az akkor megszerzett ismereteimet a mai napig is kamatoztatni tudom, hiszen ötödik szezont kezdem el idén, részmunkaidőben, egy siófoki hajóskikötő büféjében, és a hozzá tartozó szállodában. Mint minden fiatal, én is a nyári szüneteim nagy részét a pénzkeresésre áldozom. Jött egy lehetőség Siófokon. Az első kérdés az volt, dolgoztam-e már konyhán? Igenlő válaszzal újból rádöbbentem arra, mekkora lehetőséget is kaptam az Istentől, hogy kint tanulhattam s ezt is megpróbáltam. Fokozva kicsit a pozitív élményeket, Siófo-

kon találtam rá életem párjára is. Ki tudja, mi lett volna, ha sosem dolgozom a norvég vendéglátásban? Megismertem volna azt a lányt, akivel le akarom élni az életem?

Norvégiában olyan dolgokat élhettem át, melyeket előtte még soha és nagy részét feltehetőleg ezután sem lesz alkalmam. Kiemelném a már korábban írt krétai utat. Korábban még nem ültém repülőn, így az út előtt nagy volt az izgalom. Fantasztikus élmény volt, főként az a perc, ami szinte már mesébe illő. Oslóból Krétára Budapesten keresztül vezetett a repülőút. Nagy beszélgetésben voltam a körülöttem ülő társaikkal, mikor is hallottuk, hogy a pilóta szól az utasokhoz. A fel- és leszálláskor szokásos hivatalos közléseken kívül nem szólt semmit a mikrofonba, csak ekkor. „Kérem nézzenek le, mert egy csodálatos város felett haladunk el, Magyarország fővárosa, Budapest látható. Tiszta az égbolt, érdemes nézelődni!” Ahogy lenni szokott, ha nem szól, le is maradtam volna róla, mivel éppen akkor nem csüngtem nagy érdeklődéssel az ablakokon. Felkaptam a fejem és jeleztem a fél társaságnak, hogy hallottam a kapitány szavait. Mindenki egy emberként nézett rám és sokak szemében láttam, tudják mit jelent ez nekem. Tiszta égbolt lévén könnyen kivethető volt minden. Letekintettem és éppen oda, ahol lakom, a környékünkre, ahol felnőttem. Láttam a helyet, ahol a házunk van és tudtam, benne szerettem. Bár csak jelezhettem volna nekik, hogy nézzenek fel, ott vagyok. Vannak pillanatok, amikor egy másodperc alatt összeáll minden, mintha száz fogaskerék találná meg a helyét, mely elindíthat végre egy folyamatot az emberben. Nem mondanám, hogy érzékenyülős típus vagyok, de ekkor kitört belőlem minden. Tudatosult, mennyire szeretem a Hazámat, mennyire büszke vagyok magyarságomra, és hálás azért, hogy várnak a szeretteim, akikre épp lenézek. Alig vártam már, hogy a Norvégiában szerzett pozitív tapasztalataimról mesélhessek, formálhassam az emberek gondolkodását és mint egy utazó nagykövet, tegyek is az előrehaladásért. A számtalan példaértékű skandináv dolog, melyről tudnunk kell magyaroknak, ami szerint nekünk is élni kell, mert ez a helyes és sajnos nem az, amiről mi azt hisszük, hogy az. Jó pár oldal kelene ahhoz, hogy kifejtsem mik ezek.

Ennyi év múltával elmondhatom, hogy sosem tértem le arról az útról, amit akkor, ott a repülőn megfogadtam. Hányszor kezdtem már úgy mondatot, hogy „Norvégiában az emberek.” Láttam őket nemzeti ünnepükön, hogy mennyire hazaszeretők és hagyománytisztelők. Ezt veszem mai napig alapul és örömmel

látom, nálunk is sok fiatal érzi ugyanazt, mint skandináv embertársa. „Szeresd a Hazád, építs, tisztelj, őrizd a hagyományt, mert kutya kötelesség!” Sose felejttem el, hogy még a legvagányabb srácok is, a norvég nemzeti ünnepen valahogy átváltoztak és mondanom sem kell, jobbik énünket mutatták.

Nincs hét, hogy ne gondolnék vissza Norvégiára, és ne adnék hálát a sorsnak a lehetőségért. Sajnos a kontasztot is gyakran látom. Azonban az építkezéshez erős építőmunkások kellene, s én annak tartom magam. Az egy éves norvég tartózkodás után lélekben is megerősödtem.

Néhány évvel később levelet kaptam az idősek otthonából. Kérték, bocsássak meg, de ők elszámoltak valamit a bérezésemnél és több száz koronával tartoznak még nekem. Döbbenet, emlékeznek még rám? Ennyire korrektek lennének, hiszen csak három hónapot dolgoztam ott.

Lesz-e valaha alkalmam befagyott vízesést megmászni? Télen lefutni szaunázás után, norvég barátok társaságában, egy 5 fokos patakhöz, hogy ott hűtsem le magam? Látni a napot, még este 10-kor is, harsányan sütni? Felnézni az égre és látni a táncot lejtő égi képződményeket? Úgy sorban állni órákat, hogy mellettem mindenki nyugodt és tudja ez van, nem muszáj dühöngeni? Látni a fjordokat? Utazni egy napot a német Kiel kikötőből Oslóba egy akkora hajón, mint egy 10 emeletes ház? Egy év alatt a sok sportolás miatt 10 kilót erősödni és bármikor mozogni úgy, amihez éppen kedvem van? Angolt tanulni egy takarítónőtől, aki minden évben heteket a tenger mellett nyaral délen? Bemenni bármikor a népfőiskola termeibe, hogy előhívjak papíron egy fényképet, kosarazzak a tornateremben, készítek valamit agyagból és a legjobb számítógépes programokkal vágjam meg a kisfilmem, amit a sulitól kölcsönbe kaptam kamerával készíttettem?

Kérdéseim tárháza végtelen és tudom, a dolgok megismételhetetlenek. Nem is baj, a lényeg, hogy megtörténtek. Ami meg újból eljőhet, érv arra, hogy érdemes élnünk és éltetnünk. Én azon leszek, hogy leendőgyermekeimnek legalább egy részét megadjam mindannak, amit én Norvégiától kaptam. Szokás mondani, hogy kár a múlton rágódni, mert „szép volt, jó volt, talán igaz se volt”. Esetemben ez úgy igaz, hogy „nagyon szép volt, hihetetlenül jó volt és igaz is volt.”

Tamási Gábor,
Budapest

MAGYAROK TÖRTÉNETE - 16

A mohácsi vész

Vajon van olyan magyar ember, aki még nem hallott Mohácsról. S amikor erről szól, hangja gyászruhát ölt, valami mélabús csendességbe merítkezik. Az idősebbek gondolja, hogy miként adják tovább az utánuk következőknek mindazt, amit ebbe a helységnévbe belesűrített a történelem, s amitől immár félezer esztendeje olyan bús a magyar élet. Mohács nemcsak az 1526. augusztus 29-én elvesztett csatát, nemcsak azt megsemmisítő vereséget jelenti, amit a Magyar Királyság mintegy 25 ezer főnyi hadserege elszenvedett I. Nagy Szulejmán szultán (1520–1566) 75-80 ezer főnyi oszmán-török csapataitól. Nemcsak a csupán másfél órán át tartó tragikus ütközet után kezdődő másfél évszázados török uralmat, az ifjú magyar király, II. Lajos (1516–1526) Csele-patakba fulladását, a Szapolyai János (1526–1540) és I. Habsburg Ferdinánd (1526–1564) magyar koronáért folytatott polgárháborúját, két világbirodalom (az Oszmán é a Habsburg) közötti front kialakulását, nemcsak Buda elvesztését, a királyi palota kifosztását, Mátyás híres corvináinak szétszórattatását, hanem minden további vereségünk, minden borúlátásunkat okozó hajlamunk eredője: Mohács. Akkor százezer lélekkel lettünk kevesebbek.

Tele van a magyar történelem mohácsainkkal, s hogy megszabaduljunk tőle, folytonosan töröküzést rendezünk, ha törököt fogtunk is, ami azt jelenti, hogy szabadulni szeretnénk tőle, de mert bajos, nehezen tudunk. És csak fogyunk, kevesebb gyerek születik, öregedik az ország. De valahogyan mégis csak alakul a sorsunk, bölcsőbbek lettünk.

Mohácson, ebben a magyar, szerb, horvát és román határok közeli városban, minden tavasszal ezért nemcsak törököt üznek félelmetes álarcokkal, és busójárással, hanem telet is. Mert időnként minket is megfagyaszt a szabadsághány iszonyú hidege. A nép mindig tudta, mi a teendője. Csele-

kednünk kell mindenféle mohácsi vereség után. A busójárás szokása az ördögökkel való szembenézés idejét mutatja. Az ördögtől féljen a török, reszkessen a tél, sápadjon a diktátor, takarodjon az elnyomó.

A monda szerint a törökök által sanyargatott Mohács lakói, a Mohács-szigetre menekültek. Egyik este tábortűzüknél, a nekikeseredett bujdokolók előtt, megjelent egy vénségesen vén öregember.

- Ne féljete, sorsotok hamarosan jobbra fordul! Jön majd egy aranyos ruhába öltözött ifjú lovas, ő vezet majd benneteket győzelemre! – Ezt mondta, s amilyen hirtelen jött, olyan hirtelen eltűnt. Igazmondó volt az öreg. Azóta is minden mohácsunk után jött egy-egy ifjú, s ha nem is aranyos, hanem a kor divatja szerinti ruhában, nemrég talán farmerben, jelent meg délcegen, ahogy a vitézek szoktak. A szigeten, ahova a mohácsi vész után menekültek az élve maradottak, volt fa bőven, nosza, készítették csónakot, faragtak álarcokat, s ördögpo-fájú vörösrre festett maszkokat öltöttek, birkabundába bújtak, szarvakat is illesztettek a fejükre, jókora buzogányokat is faragtak, kereplőket is csináltak, a fűzfák kérgéből pedig dudákat alakítottak. Viharos éjszaka volt, amikor áteveztek a folyón. Zúgott a szél, tépte, szaggatta a fákat, villámok szikráztak, dörgött az ég, nagy zajt csaptak a kereplőkkel, és a fafegyverekkel. Intett az aranyos ruhájú ifjú.

- Eljött a leszámolás órája! – harsogta, és harci kiáltásoktól rengett a város. A törökök azon a viharos éjszakán a házakba húzódtak, csak akkor vették észre a támadókat, amikor már késő volt. Amikor kinéztek az ablakokon inukba szállt a bátorság, azt hitték ördögök rohanták meg a város. Fejveszetten menekültek és megfogadták, vissza oda sohasem térnek.

Azóta minden tavasszon van busójárás Mohácson. És mert az ország folyamatosan távolodik a mohácsoktól, a tél elűzése mellett, gondot, kishitűséget, szomorúságot is üznek ezek a ma már nem is olyan félelmeses, egyre inkább jókedvű magyar emberek.

„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról”

A nyugati régióban Svédországban jónak mondható az anyanyelvi oktatás, de az Európai Unióban jobb is lehetne. Mert kell! Folytatjuk sorozatunkat. Nevelők, szülők tanulságos hozzászólásait reméljük és várjuk.

Magunkban kell felismernünk

Témánkat tekintve felháborodottságomnak kellene most hangot adni. Kardot kellene rántani intézkedések töviskörös mezején, érvelni kellene munkánkat támadó, meggondolatlan tollhúzások ellen. Ám többszörös mély lélegzetvétel után is csak bámulom a számítógép képernyőjét (tollal régen nem írunk már) és nem jut eszembe semmi. Nem vagyok mérges. Szomorú sem. Ha „magyar-tanító-néni-vagyok-Lundban” identitásomat kapom elő a képzeletbeli palikiból, széles vigyor telepedik rám.

Fürge és kíváncsi, huncut vagy éppen elmélyedő gyermekszemek elevenednek meg a foglalkozások valamennyiéből. Amikor velük vagyok, néha azon kapom magam, hogy egy-egy lassú percben fürkészem az értelmes mély szemeket, s azon gondolkodom: mi bennük a *magyar*? Mintha egy szálát keresnék, mely összeköt bennünket. Válaszom korántsem meglepő vagy eredeti, nem kell sokáig keresnem: nyelvünk az, mely összekapcsol. Még ha nem is mindannyiunk *anyanyelve*, talán nem is mindannyian zsonglőrökölünk vele, egyforma rutinnal, de a nyelv azonos.

Pici palántáinkba, itt külföldön is, mindenki a magától telhető legjobb módon táplálja bele nyelvünket, kultúránkat. Egy magyar mesekönyv varázsa, a krumplispogácsát sütő nagymama, kit „a lila repülő” pár százasért hoz-visz a két fészek között; a dal, a ritmus, képek, színek - mind értékes cseppjei ennek a nevelésnek.

Hogyan ne lenné fűlig vigyor, amikor például legutóbb a hat éves kisfiú a még nem gyakorolt kép-szótág párosításnál a virág rajza mellé „csípőből” beilleszti a TÁ kezdőszót: TÁTIKA! – teszi hozzá legnagyobb csodálatomra! Kérem, ez itt nem az én két pedagógusi oklevellem és éjszakákba nyúló készülésem érdeme! Kérem, itt a nagymama kertjében virágzott a tátika, itt egy családtag vagy falubeli mutatta meg, hogyan tátog a virág, ha fűtől-vőn nyomják; itt talán még kergetőztek is a virágágyások között egymást fenyegetve a tátika „félelmetes” harapásával. Ezek színes emlékek, melyek a legnagyobb hatással simogatják gyermekeinkbe azt, ami *magyar*. Nincs az a didaktikai módszer, mely felülmúlná az ilyesformán szerzett tudást. Ez nem szókinszbővítés címszava alatt fut az tantervben.

De van anyanyelvoktatás, van óvodai anyanyelv-foglalkozás és vannak bizony igen-igen értékes didaktikai módszerek. Ezek csak akkor működnek, ha munkánk bebújhat a családtól, magyar környezetből hozott nyelvi kincs-ládába. A fent említett óra folytatásában a kis csoport-társak „vették a lapot” és nevetve tették hozzá, hogy a *tátika* majdnem olyan, mint a *tatika* és akkor legyen olyan virág is, hogy *mamika*. S itt egy pedagógus már játszi könnyedséggel evez át a magyar magánhangzók ékezetvilágába.

Rövid írásom végére azért csak elbizonytalanodtam: vajon tényleg maga a *nyelv* az, mely összeköt bennünket? Talán nem is az. Még inkább a mögötte rejlő hangulat. Az

érzés, hogy magyar a nyelvünk s az, hogy szeretjük. *Az iskolák felettébb szükséges volta* pedig annak fényében érvényesül, hogy mennyire ismerjük fel magunkban ezt az érzést és mennyit adunk át belőle gyermekeinknek.

Mészáros Márta

Locsolóversek

Tóth Ildikó gyűjtéséből

E húsvét –ünnepnek második reggelén
tudják már maguk, miért jöttem ide én.
Hamar hát előmbé százszorszép leányok,
szagos rózsavizem hadd öntözzem rátok!
Aztán nyugodt szívvel innen eltávozok,
ha emlékül néhány piros tojást kapok.

*

Húsvét hétfőn korán kelek,
sonkát, tojást eszegetek.
Aztán gyorsan felpattanok,
késő estig locsolgatok.
Szabad-e öntözni?

*

Azt csicsergi a kis fecske,
odakint a házereszebe,
itt lakik egy kis leányka,
ingó-bingó rózsafácska.
Rózsavizet hoztam néki,
engedjétek meglocsolni.
Nem kívánok érte mást,
csak egy szép piros tojást.

*

Kelj föl párnáidról szép ibolya virág,
nézz ki ablakodon, milyen szép a világ.
Megöntözlek téged az ég harmatával,
teljék a tarisznyám szép piros tojással!

*

Tapsifüles nyuszikának nagyon sok a dolga,
piros tojást, hímest tojást szerte széjjel hordja.
Hordjad, hordjad kis nyuszikám, kéket is, tarkát is.
Nekem is van egy kosaram, belefér még száz is!

*

Vízbevető hétfőn nekünk úgy is tetszik,
látjuk az utcákon, egymást hogy öntözik.
Mi is öntünk gazdasszonyt lányával,
várunk hímest tojást, azt is csak párjával.
Ha párjával adják, meg fogjuk köszönni,
ha párral nem adják, nem fogjuk elvenni.
Szabad-e öntözni?

*

El ne hervadozzon, el ne bágyadozzon,
mint egy piros rózsza, mindig virágozzon!
Csattanó parolát csapjon a kezembe,
egy szép hímest tojást dugjon a zsebembe.

*

Ákom-bákom, berkenye, szagos húsvét reggele.
Leöntjük a virágot, visszük már a kalácsot.
Szabad öntözni?

Vallomások az anyanyelvről

A SZMOSZ által 1999-ben kiadott kötetből

Sütő András

A mi mindennapi egyenes tartásunkat, emberi méltóságunkat add meg nekünk ma –édes anyanyelvünk. Mert nem mi választottunk téged. Te választottál bennünket.

*

Sorsunkat szavak rendezik.

*

Újra meg újra visszatértem a Toldihoz. Nyelvünk erdőzúgását hallgattam benne. Miután végigborzongtam a réti farkasokat és Bence hűségében apámra ismertem, miután karizmimat a Miklóseíval összemértem, azzal kötött le tizedszer is, ami a kielégített kalandvágy egyre növekvő hiányérzetemet enyhítette: beszélni tanított. A lehetetlen sajgó kísértéseit éreztem: fölshippanni szavanként az egészet utolsó jelzőjét is eltávolítani az üres kamrákban. Az uradalmi gyümölcsösbe szabadulva kapott így el a mohóság a tatárkodás fosztogató öröme: leszaggatni, ing alá rejtetni, kabátujjba, nadrágszárbá dugdosni, ágastól tördesni mindent, amit lehet hazarohanni vele, föl a padlás sötét zugába, zabálni gyomorrontásig, fogvásáig, állkapocs-zsibbadásig.

*

...amiképpen az utolsó szóval mindnyájan meghalunk, azonképpen az elsővel mindnyájan megelevenítettünk.

*

Visszatartani a szavát a gyermeknek, üvegszemű babára. felfújható gumikutyára bízni az egyetlen örökséget: heródesi kegyetlenség.

*

Sebkötésként a szavainkat már eleink használták. Nem bizonyos, hogy a pusztá ráolvasás végett. A némaságra motyogott átkos-imádságos igék is a Hallgatás ellen üvöltöttek a Szólás érdekében.

*

...ahol két lélekben a szavak nem csendülnek össze, miként a kristálypoharak: babiloni bagzás az emberi lét.

*

...szavunk, mint a kohóban tisztított hétszer csapolt ezüst nyelvünk a galambszárny szépségű árvaságra ítéltetik, mert közöttünk immáron nincsen próféta.

*

A mindennapi hogy-és-mint-vagyunk és hogy-szolgál-az-egészségünk-féle köszönés-érdeklődés pedig - a székely-magyarok kivételével, akik nyelvi jobbagyságot sohasem szenvedtek - imígyen módosítatik: hogy és mint szolgál, uram, az édes anyanyelve? Köszönöm jól, hál'istennek, mondja majd az egyik. Gyengélkedem, mondja majd a másik, az iránt érdeklődve, merre találna a legjobb ortolingvisztikai klinikát. Tanácsot sokfélélt lehet ilyenkor adni. Utaltassa be magát gyógykezelés végett bizonyos Csokonai nevezetű poétához; vagy Berzsenyi tekintetes úrhoz; az utcánk elején és végén vigyázkodó Vörösmartyhoz, Arany János világítótoronyába Nagyszalontára; Petőfi tömegsírjába Fehéregyházára; József Attila jajkiáltásaiba;

Kemény Zsigmond jégvermébe vagy Ady tüzes katlanába, a hargitai Ábel szikla-feleseléseibe;

nyelvi szunyókálásaiból fölserkentik az embert, megtáncoltatják az elmét, mint a nagypénteki kakast a rostában. Akár az erdélyi krónikások, a mennyköveket hajigáló hitvitázók, vagy nyelvünk huszadik századi aranyművesei.

*

Anyanyelvünk! Hajnaltalan történelmi virrasztások piros szemű pesztonkája. Senki sem látta őt a bölcsőben, de csecsemő-arcát bárki földézhethi magának, ha lehajol egy csep-pet. Nem a földig, nem az alázatig. Hanem ahol egy gyermeki tudat szintjén kezdenek a szavak nyiladozni. Induljatok el vele az anyanyelv ösvényein és meglátjátok a bölcsőt, amelyért a Kőrösi Csoma Sándorok hasztalan keltek nagy vándorútra. Akik a hiúságok vásárterein kiléptek önmagukból, egyedül a gyermekkel jutnak vissza, az egyetlen lehetséges otthon égtájai alá. Mit csináltál a rád bízott talentumokkal? Nincs más számonkérés, csak gyermekeink tekintetében. Ahány anyanyelvi szóra váró gyermek: jövőnknek megannyi lámpása a meglódult időben!

*

...anyanyelvének lerongyolódott köntösében rengeteg didergő vándorlelket láttam. Hol? Stockholmban, Münchenben, New Yorkban, Clevelandban és Chicagóban.

*

Ha szavainak számát nézem: Arany János Nagyszalontán állítólag huszonhárom ezret kapott; szegényebb házból József Attila majdnem ugyanannyit. El is számolt vele mindkettő becsületesen. Az utolsó névelőig. Azzal is, ami egyiknek a torkában rekedt, másinak a vérebe fulladt a vonatke-rekek alatt. Engedjétek hozzám jönni a szavakat ...

*

Dúdolni fog az Édesanyanyelv. Az éjjel-nappal szolgálatos Nagymama, Dédnagymama. Űkanya, Ősanya. az időben elveszett derengés.

Meleget ontó kicsi vaskályha a télben.

*

...örökös igyekezetünkben, hogy összeszedjük magunk nyelvgyarapító kalandjainkban, az elhunytak is velünk tartottak mindenkor. A halott házak is. A kihűlt udvarok. Dermedt tűzhelyek. Velünk tartottak némely pudvás lelkű, élő személynél is nagyobb ragaszkodással.

*

Álruhás királyfik akadnak időnként, kik a népszámlálást végzik. Olyanformán is, hogy szópogromok vérmezőin feltámasztják a halott igéket, amiként Arany János tette, vagy éppenséggel az életüket vetik oda kiáltó hangsúlynak a megtalált szavakra.

*

Ki láthatna el a bölcsőig, amely létünk hajnalán a nyelvünket ringatja? Ki mondhatná el, hogy látta őt pólyás korában, ajkán az első szavak gyöngygyöngyögeivel? Már Balassi Bálintot is sebhelyes katonaként vette a karjába. Már vaszögekkel veretett Jézust siratott, hazának, jobbagynak sor-sán kesergett, tatárjárást, törökdúlást átkozott. És nem volt egyetlen pihenő vasárnapja.

Ige és anyanyelv

versmondó és bibliaolvasó verseny

A Svédországi Magyar Egyházi Közösség Tanácsa 2011 június 11.-én a tångagärdei Pünkösdi Napok keretében 15. alkalommal rendezte meg az **Ige és anyanyelv** versmondó és bibliaolvasó versenyét, öt korcsoportban. A versenyen egyházi hovatartozástól függetlenül minden gyermek és ifjú részt vehet, és helyezésétől függetlenül jutalomban részesül. A kötelező versek mellett egy-egy szabadon választott verset is kérünk, valamint a helyben kijelölt bibliai idézet felolvasását.

7 éves korig nincs kötelező vers, csak szabadon választott. A további korcsoportok kötelező versei alább olvashatók

Jelentkezni Tóth Ildikónál: 0456-14037 , 0730-254014, vagy tothildiko41@gmail.com.

8 és 9 éveseknek

Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske

Piros dróton ült a fecske,
piros dróton lila folt,
mert a fecske lila volt.
Ült a dróton egymagában,
ibolyaszín kiskabátban,
lila volt a háta, szárnya,
földre hullott lila árnya,
gyufa-vékony, lila lábon
álldogált a piros ágon,
lila volt a szeme csíkja,
lila, mint a
lila tinta.
Április volt, jött az este,
meg sem mozdult az a fecske.
Április volt, április,
én hagytam ott végül is.
Lila csőr, lila toll,
most is ott ül valahol

10 és 11 éveseknek

Zelk Zoltán: Ákombákom

Egyszer régen, az irkámon
született egy ákombákom.
Hát egyszer csak látom, látom:
két lábra áll az irkámon,
úgy indul el ákombákom.

Azt hittem, már sose látom,
oly messze ment ákombákom,
de mikor az erdőt járom,
ül az ágon ákombákom,
s rajta van a nagykabátom.

Szólok hozzá: Ákombákom,
mért vitted el a kabátom?
Eső esik, mindig ázom,
hideg szél fúj, mindig fázom,

Légy olyan jó, ákombákom,
add vissza a nagykabátom!
S képzeljétek, jövő nyáron,
eljött hozzám ákombákom:
s visszaadta nagykabátom.

12 és 14 éveseknek

Pilinszky János: Kalandozás a Tükörben –részlet

Szárnyas tükör volt, földig ért,
Üvegből készült, mint az ablak.
De nem kertre, háztetőkre nyílt.
Engedelmesen azt tükrözte, mi elébe került,
mintha semmi nem lett volna mögötte.
A Kisfiú, ha fölemelte ujját,
a tükörben is fölemelkedett,
mindent apróra megismételt,
minden lépést, minden mosolyt,
a legkisebb mozdulatot.
A Kisfiú egy este, mielőtt
elaludt volna, arra gondolt,
mi lenne, ha belépne a tükörbe,
ahogyan kilépünk egy ajtón,
kihajolunk reggel az ablakon.
Erre gondolt és elaludt. De mégse.
Kikelt ágyából, s átölelt az
üres szobába, a tükörhöz.
Szíve a tenyerében lüktetett.
Rátapasztotta kezét a tükörré.
Érezte az üveglap hidegét, s íme,
akár egy szárnyas üvegajtó, lassan
megnyílt előtte a tükör. A kisfiú
belépett a tükörbe.
Megérkezett Tükörországba.
A határmezsgyéi puha fű takarta,
de csillagok helyett színes lámpák
függtek alá a fekete magasból,
kékek, sárgák, lilák, mindenfajta
színűek, selymes fényt, ezerszínű
félhomályt vetve alá a
mozdulatlan pázsit
füvekből szőtt hatalmas szőnyegére.
Mint az álomban, úgy indult el,
oly súlytalanul, lebegő léptekkel
a Kisfiú Tükörországnak belseje felé.

14 és 16 éveseknek

Tóth Árpád: Április - részlet

Április, óh Április,
Minden csínyre friss!
Faun-bokájú vad suhanc!
Újra itt suhansz!
Vásott cigánykereked
Porozza a tereket,

Repül a szemét,
Levegőbe parazsat,
Hintegetsz és darazsat,
Illatot, zenét!
Némely ingó és rügyes
Ág végére már
Küldöd: kússzék az ügyes
Katicabogár,
Mint árbocra egy piros,
Pettyes-zubbonyú,
Fürge lábú és csinos
Kis matrózfiú!
Kémléli a láthatárt:
Mennyi fény! mi az?
S zümmög zengő, napba-tárt
Szárnyakkal: tavasz!
S reszket s kacag a liget,
Cserje, meg bozót,
Gyengebőrű testüket
Úgy csiklandozod,
Minden erdő egy bolond
Heje-huja hely,
Nincsen még seholyse lomb,
Csak virágkehely:
Izzad még a levelek
Vajúdó rügye,
S a szírom már leperreg:
Csókos száj vigye...
S átsuhansz a városon,
Bérházak felett,
Felragyog sugáron
Sok vak emelet:
Reszkető, bíbor varázs
Vén kémény fala,
Lányszemszínű kék parázs
A szelíd pala.
Mély, sötét udvar felett
Négyszögű egen,
Táncos lábad emeled,
Mint halk szőnyegen.
S padlásablakon, kitört
Sarokfordulót,
Villogtatsz, mint zsebtükört
Pajkos nebulók:
Zsupsz! a földre hull a fény!
S ím a szenny alól
Nyütt hang sír, tán a szegény
Por maga dalol?
Vak lap-árus: eleven
Bús utcaszemét,
Sütkérez a melegen,
S nyitja holt szemét.

Tudósítás az idegenlégióból

Első küldetéselem Csádban volt, 1992 végén. Ez az afrikai ország demokratikusnak vallja magát az elnöke Idris Déby, volt ezredes, és katonai puccsal vette át a hatalmat. Állandó francia helyőrség van különböző fontos városaiban és csomópontjain. A francia gyarmati helyőrség az úgynevezett afrikai felszabadítás és „demokratizálás” után katonai asszisztenciává vedlett át, tehát semmi beleszólása nincs a politikába, de ez mégis megtörténik üzleti és európai népek védelme okán. Tudni való, hogy ha etnikai összecsapás és vérengzés tör ki, ami nem ritka, mindig a fehér embert teszik meg bűnbaknak. Ezért a francia katonaság felügyeli a repülőteret a fővárosban N’djaménában. Itt zajlik a francia katona élete négy hónapig őrtség, kiképzés és hadgyakorlatozás közben.

Említésre méltó a közelben található szórakozóhely, a „roses de vents” vagyis a *Szélrózs*...

Erdekes hely. Inni és enni lehet a helybeli fehérmépekkel, vagyis inkább fekete nőekkel, két szoba van hátul matracokkal, amelyek gyakori használat miatt soha sem hűlnek ki... A sötétségben tapogatózva, gyakran megtörténik, hogy idegen testrészeket érintünk, nem azért, akivel oda belépünk. Olyan is volt, hogy hirtelen riadó után bajtársam zöld sapkája helyett más fegyvernemhez tartozó kézzel jelentkezett az őrszobán.

Az ilyen estéken sűrűn elhangzik a „chéri paye moi un gala”, vagyis „Drágám, fizess nekem egy Gálát”-helybeli sört. Sajnos a tisztálkodás nem annyira gyakori és alapos, tócsákban összegyűlt esővizet használnak a lányok.

A laktanyában vigyázni kell ruhateregetésnél, mert gyakran megtörténik, hogy szárítás közben lába kell a zokniknak, a gatyáknak és az ingeknek. Fekete bajtársamnak mondták, hogy jobb, ha leveszi nyakáról az aranyláncát, amikor kimenőre megy. Nem hallgatott az okos szóra, mert mint mondta, ő itt a sajátjai között, otthon van. Ötszáz méterre sem jutott a laktanyától és máris letépték láncát és elfutottak vele. Jó lecke volt. Miden váltás után megtörtént, hogy az őrtorony alatt lármázó gyerekek márkás órákat ajánlottak eladásra, persze előleget kértek, hogy elhozhassák, aztán se pénz se óra. De egy másik alak rögtön azt ajánlotta, hogy egy kis pénz ellenében elhozza a tettest. Itt már tényleg nagyon hiszékenynek kellett lennie az embernek, hogy megjárja...

Este árusok jönnek, kijelölt helyükön ékszereket és többé vagy kevésbé ijesztő maszkokat, és faragványokat ajánlanak, meg mintás szőnyegeket.

Legszebb élményeim azok a kéthetes kiruccanások, melyeket a századommal tettem, a „turné province” vagyis a falusi körutak. Tizenkét teherautónkba mindenki és minden befért, a padok alatt vízzel töltött palackok és konzervek. Teljes ellátást vittünk az egész tourné idejére. A francia konzervcsomag egy napi teljes ellátásra elegendő: kávé, tejpor, leves por, karamella, keksz, melegítő készlet. Két konzerv, két különböző menü főtt étel nem rossz, kérem szépen! Tudjuk, hogy a francia nép szeret henecegni rafinált konyhájával, na, de miért ne henecegnék a katona mentijével is! Persze, ezt is meg lehet unni, ezért esténként tésztát főztünk paradicsomszósszal és pirított hagymával. Időnként kecskehús is akadt. A sivatagi táj, a hullámos homok dűnék, a messzeségbe vesző tájak feledhetetlenek. A nap korán nyugszik, este hatkor már koromsötétség van. A összecsukható katonai ágyon, a szünyogháló alatt az eget bámulva felidézünk sokféle emlékeinket. Az égbolton milliárdnyi csillag ragyog, nyugalmas még akkor is, ha a homokvilág éjszakai motoszkálása, a lepkék vibrálása, és miegyéb duruzsolás, a sokféle utánozhatatlan nesz és zaj ébren tartja érdeklődésünket. A nappali hőség ellentétje ez.

Az ötven fok körüli hőmérséklet nem riasztja el a sivatagi népek üzletelő kedvét. A mai napig nem jöttem rá, miképpen lehetséges az, hogy akárhányszor megállunk valahol, valamennyi emberi településtől messze, negyedóra leforgása alatt mindig ott termett valaki, gyalog érkezett és hideg Colát hozott...

Afrika északi része felé közeledve, a nyolcvanas évek libiai támadások nyomaira bukkantunk. Elhagyott szovjet típusú páncélautók sokasága mutatta, hogy ott harcok

folytak a csádi hadsereggel szemben. A terepjárókra szerelt nehézgéppuskások ügyesen kijátszották és megsémisítették a líbiai Gadaffi támadó seregét. Faya Largeau oázisában, a pálmafák között elhagyott rakéták között és töltenyhüvelyek sokaságán járunk.

Parancs nélkül tovább nem mehettünk, ott kezdődött a lázadók földje.

Fennebb, a Tibesti hegyekben, ahova senki sem merészlik, kormányellenes erők garázdálkodnak, és még most is, az ország ketté van választva.

Hét év után volt szerencsém újra visszatérni Csádba, de a helyzet nem változott.

Következő utam Szarajevóba vezetett. De ez már egy másik történet.

Tar K. Imre

„Mint száműzött, ki vándorol sűrű éjjen át”
Neufeld Robert rovata

Mi micsoda és miért?

Kedves Olvasó! Ebben a rovatban most egy rövidebb, talán három, esetleg négy részből álló sorozat indul, amelynek a fenti címet adtam. Természetesen a zene világáról lesz benne szó, mint ahogyan az ebből az ismertebből is világos. Ez az első rész egy kis zeneszereteti általánossággal kezdődik, majd átmegy a szimfóniák fogalmára. Mint azt a lentiekben is írom, erről a témáról, de minden más zenei témáról, ezerszer ennyit is lehet írni, és már írtak is, nálamnál sokkal jobb tollú, jobban felkészült tollforgatók. Remélem, ez nem fogja a kedvét elvenni, és elolvassa ezt a kis bepillantást a klasszikus zene világába. Kezdjük tehát el. Amikor egy hangversenyen egy-egy kedvenc mű előadását látjuk és hallgatjuk, főképpen a zene szépségét élvezzük, de figyeljük az előadó művész virtuozitását, sőt, a sokszor érzékelhető zenei felfogást is, amelyet a karmester és a zenekar fejez ki. Ezek, a zene élvezetéhez szorosan kötődő dolgok sem kerülnek el figyelmünket, mert ezek is élményt jelentenek számunkra. Már csak azért is, mert minden zongoravagy hegedű-virtuóz, de karmester is a maga módján, kisebb, de nem jelentéktelen különbséggel adja esetleg át nekünk az illető darabot, tehát nem tartja be szigorúan a partitúra előírásait, hanem bizonyos "művészeti szabadságot" enged meg magának. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ugyanaz a zenekari mű, két egymást követő előadás során és két különböző karmester vezetése mellett, nem hangzik el egyformán. Az eltérések a műkedvelő számára kevésbé észrevehetőek, míg a szakértők és kritikusok sokszor éppen ezekre figyelnek legjobban, nagyban ezek után ítélik meg az előadás minőségét. A partitúrától eltérő megoldások visszavezethetők a karmesternek, a darabbal szemben mutatott felfogására, a darab mögött megbúvó, a szerző által egy vagy más módon közölt képről, gondolatról, vagy adott esetben éppen fantáziáról, tehát arra, hogy mindezt miképpen éli át. Mert saját felfogása szerinti, ő apróbb változtatásokat tehet. Azon egyszerű oknál fogva, hogy a zeneszerző, habár zenei szándékait a hangjegyekkel már kifejezte és a partitúrát megfelelő zenei utasításokkal el is látta, nem

mindig olyan biztos a dolgában, hogy a saját elképzeléseit ne engedné befolyásolni. Természetesen csak bizonyos mértékben. A szerző, habár meghatározta melyik hangok legyenek egész vagy félhangok, meghatározta a tempót, kitett minden szünetjelet és minden jelzést, például „F o r t e ” (e r ő s e n) , „Pianissimo” (nagyon csendesen), vagy „con moto” (módjával), azt mégsem írta elő, hogy a dirigensnek mindazt szolgamódra követnie kell. Vegyük csak példaként Arturo Toscaninit és Bruno Waltert és a kettőjük vezette, Beethoven Ötödik szimfóniának előadását. Toscanini igazi olasz temperamentuma kezében a pálcát olyan tempóban vezeti, hogy az ő előadásában a mű teljes két és fél perccel hamarabb ér véget, mint Walter pálcája alatt. És ez kedves olvasó, egy szimfóniánál nem kis dolog, ezt még a műkedvelő nézők, illetve hallgatók is észreveszik. Hasonló jelenség, a "művészeti szabadság" jogának sok esetben nem is szerény kihasználása, ma már a színpadon is előfordul, egy-egy operaelőadás során. Vannak énekesek, akik megegyeznek a dirigenssel, hogy olykor-olykor csillogtathassák hangjuk "mesés gyönyörűségét". Különösen, amikor film- vagy tévéfelvétel készül az előadásról, amelynek esélye van aztán az egész világot bejárni. Ilyenkor születik egy-egy magas D magas C helyett, ilyenkor tartja ki az áriát éneklő énekes a kottában előírt, befejező hangot kétszer vagy akár háromszor is olyan hosszsan, mint ahogyan azt a szerző előírta. Előfordul olyan is, hogy az est nagy csillaga bejelenti, hogy ma magas C-t nem tud kiénekelni, tegyék le az illető áriát fél hanggal lejjebb. Semmi probléma, mert a közönség ebből úgysem vesz észre semmit. De lehet olyan eltérés is a szerző szándékától, hogy az általa előírt négy nagybőgő helyett a zenekarban csak kettőt, két fagott helyett pedig csak egyet szólaltat meg a karmester, miközben az előírt két angolkürtöt két máshogyan hangzó rézfúvóssal helyettesíti, mert a szomorúságról, amely az angolkürt jellege, nem az a felfogása, mint a szerzőé volt, amikor a művet komponálta. De térjünk vissza a fenti címre, "mi micsoda és miért". A cél itt, egy kis magyarázatot adni arról, hogy miért szimfónia a szimfónia. Vagy arról, hogy honnan származik az egyik elnevezése és honnan a másiké. A későbbiekben majd visszatérek a különböző zene-

kari művek háttérének magyarázatára is, de itt maradok a szimfóniánál, mert több hely, több idő nem áll rendelkezésemre. És a szimfóniákról, mint a zeneirodalom egyik fő ágazatáról, lehetne ezerszer ennyit is mondani, mint amennyi itt elfér. De akit a dolog igazán érdekel, azok számára ajánlhatom a szakirodalmat vagy az Internet-et. Szóval, mi is a szimfónia? Maga a szó görög eredetű, együtthangzást, összhangot jelent. A zene terén ez azt az összhangot jelenti, amelyet egy-egy több tételből álló, nagyobb zenekari műre értünk, és amelyben a tételek, de a tételeken belül maguk a témák is, összhangban vannak egymással. Ezt legkönnyebben akkor tudjuk a gyakorlatban hallani, amikor egy szimfónia előadása során észre vesszük, hogy az első tételben hallható egyik-másik zenei téma a későbbi tételek során visszatér, sok esetben nem is egyszer és legtöbbször a zenekar különböző hangszereinek révén. Amit az első tételben a vonósoktól hallottunk, azt a második vagy harmadik tételben a fa- vagy rézfúvósok adják vissza, hogy még később esetleg együttesen térjenek vissza rá. Egy másik oldala az összhangnak maga a zenekarban uralkodó, a különböző hangszerek, hangszercsoportok közötti megszerkesztett harmóniák, amelyek a zeneszerető fülnek annyi szépséget jelentenek. Kérdezhetnők, miért van gyakran neve egy-egy szimfóniának? Mert nem mindig van neve, de sokszor mégis van. Miért, és honnan került elő? Ha szimfóniákról esik szó, leghamarabb valamelyik Bbeethoveni, haydni vagy mozarti remekmű jut eszünkbe, habár a zenekari művek berkeiben kissé jártasabbak esetleg Mahlerre, Brucknerre, Csajkovszkijra, Schubertre vagy Sostákovicsra is gondolnak. Szögezzük le egyszer s mindenkorra. Habár a zeneszerzők között stíluskülönbség állhat fenn, az úgy nevezett "zenei szépség", tehát a fülnek olyan jóleső harmóniák nem mindegyikükénél mutatkoznak, mert a romantika zeneszerzői annak a lassabban mozgó, harmóniaigényes időszaknak zenéjét szereztek, amelyben éltek, a maiak pedig napjaink rohanós életképét tárják elének egyes zenekari műveikben. És mégis, akármelyik zeneszerzőről is van szó, a múlt századok vagy a mi napjaink alkotóiról, az adottsága, zenei készsége, alkotóképessége mindegyiknek egyenértékű. Ludwig van, vagy Wolfgang Amadeus nem volt tehetségesebb, mint Mahler vagy Bruckner vagy Sostákovics vagy korunk modern zeneszerzői, Igor Sztravinszkij, Bartók

Bérta, Vaughan Williams vagy Leonard Bernstein. Ennek ellenére, a szakértelem azt tartja, hogy a szimfónia Beethoven művészetében érte el fejlődésének csúcspontját. Ő megőrizte a forma alapsémáját, de kitágította, monumentálissá építette a tételek kereteit. De ez semmiképpen nem mond ellent annak, ami a zeneszerzői adottságról az előző mondatokban áll. A szimfóniák, születésükkor, nem mindig kapnak nevet. A legtöbbnek nincs is neve, kihirdetve csak a hangnemet és a sorszámot adják meg. Például Haydn 13. szimfóniáját a műsorfüzetben így jelölik: "Haydn, 13. D-dúr szimfónia". A megjelölést sok esetben még egy szám, úgy nevezett "Opusz" követheti, például "Opusz 44. Ez jellemző a legtöbb szimfóniára, de van sok olyan is közöttük, amelyeket névvel is elláttak. És ha már Beethovent megemlítettük, megemlítendő az is, hogy például a Hatodik szimfónia a Pastoral nevet magától a szerzőtől kapta. Úgyszintén ő adott nevet a Harmadiknak is, amelyet Napóleon irányában érzett tiszteletére írt. A hadvezérből később azonban kiábrándult, amikor az magát császári rangra emeltette, ezért Beethoven a művet "Eroica" címmel látta el. Az Ötödik szimfónia névadása már kevésbé bizonyított. Beethoven állítólagosan azt mondta az első tétel főtémájáról, hogy „Így zörget a sors az ajtón”, ebből eredne, hogy az Ötödiket azóta mint Sors szimfónia emlegetik. Az, hogy a Kilencedik az Öröm nevet kapta, magától értetődő. A szimfónia utolsó tétele Schiller "Öröm" című ódájára írt kórossal záródik. Melleleg ez a tétel lett az Európai Unió himnusa. Sosztákovics hetedik szimfóniája a Leningrád nevet kapta, a város 900 napig tartó, kegyetlen, de sikertelen ostromának emlékére. Mozart és Haydn szimfóniái között van több, amelyek nevet kaptak, például a Jupiter (Mozart legutolsó szimfóniája), vagy Haydn Die Paukenslag (Üstdobütés). Ezek a nevek vagy a szerzők fantáziájának szüleményei, mint ez a Mozart szimfóniánál áll fenn, vagy valami tárgyi dolog van mögöttük, mint például a Haydn szimfóniában többször előforduló és nyomatékos zenei szereppel bíró üstdobütés. Schubert kilencedik, C-dúr szimfóniáját „A Nagy” néven szokták nevezni, mert monumentális, amíg a nyolcadikat a „Befejezetlen” címet viseli, mert csak két tétele készült el teljesen, amíg a harmadikból csak kilenc ütem zenekarra és körülbelül fél-száz zongorakivonat formájában. Hát kedves olvasó, zenebarát, most ennyit,

habár, mint már említettem, ezerszer ennyit is lehetne a szimfóniákról írni. A továbbiakban még majd visszatérünk a többi zenekari műre is. Addig csak azt kívánom, hogy sok szép zenei élményben legyen része.

A mondanivaló

Az, hogy a zeneszerzők zenei képessége, Isteni adottsága kényszeríti remekműveik megírására, nem vonható kétségbe. Jó, valljuk be! Vannak zeneszerzők, akiknek egyes darabjai, vagy nagyobb művei a romantikára és élvezetes dallamokra éhes fülnek kevésbé élvezetesekek, legrosszabb esetben talán még kakofóniáknak is nevezhetők. De a „nagyok” művei ilyesmikkel nemigen traktálnak bennünket, zeneimádókat. Egy Mozart vonósnégyes, egy Liszt zongoradarab vagy egy Verdi opera minden zeneimádó igényeit kielégíti, ezeket nem lehet megunni, ha egy ilyen darabot vagy részletet közvetít a rádió vagy a TV, akkor nem keresünk más állomást vagy csatornát. Nem. Akkor vagy megállunk bokros teendőink közepette és hallgatjuk a mesés melódiákat, vagy leülünk egy székre vagy be egy kényelmes fotelbe, és onnan élvezzük a zene hangulatkeltő, szívet, lelket nyugtató szépségét. Ezt illetően olvastam valahol, hogy Mozart zenéje jótévé hatást gyakorol lelki egyensúlyunkra. Például a 21. zongoraverseny második, Adagio (lassú) tétele, amelyet itt, északi körökben, mint "Elvira Madigan" versenynek neveznek, utalván a hatvanas évek végén játszott, ezzel a címmel bemutatott svéd filmre, amelynek kísérőzenéje volt. De nyugtatóan hat Cherubino második áriája is a Figaro házasságából (Voi che sapete) és egy sereg más mozarti harmónia. Igen, ilyen és ehhez hasonló jó érzéseket kölcsönöz a hallgatónak minden klasszikus vagy preklasszikus zeneszerző műve, ha az ember az ő zenéjüket szereti és értékeli. Szóval, a zeneszerzőt művészi képessége kényszeríti zenéjének megszerzésére. Számára ez a képesség nyelv, amelyet beszélnie kell, amelyen keresztül ő a világ tudomására hozza azt amit érez, ami benne lakozik és aminek általa születnie kell. Ennyit magáról a zenéről. Na és a mondanivaló? Hát az nem maga a zene? Nem fejezi ki a zene azt, amit a szerző mondani, közölni akar? De igen. Legalábbis nagy részben kifejezi. A zene, a dallamok, a vezérszólam, a többi szólamok egybehangzása, a darab egységes harmóniája,

mind, mind mondanivaló. A Claire de Lune, a francia Debussy egyik mesterdarabja, teljes tündöklésében tárja eléink a Hold fényét. Meghallgatásakor az igazi zenekedvelő még folyót vagy tavat is lát esetleg, amelynek felszínén a Hold fénye tükröződik. Az Ötödik szimfónia első ütemeiben elhangzó négy akkord hallatán az érző ember szinte lemerevedik, mert hallja, érzi, hogy nem is az üstdobok dübörögnek, hanem maga a Sors hírvivője dörömböl az ajtón, a hírvivő, aki esetleg magáról a közelgő Végzetről hoz hírt. És van e hihetőbb megtestesülése a Gonosznak, mint a Faustban megszólaltatott Mefiszto, amikor az Aranyborjúról énekel? Már a bevezető szólamok is felrázzák az embert, de ami aztán következik, amikor Sátán rákiált a körülötte nyüzsgő sokaságra, hogy „Eladó az egész világ!”, akkor az érző ember, maga is a sokaság tagja, megint csak lemerevedik, amint saját gyarlóságát kényszerül belátni. Szóval van magában a zenében is mondanivaló. De ez nem mindig elég. Egy-egy szólóhangszerre írt darabnál vagy egy-egy zenekari műnél elegendő lehet, de ha például operáról, operetről, vagy más fajta színpadi zeneműről van szó, akkor már nem. És ha maradunk az opera világánál, ott maga a történet tartalmazza a mondanivalónak azt a részét, amelyet a zene nem tud átadni. És itt nemcsak a közönségnek történő átadásra utalok, tehát a szöveg eléneklésére, amelyen keresztül a közönség megérti a cselekményt, hanem arra az ihletre, amelyet a szerző kap a feldolgozandó történet olvasása, tanulmányozása folytán, és amelyet a történet szereplőinek sorsa ébreszt benne. Vegyük példának Verdi Rigoletto című operáját. A történet, egy középkori herceg udvarába enged bepillantást nyerni, ahol az opera fő alakja, az udvari bolond, púpos, és kimondhatatlanul keserű Rigoletto, hol ezt a főurat, hol azt sértegeti félig viccesen, félig komolyan, hogy urát, a herceget szorakoztassa. Amikor ezt a napi, kegyetlenül gyűlölt munkáját befejezte, hazasántikál, hogy a hercegtől és dölyfös főuraktól mentes otthonának békéjében egy pár órára megnyugodhasson és egyetlen, féltve őrzött lányával apai szeretetet éreztesse. Ezt a békét teszi a herceg és az őt körülvevő főurak aztán tönkre, ezt a szeretetet változtatja aztán át bosszúvágyra Rigolettónak, a herceg és az udvaroncok felé táplált gyűlölete. Ez a vérbe és kétségbeesésbe torkolló történet, minden olyan té-

nyezőt magába foglal, ami az opera, de minden opera mondanivalója. Benne a fő mondanivaló a szerelem és a szeretet. A herceg tényleg beleszeret Gildába, az apa Rigoletto majomszeretettel veszi körül leányát. De a mondanivaló Rigoletto bosszúvágya is, amelynek nemcsak Gilda meggyalázása az okozója, még ha fő okozója is, de nem csekély fokon a herceggel szemben, talpnyaló, dölyfösködő udvaroncáival és az egész ledér életmóddal szemben táplált megvetés is. Az opera fő mondanivalója tehát, mindent összevetve, az egyszerű, békére és szeretetre vágyódó ember világának szembeállításával azzal a képmutató, fellengzős, egyéneiben egymás ellen acsarkodó, erkölcs-telen világgal, amelyben a főhősnek élnie kell, és amely felkelti megvetését, majd gyűlöletét. És ez nemcsak a történet Rigolettójára vonatkozik, hanem mindannyiunkra, és mint már mondtam, ez tulajdonképpen a mű fő mondanivalója. Verdi az operán keresztül tanítani akar. „Válasszatok az egyszerű, szeretettel teljes életet, fordítsatok hátat annak a másíknak”, mondja nekünk. És ez nemcsak az ő, nemcsak a Rigoletto mondanivalója. Ugyanez, még ha más környezetben és változatokkal is, a Tosca, az Aida, a Lammermoori Lucia, és sok-sok más opera mondanivalója is. Azazhogy volt akkor, amikor a szerzők ezeket az operákat megírták. Ma más a helyzet. Akik ma elmennek egy-egy operát megnézni, azt főképpen a színház, maga a darab nyújtotta élmény miatt teszik, és nemigen gondolnak arra, hogy mi is tulajdonképpen az eszmei mondanivaló egy-egy mű mögött. A mai világ embere tömérdek információt kap a médiákon keresztül. Nincs tehát szüksége arra, hogy egy-egy zenemű vagy könyv mondanivalójából vonja le a folyó életére érvényes következtetéseket. Legalábbis a többségnek nincs. Ennek a mai rendezők, a mai operaházak tudatában vannak, és ezt sok esetben meg is próbálják ellensúlyozni, amikor a cselekményt eredeti korszakából kimozdítják és beillesztik a mai élet körülményeibe, hogy ezzel a mai nézők előtt is kiemeljék azt a mondanivalót, amelyet a szerző a maga idejében szándékozott átadni a közönségnek. És ez sok esetben sikerül is. De még ha ez nem is történik meg, ha a mondanivaló nagyjából el is vész egy-egy mai előadás során, a zene szépsége szerencsére továbbra is rendelkezésünkre áll. És annak élvezetét a magam részéről melegen tudom mindenkinek ajánlani.

Az opera és a politika

Minden irodalmi műfaj, legyen az próza, vers vagy dráma, elkerülhetetlenül a politika eszközévé válhat, ha a szerző ennek megfelelően alkotja meg művét. Csak egy-két példát említenék, amelyek szinte kiválnak a művek sokaságából. Az egyik Emile Zolának, a nagy francia írónak cikke az akkori francia elnökhöz, „J'accuse!” (Vádolok!) címen, amelyben síkraszáll a hazaárulással hamisan vádolt Alfred Dreyfus katonatiszt mellett, ezzel felrázva nemcsak a francia belpolitikát, de az igazságszolgáltatást is. Petőfi forradalmi versei, például az „Akasszátok fel a királyokat” vagy az „Egy gondolat bánt engemet” de Arany János balladája, „A walesi bárdok” is ide tartozik, mert hiszen a ballada tartománya tulajdonképpen a Habsburg elnyomatástól szenvedő Magyarország. A világirodalom tele van ilyen művekkel, és akkor a régi görög drámákat meg sem említettük. Ezeket sok esetben egyenesen azért írták, hogy egy-egy égető társadalmi problémára rávilágítsanak. Na de térjünk az operákra. A politikai célzások, sok esetben az egyenes rámutatás, ebből a világból sem hiányzik. Beethoven egyetlen operája, a Spanyolországban lejátszódó Fidelio, tulajdonképpen felzúdulás az Európában több helyen uralkodó zsarnokság ellen. A darab Don Pizarrója, ennek a zsarnokságnak képviselője, az ő veresége, képletesen a zsarnokság veresége is. Puccini, legtöbbször játszott operájában, a Tosca-ban szintén a zsarnokság, az elnyomatás ellen emeli fel hangját. Sőt, ő ebben a nagyszerű operában még a papság és a vallás képmutató képviselői ellen is szót emel, amikor a véreskező rendőrfőnök Scarpia, miután kémjeit Toscára szabadította, és ezzel a festő Cavaradossit halálos csapdába ejti, letérdepel a templomi oltár előtt, és miközben a kórus Te Deumot énekel, keresztet vet és Istenhez fohászkodik. Mi ez, ha nem egy politikai állásfoglalás a szerző részéről? Verdinél sem látunk meghunyászkodást, ha az osztrák elnyomatásról van szó. Nem véletlenül választotta a meggyilkolt svéd király, Harmadik Gusztáv történetét „Álarcosbál” című operájában. Verdi olyan politikai körökkel érzett közösséget, akik királygyilkosságtól sem riadtak volna vissza. Megírta tehát az „Álarcosbált” de bemutatni nem tudta, mert az osztrák cenzúra király-

gyilkosságot még a színpadon sem tudott elfogadni. A zene viszont olyan elbűvölően szép, az olasz nép olyan nyomatékkal követelte az előadást, hogy a cenzúra végül talált megoldást. Ha Verdi, mondta ki, átírja a szereplők nevét, ha a cselekményt áthelyezi egy olyan helyre, ahol nem király, hanem valami más, magas tisztséget viselő főúr szerepel helyette, akkor előadhatja az operát. Így is lett. Gusztáv királyból Ricardo lett, Boston város helytartója, Ankarström grófjából, a stockholmi királygyilkosból pedig Renato, a helytartó jobb keze. A zene pedig maradt az eredeti. És milyen zene! Nos, mi volt ez a céció, ha nem egy politikai húzás az osztrákok részéről? A szabadságvágy, ami tulajdonképpen az egész olasz nép szabadságvágya is, Verdiben összpontosul. Ő nemcsak az Álarcosbálban foglal állást a szabadság mellett, megteszi ezt ő a Don Carlosban is, ahol Carlos és barátja Pósa, Flandria szabadságáért kész életét adni (és Pósa adja is). Verdi mindig annak a pártjára áll, aki a szabadság oltárán áldozni kész. És ő nincs egyedül, mert az alkotók sorában sok más híres ember is áll, aki ugyanígy cselekszik. A mi költőink egyikének-másikének politikai nyomatékkal bíró munkásságáról már tettünk említést. Adyt és József Attilát sem szabad itt kihagyni, de voltak mások is, külföldiek is, írók és költők, akik egyes műveikbe politikai töltetet öntöttek. Arthur Köstler Sötétség délben című regénye, vagy Szolcsenyicin számos munkája, Pablo Neruda költeményei, mind, mind politikai felszólalások. De, hogy az operánál maradjunk, befejezésül ismét meg kell említsük saját, nagy zeneszerzőnket, Erkel Ferencet. Már maga a Hunyadi László is problematikus darabnak bizonyult, mert a császári Bécs politikai irányzatokat vélt látni benne, ezért akadályokat gördített az útjába. De műveinek politikai nyomatéka igazán a 48-as forradalom során mutatkozott. Például 1848. március 15-én, amikor a Nemzeti Színházban szomorújáték volt másorra tűzve. Ezt a közönség nem hallgatta végig, hanem helyette magyar színdarabot követelt. Először a Bánk Bánt vették elő, aztán, közkívárra a Hunyadi Lászlót és a Himnusz-t játszották el. Nos, Kedves Olvasó. Ez a kis gondolatfuttatás nem éppen a zene világának mélységeibe vezetett, mégsem lett volna szabad mellőzni. Mert mint ahogy azt a bevezető sorokban mondtuk, a politika még az operák világában is megtalálható. És erre még érdemes lesz visszatérni.

A világ magyarságának fesztiválhangulatú találkozója Balatonlellén

Négy napon át, nyolc helyszínen több mint száz programra kerül sor az I. Magyar Világtalálkozón, - június 30-a és július 3-a között – Balatonlellén. A világ számos országából, az összmagyarság valamennyi korosztályából várják a résztvevőket, s e fesztiválkeretű rendezvénysorozaton a kultúra, a tudomány, a művészet, a gazdasági élet és a sport világának jeles képviselői mutatkoznak be – *hangzott el a Budai Várban megtartott, nagy médiaérdeklődéssel kísért sajtótájékoztatón, Joó Géza, a rendezvény egyik szövivőjének tolmácsolásában, miután a jelenlévők meghallgatták Pintér Tibor előadóművész énekét.*

A Szervező Bizottság elnöke, dr. Tanka László elmondta: a Világtalálkozó megrendezésének alapját, a külhoni magyarság körében végzett közel másfél évtizedes *kapcsolatépítés, a médiaháttér, a különféle rendezvények, a terebélyesedő Világklub-hálózat* jelenti, s céljuk, hogy megteremtsék a *határokon átvívelő* sokszínű és kölcsönös előnyökre épülő *kapcsolatkialakítás és együttműködés lehetőségét*. Az üzenete: a hagyományaink és értékeink mentén történő összefogásunk által legyünk ismertek a világban.

Balatonlelle lakossága szeretettel várja az idelátogatókat, s mindent megtesznek annak érdekében, hogy kellemesen érezzék magukat a vendégek, mondta Kenéz István, a város polgármestere, hozzá téve, hogy a lleliek jelentős része aktívan is részt vállal a teendőkben. Nagyvárad-Kis Anna konferenciaigazgató arról beszélt, hogy a *Magyar-Lengyel Barátság Napja*, valamint a látványos megnyitó ünnepséget követően *Magyarsághíd, Hungarikumok a nagyvilágban* címmel a magyar-magyar együttműködésen alapuló lehetőségeket tekintik át, de a *karitatív és egészség* témakörökben is rendeznek fórumokat. – ez utóbbi témakör fővédnöke Schmittné Makray Katalin, a Magyar Köztársaság Elnökeinek felesége, szakmai védnöke pedig dr. Kardeván Endre, a Vidékfejlesztési Minisztérium államtitkára.

A Világtalálkozó tíz *nemzeti standján* találkozhatnak majd az érdeklődők a különböző országokból érkező magyarokkal, ahol a személyes kapcsolatok kialakítására nyílik lehetőség – erről Fedor Aliz, a Találka Tér szervezője beszélt.

Számos szórakoztató programra is sor kerül, s a neves előadóművészek (*Demjén Ferenc, Pataki Attila, Keresztes Ildikó, Tamás Gábor, Király Viktor*) fellépése mellett különféle eseményekre is sor kerül, így megválasztják a 20 jelölt közül a *Magyarok Világshépeét, a Világtalálkozó szépségkirálynőjét* – erről Both József és Nándori József szervezők beszéltek, (bővebb információ: www.magyarokvilagshepe.hu). Vincze Magdolna, a MÁV-START Zrt. képviselőjében bejelentette, hogy 50 %-os

alkalmi menettérti kedvezménnyel támogatják a rendezvényre érkezőket. Ugyancsak elhangzott, hogy *március 16-tól* már számos helyszínen, - így a www.vilagtalalkozo.hu honlapon is - kaphatók, jelentős kedvezménnyel a belépőjegyek, s több településről kirándulóbuszokat indítanak egy-egy nap programjaira.

A Világtalálkozó alkalmából, tölgyfából faragott, több mint két méter magas, *Megmaradásunkért* emlékművet avatnak, (Farkaslaki Jakab György erdélyi faragó művész felajánlása), amelynek a talapzatába a találkozó résztvevőinek Üzenet az utókornak elnevezésű egy mondatos üzeneteit helyezik majd el, amelyet csak ötven év múlva lehet majd kibontani... Az emlékmű kicsinyített mása képezi *A Világ Magyarságáért* elismerést, amelyet a világ különböző országaiban élő hat olyan személy vehet át, akik sokat tettek itthon és külhonban magyarságunk fennmaradásért.

Főlsorolni is nehéz lenne, mi minden szerepel még a programokban: Csillagok, csillagok folklórfesztivál, táncház, Csárdáskirálynő színházi előadás, Nemzeti Lovagi Torna Bajnokság, igazi falusi lagzi, helyszíni házasság megerősítéssel, veterán autós találkozó, sólyomreptetés, íjászverseny, nemzeti ulti bajnokság - s minderről folyamatos élő internetes közvetítés, s Üzenőfal - szerte a nagyvilágba.

A Hungarikum Falu, a Kézművesek Utcája, a Bor és Pálinka Falu, a Magyar Ízek Utcája, s a Kárpát-medence konyhája, s az ezen termékeket megjelenítő standok tucatjai kiemelt figyelmet kapnak – erről Kéki Hilda, a gasztronómia területének irányítója, a budapesti Székelykapu Étterem tulajdonosa beszélt, aki mondandóját követően ízes finomságok kóstolójára hívta meg a sajtótájékoztató népes közönségét, s megismerhették a világtalálkozó kabaláját is, a magyar pulit. (Bővebb információ az *iroda@vilagtalalkozo.hu* email címen kérhető)

Elismerés

Örömhír, hogy kitartó munkatársunkat, **Dr. Szalontai Évát** a Magyar Újságírók Országos Szövetségének Elnöksége, a Magyar Sajtó Napja alkalmából **Aranytoll**

kitüntetésben részesítette.

Szalontai Éva a **Magyar Liget** alapítója óta munkatársunk, a MÚOSZ Életmód Szakosztályának elnöke, akkreditált ausztráliai újságíró, a Panoráma Világlap tudósítója. Bölcsészdoktor,

agrártanulmányokat is folytatott, a magyar futómadár tenyésztés (emu) vezéralakja, sok ezer, több nyelven napvilágot látott újságcikk, tanulmány és szócikk szerzője. Kitüntetésével lapunk is a haza éltető figyelmébe került. További eredményes munkájához erőt, egészséget kívánunk szeretettel.

A Magyar Liget szerkesztősege

Ki a magyar?

Én nem vagyok magyar? – kérdezhetné volna Adyt idézve, legutóbbi rövidpályás úszóvilágbajnokunk, a mellúszás világcsúcstartó királynője, amikor ötven csillagos-sávos lobogóról másolt emblémás úszósapkáját rázogatva, kikászolódott a medencéből, és feltekintve a magyar tévé közvetítőkalitkájába, belehallgathatott volna riporterének öt dicsérő, de hidegen tárgyilagos szövegébe. Ezek szerint Soni Rebecca, az Egyesült Államokban született, nagyszülei és szülei magyarok, maga is beszél magyarul. Ezt többször és többféleképpen is hallhattuk a világbajnokság idején, mert ez a lány kitűnő sportoló, érmei többnyire arany színben pompáznak. Magától értetődően jó lett volna, ha megszólaltatják, hogy derék úszóink jó szerepléséből adódó büszkeségünket tetéztve, többet megtudjunk erről a magyar lányról. S kellett volna, azért is, mert ezen az úszó világbajnokságon, az anyaországiaknak nem jutott arany.

Ha pedig megszólalhatott volna az is kiderül, hogy becsületes neve Sóni Rebeka. Nagyapja, Sóni Pál kolozsvári egyetemi tanár, író, a hatvanas évek végén megjelent *A romániai magyar irodalom történetének szerzője*. Nagyanyja, Sóni (Molnár) Erzsébet, akinek Rebeka a legkedvesebb unokája, kolozsvári újságíró kollegám volt. Férje halála után gyerekei kivándoroltak, őt kurtán-furcsán menesztették a laptól. Családegysítés nyomán került az USA-ba. Kezdeményezésére tizennégyezer nyugati magyar aláírását gyűjtöttük össze, Tőkés Lászlót ajánlva a Nobel-békedíjat odaítélő bizottság figyelmébe.

Sajnos, levelezésünk évekkel ezelőtt megszakt.

A Magyar Liget honlapján közöltem rövid hírt erről, amely nyilván, nem jutott az anyaországi hírközlők tudomására, ezért nyomban írtam az egyik sportlapnak, ahol köszönettel vették levelem, de nem kértek információmból.

„Köszönettel vettük a levelét,

de mi továbbra is Rebecca Soni-nak írjuk le az úszó nevét, lévén amerikai állampolgár. Hogy hogyan is ejtsük ki, az a tévés kollégák dolga, mi azért, mert ő magyar származású nem magyarosíthatjuk a nevét.” A mondat végét nem értettem, hiszen nem magyarosítani kell a nevét, hanem helyesen írni. Megpróbáltam meggyőzni a kollégát és picikét felháborodtam.

„Igen, de Caba Silagji (így írták a rendezők) ugyancsak magyar úszó nevét szabad volt Csaba Szilágyinak ejtenie a riporternek, pedig Szilágyi Csaba szerb állampolgár. Sajátos anyaországi felfogás, hogy a magyar nagyszülőkkel, magyar szülőkkel rendelkező Sóni -t Szoninak keresztelik. A bemon-dó még azt is jelezte, hogy Sóni Rebeka beszél magyarul, de

Sóni Rebeka nagyanyjával és Sóni Péterrel.

arra, hogy kis-interjút készítsen vele már nem volt érkezése. És csak azért, mert országában lekopott nevééről az ékezet. Így aztán kevesebbek vagyunk egy magyar világbajnokkal.

Ezek után valószínűleg a nevem Nem Tar Károly hanem, Karl Tar, hiszen svéd állampolgár vagyok. Románul Carol Tara voltam. Itt Svédországban lehettem a kolozsvári hídelvei református templomban, „magyar időben” pecsételt keresztlevelem szerint: Károly. Így ékezettel.

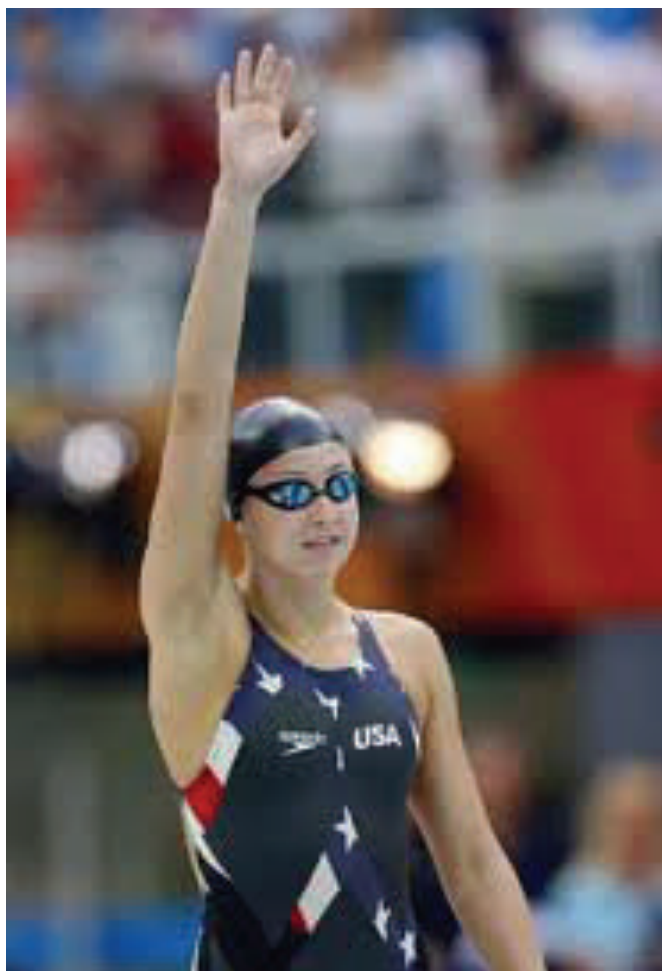
Ám a Pest-környéki falu lakója, akihez bekopogtam és Szabóékat kerestem, azt kérdezte, hogy azokat románokat keresem, akik a szomszédban laknak? Az sem véletlen, hogy útbaigazítót Sedlmayer Bernadettnek hívják. És persze, ő magyar! Igaza volt Reményik Sándornak:

Magyarok voltak Magyarország nélkül,
Magyarok vannak Magyarország nélkül,
Magyarok lesznek Magyarország nélkül,
Mert az országnál mélyebb a magyarság!

Na, de azért *ne hagyjunk fel a csüggedéssel!*

sport

Köszönöm, hogy megvédte az eklézsia becsületét, nem volt szándékom megszólalni a bemondót.”

Nem kellett volna ezt írnom, mert a következő - tipikusan anyaországi - választ kaptam:

”En nem becsületet védek, csupán tájékoztattam arról, hogy az írott sajtóban, pontosabban nálunk, miért is így jelenik meg Rebecca Soni neve. Mi nem „kiejtjük” a nevét, hanem leírjuk – a magyar helyesírás szabályai szerint.”

Volt egy kis időm, rögtön válaszoltam:

A téma az utcán hever- most éppen a porban. Amikor fiatal újságíró voltam kapva kaptam volna az ilyen alkalmon, feltettem volna az ékezetet az o-ra, és ezzel megmenttem volna a magyar sajtó becsületét is. KÜLÖNBEN AZ ÉLET SZÉP, MINEK BONYOLÍTSUK.

Meggyőzni akartam, sajnós sértésnek vette:

„Ha volt fiatal újságíró, akkor azt is tudnia kellene, hogy egy szerkesztőségben olvasószerkesztők és korrektorok nézik át az anyagokat, s én hiába teszem a betűre az ékezetet. S ha már ilyen stílus irányában indultunk el: szerintem a magyarság, no meg annak a tudata nem ezen múlik, de nem is innen kezdődik.

S nem hiszem, hogy rászolgáltam volna a kioktató stílusra, s arra, hogy egy számomra ismeretlen ember tanítsa nekem, mi a magyar.”

Ezt olvasva, elment a kedvem a további levelezéstől. Rég tudom, hogy vannak olyan agyak, amibe csakis lékeléssel lehet behatolni. Nem írtam ezt, mert ezzel csakugyan megsértettem volna. És egy ideje magam is rövidlátó vagyok. De még mindig érzékeny arra, hogy hazámban miként vélekednek egyesek azokról, akik egykor kitántorogtunk és egyelőre még nem rendelkezünk kettős vagy többes állampolgársággal.

Sóni Rebeka pedig nem valószínű, hogy magyar állampolgárságért folyamodik majd. Merthogy immár nincs olyan ország, ahol nevét helyesen írják. Annak ellenére, hogy felmenői magyarok.

És még az sem, még otthon sem szenzáció, hogy bár a New Jersey-i Freeholdban született, horribile dictu, beszéli az anyanyelvét.

Transsylvaniaicus

Lovagok bálja

Kristianstadban

Az Ághegy-Liget Baráti Társaságunk kezdeményezésére a Kristianstadi Magyar Egyesület rendezésében, május 7-én a Skandináviai Magyar Kultúra Lovagjainak első találkozója lesz, az a bál, amelyen vendégként megjelenik Nick Ferenc, a Lovagrend alapítója és számos képviselője, hogy elmélyítve a kultúrában sohasem elég, mindig gyümölcsöző együttléteinket, jobban megismerhessük egymás tevékenységét, módszereit, és ezáltal szorosabbra fűzhessük kapcsolatainkat az anyaországban, a szóróvidéken és az Európai Unóban élő magyarok között. Bizakodunk, hogy eljön majd annak is az ideje, amikor a gyakorlatban is követjük azt az új felfogást, miszerint **anyaországi, Kárpát-medencei, európai és külföldi** magyarságról beszélünk. Hinnünk kell ebben a felosztásban, hiszen az európai magyarság egy szövetségben, végül is egy nagy országban együtt van, összetartozásunk számos lehetőséggel jár, amit a jövőben ki lehet, és ki kell használnunk

Büszkén mondhatjuk, hogy a skandináv országokban immár többen is viselik a lovagi címet, s olyan magyarországiak is vannak közöttük, akiket, mert segítik az anyaországgal való kapcsolattartásunkat, svéd-magyar egyesületek javaslatára nyerték vagy nyerik el a megtisztelő lovagi címet. Meghívót kaptak a kristianstadi eseményre a következők lovagok:

Dr. Aniszi Kálmán egy. tanár, író

Dr. Bartha István egy. tanár, író

Berglund Ove könyvkiadó, fordító

Kasza Imre képzőművész

Kovács Ferenc író, költő, képzőművész

Molnár Gergely, a Kristianstadi Magyar Egyesület elnöke

Dr. Nagy Mária Lucia orvos

Nagy Zoltán, a Székely Ház Közhasznú Alapítvány elnöke, a könyvkiadó igazgatója

Plagge Wolfgang zeneszerző

Tamás Gábor előadóművész

Tar Károly író, költő, szerkesztő

Tóth Ildikó művelődésszervező, író

A svédországi Magyar (és Egyetemes) Kultúra Lovagjainak találkozója azért is kimagaslóan érdekes rendezvénynek ígérkezik, mert a Kristianstadi Magyar Egyesület éppen ebben az évben ünnepli fennállásának harmincadik évfordulóját. Három évtizeden át ez volt az az egyesület, ahol a svédországi magyarok a legnagyobb számban gyűltek össze, különféle kirándulásokra, bálokra, ünnepi előadásokra és minden okos rendezvényre. Valószínűleg, hogy mindezt nagyban elősegítette a jó rendezés, a körültekintő szervezés. A lovagi találkozón sem lehet ez másként. Megelőlegezve sikerét, remélem nem tévedtünk, s jövőre gondoltuk, amikor elsőnek neveztük a svédországi Magyar (és Egyetemes) Kultúra Lovagjainak találkozóját, tervezéskor a „lúd is legyen kövér”, serkentsünk mindenkit arra, hogy hagyományát teremtsünk az ilyen találkozóknak, amiből egyaránt csak nyernek az anyaországi és a skandináviai magyarok, mert az összetartást gyakorolva lehetünk többek, s érhetjük el nemes céljainkat.

A bál helyéről, időpontjáról és műsoráról tájékoztat a Kristianstadi Magyar Egyesület honlapja:

<http://www.kristianstadimagyaregyesulet.se/eviprogram.htm>

Ághegy-Liget
Baráti
Társaság

ALBT

Pusztai Péter kanadai grafikus
lovagokat köszöntő plakátja

Hírünk a nagyvilágban

Nem győzöm csodálkozni azon, hogy némely embereknek mennyire egyre jár az agyuk. Egyre többen vagyunk például olyanok, akik sürgős teendőink között nemcsak emlegetik, hanem tesznek is meg-számlálhatóságunkért. Évtizedekkel ezelőtt írta a kolozsvári napilap, bizony-gatta az Erdélyi kiskönyv-tár sorozatban *Magyar dolgok* címmel válogatott publicisztikákból szerkesztet kötet és mondja és írja mostanában a miniszterelnök helyettes, de itt van a tettekre buzdító lendvai Népujság, szerkesztője, a Kolozsvárról származott Csörtán Tünde, aki fejébe vette, hogy az anyaország határain kívül megjelenő újságokat, folyóiratokat leltárba veszi, ismerteti, s figyelmeztetésével buzdítja munkásait a folytatásra.

„A szónak súlya van. Sokan tudják, kevesen értik. ... és még kevesebben vannak akik úgy szereznek maguknak örömet, hogy másokkal kezdik. Még írhatnék erről, de ahhoz túl mélyre kell ásnom, nem akarom és különben sem mondanék újat” – írja Cs. T. levelében, amelyben arról értesít, hogy lapjaink sorra kerültek sorozatában.

(www.nepujasag.net) Különösen jól esik ez nekünk, mert mi sem vagyunk proféták a saját országunkban, svédországi magyar lapjainkban az összefogásra esküsznek, de évtizede az anyagi támogatás nélkül megjelenő kiadványaink közül a Magyar Ligetről még évfordulónk kapcsán sem tettek említést. Strucc-világukból kiemelkedni képtelen kortársaink vallják, hogy amiről nem beszélnek, az nincs. Pedig van és lesz: „mindig magunkért, soha mások ellen”

Kibicsaklott mondatok iskolai dolgozatokból

- * A hajó jéghegynek ütközött és elsüllyedt a Duna közepén. Innen gyalog folytatták útjukat.
- * Az ókorban a szabadokat csak a rabszolgák elégíthették ki.
- * Amíg Madách a börtönben sínylődött, felesége romlásnak indult.
- * Szulimán szultán az egri vár alatt haragjában megütötte a gutát.
- * A janicsárok felmentek Budára, elszaporodtak és elfoglalták a várat.
- * IV. Béla a tatárjárás után a kihalt nép pótlásáról személyesen gondoskodott.
- * IV. Béla várromokat épített.
- * A hős várkatonák általában nem érték meg a haláluk napját, mert már korábban elesetek csatában.
- * Dugovics Titusz hátsóját a falnak támasztotta, és azon felmászott.
- * A századfordulón Ady termékenyítette meg a tudósokat.
- * Radnóti Miklós fasiszta építőtáborban halt meg.
- * Móricz Zsigmond később megnősül, és elveszi feleségét.
- * Arany János 1817-től 1822-ig született.
- * A Hunyadi László olyan ballada, amelyben a főhőst feldolgozzák.
- * Arany János velszi bárdokkal sújtott le a Habsburg-házra.
- * Petőfi egy szegény cseléd lány és a magyar nép fia.
- * Petőfi mindent megtenne a nemzet érdekében, csak hogy ő is hősi halott legyen.
- * Kölcsey 1815. januárjától 1816. tavaszáig nem írt verset. Eből az időszakból 3 verse maradt ránk.
- * A vers első részében egy nagy lógó férfifejet látunk.
- * Egy gyermek kihordása 9 hónapig tart, függetlenül attól, hogy hány nőt alkalmazunk a feladat megoldásához.
- * Zrínyinek csak fél szeme volt, ám ez nagyon zavarta a csatákban.
- * A katonák életüket és halálukat kockáztatták.
- * A hős holtan esett össze. Ezt később nagyon sajnálta, de akkor már nem volt mit tenni.
- * A szomorú elhanyagolt sírok mellett étellel teli sírhalmokat is találhatunk.
- * A Szent Jobb István király bal keze.
- * Janus Pannonius 15 éves korában elterjedt Európában.
- * Szemünk közepén van egy nyílás, amely mindenkinek fekete, mivel a fejünk belül sötét.
- * A háborúban a nők is megteszik a kötelességüket a férfiakkal együtt, úgy elöl, mint hátul.
- * Sok régi közetben megtalálhatóak az őskori halak lábnyomai.
- * A bronzkorszak tüzzel-vassal pusztította a rézkorszakot.
- * Döbrögi a harmadik levonásban két púppal gyarapodik.
- * A középkorban a várakat katakombákkal lőtték.
- * Kanada területe egyenlő Európa lakosságával.
- * A ménes egy nagy löcsomó.
- * Boldog Margit az erény útját követte. Ártatlan életét és elsőszülött gyermekét az Úrnak ajánlotta.
- * Kolumbusz háromszor indult útnak, bár a második útján meghalt.
- * Az őserdő olyan terület, ahova emberi kéz még nem tette be a lábát.
- * A végek vitézei többnyire nem éltek haláluk napjáig, mert már korábban elesetek.
- * Julius Ceasart a márciusi Idusok ölték meg.
- * Egyiptom őslakói a múmiák.

* A Magna Charta Libertatum kimondta, hogy ugyanazért a bűnért senkit nem lehet kétszer megölni.

- * A kutatók az őshazában megtalálták az ősmagyarok hátrahagyott részeit.
- * A Bibliát Gutenberg találta fel.
- * A XVIII. századi főurak palotakertjei tele voltak szépen nyírt szökőkutakkal.
- * A baktériumokról: van mikroszkopikus, ami kicsit nagyobb, mint ami mikroszkóppal látható.
- * A nemzetiségi iskolákba több ajkú diákok járnak.
- * Nyáron nő a kalapos gomba, télen a kucsmagomba.
- * Villon fő műve az Ótestamentum.
- * A görög ábécé kezdete: alfa, béta, céda...
- * A fecske egy költöző madár olyan, mint a golyó, csak sokkal kisebb és nem hasonlít rá.
- * Barbarossa seregében kitört a pestis, amely elől maga a császár is csak álruhában tudott menekülni.
- * Bombay éghajlata olyan egészségtelen, hogy lakosai máshol laknak.
- * A kőolajat kövekből sajtolták.
- * Eötvös József többek között Budán született.
- * Csapadékfajta: lisztharmat.
- * A cápa jellemzése: Embert nem eszik, de nem lehet benne bízni

Az öregedés jelei

1. Külön alszol a fogaidtól.
2. Megpróbálsz kihúzni a redőket a zoknidból, amikor rájössz, hogy nincs is rajtad zokni.
3. Ha reggel felébredsz, pont úgy nézel ki, mint a fényképed a jogsidban.
4. Csak a második próbálkozásra tudsz kikelni az ágyból.
5. A „kimaradok éjszakára” számodra azt jelenti, hogy a kertben alszol.
6. A „boldog órák” szunyókálással telnek.
7. Nyaralni mész, de előbb fáradsz el, mint ahogy a pénzed elfogy.
8. A gyerekeknek olyat mondasz, amit az anyád mondott neked, és amit mindig utáltál.
9. A súlyemelésről alkotott elképzelésed a „elállás a székből”.
10. Jóval hosszabb idő alatt pihened ki magad, mint amennyi idő alatt elfáradtál.
11. Emlékezeted rövidül, panaszaid hosszabbodnak.
12. A noteszodban a legtöbb név így kezdődik: Dr.
13. Csak ülsz a hintaszékben, de nem tudod beindítani.
14. A gyógyszerész a legújabb barátod.
15. Akkor nevezed magad szerencsésnek, ha megtalálsz a kocsit a parkolóban.
16. Kétszer annyi ideig tart, hogy feleannyit láss.
17. Minden fáj. Ami meg nem, az nem működik.
18. Két órán át keresed a szemüveged, ami a fejedben van.
19. Belemélyíted fogaidat a húsba, és azok ott maradnak.
20. Már feladtad az összes rossz szokásodat, de semmi sem lett jobb.
21. Türelmesebb lettél, de ez csak fásultság.
22. Végre összeszeded a gondolataidat, de akkor meg a tested esik szét.

Vasutas viccek

Beküldte Lakatos Julia

- Nálunk Amerikában olyan gyors a vonat, hogy amikor pofon akartam ütni az állomásfőnököt, a következő állomás főnökét találtam el.—mondja egy utazó a másíknak.
- Az semmi! Nálunk olyan ritkán és lassan járnak a vonatok, hogy amikor az ismerősöm öngyilkossági szándékkal a sínekre feküdt, ott halt meg éhen.

* Vasutas fia első nap sugárzó arccal megy az iskolába. Az iskolai nap végétével már nem olyan lelkes a gyerek. Meg is kérdezi az apja: - Na, milyen volt az iskolában, fi-am?

- Édesapám! Átverés az egész. Bemegyek, ki van írva az ajtóra, hogy első osztály, közben meg odabent fapadok vó-tak.

* Egy ember sétál a vasútállomáson. Lát egy őrt, aki a vonatok kerekeit ütogeti egy kalapáccsal. Odamegy hozzá, s megkérdi miért ütogeti. Az őrt nem válaszol. Másodjára is megkérdi, ugyanez zajlik le. Az ember odamegy egy másik őrhöz, s tőle is megkérdi miért ütogetik a kerekeket kalapáccsal.

- Hát, tudja, a hangokból tudjuk megítélni, hogy eltört-e valami.

- Igen? És a társa miért nem válaszolt nekem, amikor feltettem neki ezt a kérdést?

- Jah, ő tök süket...

* Az öreg székely utazik a vonaton. Ül vele szemben egy nő, aki egyszer csak megszólal:

- Elnézést felhúzná az ablakot? Nagyon hideg van odakint. Az öreg szó nélkül felhúzza, majd megkérdezi:

- Na oszt most má meleg van odakinn

* Utas a kalauzhoz:

- Tessék mondani ez a vonat mindenhol megáll?

Válasz: - Miért, maga mindenhol le akar szállni?

* Megy az orosz vonat Szibériában. Egyszer csak megáll. Az utasok kérdezösködnek:

- Mi történt?

- Mozdonyt cserélnek.

- Mire?

- Vodkára!

- És akkor hogy fogunk tovább menni?

- Részegen!

* Miben hasonlít az asztali villanyvasút a női mellre?

- Mindkettőt a gyerekeknek találták ki, de mégis mindig a papák játszanak vele!

Furcsák vagyunk

Beküldte Békássy Albert

Turista házaspár betér egy vidéki kisvendéglőbe.

- Mit gondolsz, milyen lehet itt a csiga? - kérdezi a feleség. Erre a szomszéd asztalról átszól valaki:

- Pincérnek van öltözve, asszonyom!

* A főnök odahajol titkárnője füléhez, és súgva kérdezi:

- Mondja Gizike, van valami programja ma estére?

- Nincs, főnök úr - válaszolja elpirulva Gizike.

- Akkor feküdjön le korán, mert már nagyon unom, hogy minden reggel elkésik!?

* Feleség a férjének:

- Szívem, tudod mit szeretnék az ötvenedik születésnapomra? Egy nercet vagy egy rókát.

- Rendben van, nekem mindegy, de a ketrecet neked kell tisztítanod!

* Kisfiával vásárol a plázában az anyuka, amikor megakad a szeme egy szexis fehérneműn.

Elgondolkodva mondja a gyerekeknek:

- Vajon tetszene ez apádnak?

Mire a gyerek elkerelkedett szemekkel:

- Ugyan már! Apa sosem venne fel egy ilyet!

* A nászéjszakán az asszonyka vallomást tesz a férjének:

- Tudod, Pista, nekem már előttem is volt dolgom férfival.

- Nem probléma. Nekem is.

* Egy házaspár tíz üvöltő gyerekkel áll a repülőtéri vámvizsgálat előtt.

A vámtiszt megkérdi a családfőt:

- Van önöknél löfegyver, szűrő-vágó eszköz vagy kábítószer?

A családfő kicsit idegesen:

- Higgye el uram, ha lenne, már rég használtam volna.

* Rendszerváltáskor Nyuszika részegen támolyog az erdőben a bokrok között. Hatalmasakat esik a kiálló gyökerekben. Éppen a földről tápáskodik fölfelé, amikor megpillantja a Rókát, amint feléje tart. Nyuszika magában morfondírozik:

- Köszönni kéne neki. De hogy is szólítsam? Róka úr? Róka elvtárs? Ah, egyszerűen csak lerókézom.

* - Képzeld, fogyókúrázom! Minden nap gyalog járok be a munkahelyemre.

- És van már valami eredmény?

- Igen, minden nap elkésem.

* Minden embernek három lába van. Kettő kicsi, amelyiken jár és egy nagy, amin élni szeretne.

* Modern irodalmat olvasni olyan, mintha az ember megpróbálná követni a cselekményt a betűlevesben.

* Az orvos fia is orvos akar lenni.

Tanácsot kér az apjától, milyen szakot válasszon.

- Menj bőrgyógyásznak!

Először is: a bőrgyógyászt sosem hívják beteghez éjszaka. Másodszor: bőrbetegségben nem hal meg senki. Harmadszor: ki sem gyógyul belőle!

* Vadásznak az orvosok a tónál. Amikor a vadkacsák felröppennek, a belgyógyász felemeli a puskáját, de nyomban vissza is eresztí:

- Nem biztos, hogy kacsá...

Tovább várnak, ismét felröppennek a vadkacsák. A pszichiáter céloz, de ő is leeresztí a fegyvert:

- Én tudom, hogy kacsá, de vajon ő is tudja-e magáról?... Megint csak várnak tovább. Amikor felröppennek a vadkacsák, a sebész irtózatossá tüzelésbe kezd, lelövi az összest. Odaszól a kórboncnoknak:

- Menj, és nézd meg, van-e köztük kacsá.

* Az orvos a beteghez:

- A gerincéről készült röntgenfelvételen súlyos elváltozást találtunk, de Photoshoppal kijavítottuk!

* Az orvos a beteghez:

Jó hírem van. Megvizsgáltuk a szívét.

Garatáltan bírni fogja a terhelést! Haláláig.

* Vizsga, emberünk nem tud semmit. Kérdések jönnek-mennek, mire végül:

- Professzor Úr, ne haragudjon, de én már azt sem tudom, fiú vagyok-e, vagy lány.

- Akkor menjen ki a WC-be és nézze meg.

Emberünk ajtó felé el, de onnan még visszafordult:

- De professzor úr, melyik WC-be menjek?

Átengedték.

* Levelező tagozat az egyetemen. Az előadó professzor rendőrviccel mesél, nagy sikerrel. A vicc után azonban feláll egy hallgató.

- Kérem, azért ez már mégis csak sok!!!! Én rendőr vagyok!

- Nem baj, fiam, akkor magának elmondom még egyszer.

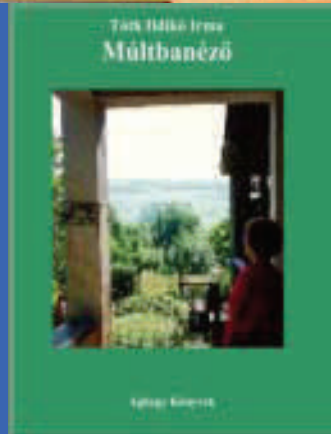

AZ ÁGHEGY LAPFOLYAM KÖTETEI

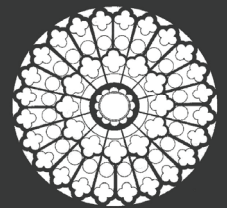

Megjelent az
ÁGHEGY
KÖNYVEK
sorozatban

Tark Károly
Száraz oázis

Szakács Sándor Ferenc
Kettéhasadt lélek

Ághegy Könyvek
KÖZDOK

